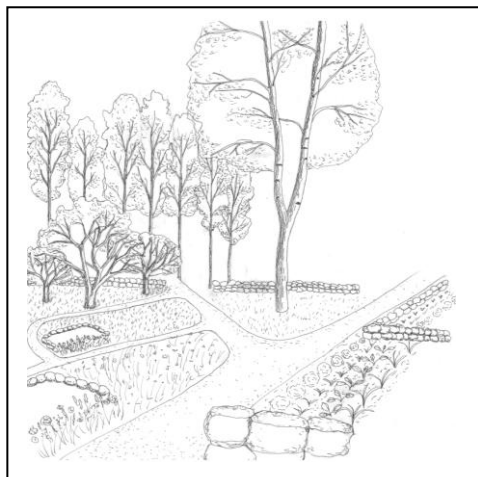

En studie om vilken vägledning parkkaraktärerna kan ge vid gestaltning av grönområden

Charlotte Brännström

Uppsats för avläggande av filosofie kandidatexamen i
Kulturvård, Trädgårdens hantverk och design
21 hp
2010

Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet

Naturvetenskapliga
fakulteten

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Förord

Detta examensarbete som omfattar 21 hp, ingår som ett avslutande moment på programmet "Trädgårdens hantverk och design" som tillhör institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare landskapsarkitekt Anders Dagsberg som inspirerat och stöttat mig under arbetets gång.

Jag vill även tacka planarkitekterna Johanna Söderholm och Maria Nilsson samt Sten- Gunnar Steénsson på Mariestads kommun för all hjälp under arbetet med ritningarna.

Till sist vill jag tacka min pappa Roland för värdefulla synpunkter på arbetats innehåll och språk samt min sambo Robin som orkat lyssna på alla min tankar och funderingar under arbetets gång.

Charlotte Brännström

Abstract

De åtta parkkaraktärerna ger en bild av vilka kvalitéer som efterfrågas i grönområden och parker. Det pågår forskning om hur parkkaraktärsmetoden kan göras mer användarvänlig. Bland annat har landskapsarkitekt Helena Nordh konstruerat en så kallad parkkaraktärsnyckel som kan användas vid analysering och gestaltning av grönområden. I detta arbete undersöks hur användarvänlig parkkaraktärsmetoden och parkkaraktärsnyckeln är vid gestaltning av nya grönområden genom en praktisk tillämpning.

Nyckelord: Parkkaraktärerna, parkkaraktärsnyckeln, grönområden, parker, gestaltning, analysering

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Bakgrund	6
	Forskning om parkanvändning	6
	De åtta parkkaraktärerna	8
	Studie om hur parkkaraktärerna kan tillämpas vid gestaltning av nya grönområden.....	12
1.2	Problemformulering	13
1.3	Syfte.....	13
1.4	Frågeställningar	13
1.5	Avgränsningar.....	13
1.6	Definitioner.....	14
2	Undersökning	15
2.1	Metod	15
	Inventering/nulägesplan	15
	Analys	16
	Konceptformulering/tema	17
	Gestaltning	17
2.2	Redovisning av undersökningen.....	18
	Nulägesplan Nolskogen	18
	Analys av de delområden som påvisar parkkaraktärer i Nolskogen	25
	Resultat av analysen.....	39
	Konceptformulering	45
2.3	Gestaltning	55
	Gestaltning av parken i område 7 och 8, med hjälp av parkkaraktärsnyckeln	55
	Skissprocessen, område 7 och 8.....	57
	Gestaltning av parken i område 22 med hjälp av parkkaraktärsnyckeln	59
	Skissprocessen område 22	61
	Gestaltning av parken i område 23 med hjälp av parkkaraktärsnyckeln	61
	Skissprocessen vid utformandet av parken i område 23	63
	Beskrivning av parkernas olika delar (se bifogade planer).....	65
	Område 7 och 8, förslag till park i kvarteret Hällmarken	65
	Område 22, förslag till park i kvarteret Hagmarken.....	69
	Område 23, förslag till park i kvarteret Torptäppan	70

3	Avslutning.....	71
3.1	Resultat och diskussion	71
	Inventering med hjälp av nyckelord.....	71
	Bestämning av parkkaraktär med hjälp av parkkaraktärsnyckeln	71
	Inventering baserad på checklistan.....	72
	Kvantifiering av parkkaraktärer med hjälp av faktorladdning som ett verktyg för analys.....	72
	Gestaltning med hjälp av parkkaraktärsnyckeln	72
3.2	Slutsats	73
4	Sammanfattning.....	74
5	Summery	75
6	Källförteckning.....	77
6.1	Tryckta källor:.....	77
6.2	Elektroniska källor:	78
6.3	Figurförteckning	79
7	Bilagor.....	82

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I många nybyggda bostadsområden är grönytorna mycket begränsade och sällan avsätts mark vid projekteringen som ska utgöra grönytor för allmänt bruk. Ofta lämnas inte heller några betydande ytor av den befintliga vegetationen för att utgöra delar av dessa grönytor. De grönytor och parker som finns kanske snarare blev över då platsen av någon anledning inte var lämplig att bygga på, än att den var extra väl lämpad att anlägga grönyta på.

Dessa restgrönytor är inte utformade så att de lockar människor att vistas i dem då de inte fyller någon tydlig funktion och inte heller de behov som människor har. Detta resulterar ofta i att dessa grönytor är folktomma och således inte bidrar till att höja människors hälsa och livskvalitet.

Många människor i dagens samhälle rör sig för lite. Detta beror till stor del på att människors vardagliga motion under senare år minskat. Vi rör oss allt mindre på arbetet, i skolan och tar oss i större utsträckning dit med bil eller via kommunaltrafik i stället för att till exempel cykla eller gå. Även på vår fritid tenderar vi att bli mer och mer stillasittande.

Om parker och grönområden utformas på ett medvetet sätt så att de får kvalitéer som efterfrågas, lockar de människor till utevistelse och fysisk aktivitet.

Resultat av forskning inom området folkhälsa visar att fysisk aktivitet bland annat leder till minskad risk för hjärt- och kärlsjukdomar, minskad risk för frakturer genom stärkt skelett och minskad risk för åldersdiabetes.

På grund av ett allt mer stressigt samhälle har även människors psykiska hälsa försämrats de senaste åren. Forskning inom ämnesområdet trädgård och hälsa visar att ökad vistelse i naturen minskar risken att drabbas av psykisk ohälsa så som ångest, oro, stress och depression. Trots detta används många parker och naturområden inte. Varför är det så många grönytor som inte används trots att behovet av motion och utevistelse i dagens samhälle är så stort?

På institutionen för landskapsplanering, vid SLU Alnarp har det sedan 1983 bedrivits forskning om hur människor använder och upplever olika typer av utemiljöer. Forskningen har bedrivits genom studier av hur människor bedömer befintliga utemiljöer samt vilka krav de ställer på dem. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 1)

Forskning om parkanvändning

Den första stora studie om hur parker används gjordes 1984 av Patrik Grahn och Gunnar J Sorte, som båda är professorer vid institutionen för landskapsplanering. De städer som innefattades av studien var Uppsala, Enköping, Västerås, Trollhättan, Varberg, Halmstad, Kristianstad, Lund och Trelleborg. Samtliga daghem, skolor, sjukhus, föreningar, åldringsvårdsinstitutioner och fritidsgårdar i dessa städer kontaktades vilket sammanlagt var 2200 stycken "undersökningsobjekt". Av dessa valde 1582 stycken att medverka i undersökning. De medverkande fick svara på bland annat frågorna vad de gjorde i parken, hur ofta de var där, vad de önskade finna för kvalitéer i parkerna samt hur långt de var beredda att färdas för att komma till lämplig park. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 18) De fick också ta ställning till 51 kvalitéer som enligt tidigare studier visat sig vara avgörande för om man besöker en park eller inte. Försökspersonerna fick värdera hur avgörande kvalitéerna var när de valde vilken park de skulle besöka. Då 51 påståenden ger en allt för splittrad bild av vad människor efterfrågar i grönområden så gjordes en faktoranalys för att se vilka kvalitéer som de tillfrågade

upplevde hörde ihop. Värdet på kvalitéterna i respektive faktor värderas mellan 0 och 1, där värdet visar hur starkt kvalitén samvarierar med respektive faktor. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 87) Studien resulterade i sex stycken parkkaraktärer(faktorer), naturpräglad parkmiljö, stadsparks-folkparksmiljö, rofylld parkmiljö, idrottsaktivitetspark, lekpark samt prydnadspark. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 88) Studiens resultat finns publicerat i rapporten "Hur används parken"(Grahn & Sorte 1985).

1995 gavs forskningsrapporten *Grönstrukturens betydelse för användningen* ut. Rapporten är skriven av landskapsarkitekt Ann-Margreth Berggren-Bärring och professor Patrik Grahn. Studiens syfte var "att via studier av parkutnyttjande öka kunskapen om grönstrukturens betydelse för parkbesökarens upplevelser och aktiviteter"(Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 4). Studien var en fortsättning av den tidigare studien som publicerades i rapporten *Hur används parken*. De tydligaste variablerna i den tidigare studien togs med till de frågeställningar som behandlades i studien.

De frågeställningar som studien omfattade var, vilka parker de tillfrågade valde att besöka, vilka kvalitéter de fann där samt vilka kvalitéter som avgjorde att de valde en park framför en annan. Dessa frågeställningar kompletterades med två frågeställningar gällande närhet och tillgänglighet, vilka var aspekter som enligt tidigare studier var viktiga vid valet av park. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 88)

Studien bedrevs i Lund, Västerås och Uppsala. Den innefattar medlemmar av 136 kommunalt registrerade organisationer med inriktning på pedagogik för barn och ungdomar, idrotts och friluftaktiviteter, kulturell eller ideell verksamhet samt organisationer med inriktning på stöd och hjälp till gamla, sjuka och handikappade. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 4 och 5). De medverkande i studien fick svara på en enkät om vilka påståenden som var avgörande vid valet om de skulle besöka en viss park eller inte. Genom att gruppera kvalitéterna i likartade typaktiviteter genom en faktoranalys fick man fram åtta olika parkkaraktärer. De faktorladdningar som uppkom i faktoranalysen gav ett mått på hur viktiga de olika kvalitéterna var för att uppnå respektive parkkaraktär. Faktorladdningarna fick värden mellan 0,0 till 1,0 där kvalitéter med faktorladdningar med 1,0 var viktigast för att uppnå respektive parkkaraktär. (Nordh, 2006, s.9)

Personerna som medverkade i studien fick även svara på en fotoenkät där de fick ta ställning till hur lämplig miljön på fotot var för organisationens skilda aktiviteter.(Berggren-Bärring & Grahn, 1995, bilaga 3) Även fotoenkäten analyserades genom en faktoranalys vilket resulterade i nio faktorer. Karaktärerna från enkätstudien och fotoenkäten jämfördes och genom en statistisk metod som stegvis väljer foton som bäst beskriver respektive karaktär.

Genom resultatet av studien kunde man renodla åtta faktorer som styrde valet av grönyta hos de tillfrågade.(Nordh, 2006, s.9) Dessa faktorer var Vildheten, Artrikedomen, Rymden, Rofylldheten, Lekmöjligheten, Idrottsmöjligheterna, Det festliga och Det kulturella.(Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 5) Dessa faktorer var ursprunget till parkkaraktärerna.

Sedan denna studie utkom 1995 har vidare forskning om parkkaraktärerna bedrivits och de har förändrats och förtydligats genom att de fått nytt innehåll samt nya benämningar.(von Essen, 2008, s. 10).

2006 utkom examensarbetet *Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområde*, som är skrivet av landskapsarkitekt Helena Nordh. Examensarbetet gjordes på uppdrag av Patrik Grahn. Målet med examensarbetet var att det forskningsmaterial som finns publicerat i Berggren- Bärring och Grahn rapport *Grönstrukturens betydelse för användningen*, skulle vidareutvecklas och göras mer användarvänligt.(Nordh, 2006, s.13)

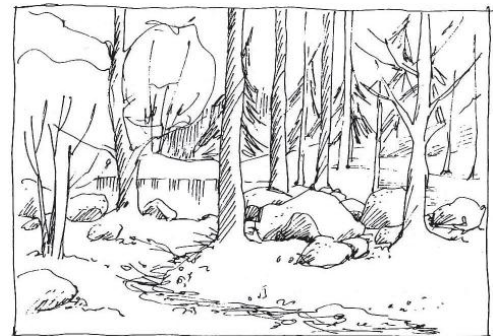
Arbetet ledde bland annat fram till en så kallad parkkaraktärsnyckel som är tänkt att fungera som ett verktyg vid analysering och planering av nya och befintliga grönområden. (Nordh, 2006, s.8) Parkkaraktärsnyckeln är tänkt att användas av ”yrkesverksamma planerare och landskapsarkitekter vid utveckling, analysering och gestaltning av såväl befintliga som nya grönområden”. (Nordh, 2006, s.13)

En annan studie om hur parkkaraktärerna skall kunna göras mer användarvänliga finns bland annat publicerat i rapporten *”Kulturpräglade miljökaraktärer i landskapet, Om teorierna kring och användning av Allmänningen, Lustgården och Centrum, festen i fysisk planering för hälsa och välbefinnande”*, som är skriven av Elisabeth von Essen, doktorand vid institutionen för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Syftet med rapporten är att underlätta användningen av de kulturpräglade parkkaraktärerna vid planering.

De åtta parkkaraktärerna

Vild

Naturen i parken ser ut att vara opåverkad av människan. Vegetationen ser inte ut att vara planterad och stigarna ser inte ut att vara anlagda. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 85) Här är tyst och stilla och det enda som hörs är fåglar, insekter och andra djur. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.95) Miljöer som påvisar den vilda parkkaraktären har ett visst mått av mystik, så som John Bauers skogar. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 85)

Figur 1. Teckning som visar parkkaraktären Vild. (Grahn 1991). Agneta Persson

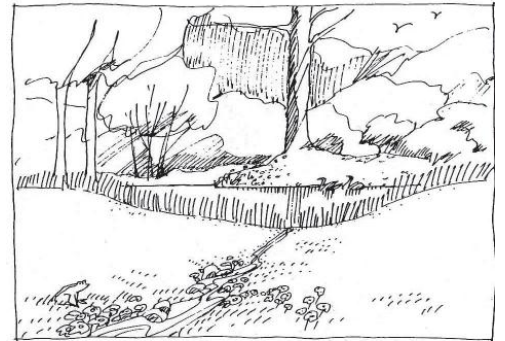
Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att där finns möjligheter att finna lugna, avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 2. Faktorladdningar för parkkaraktären Vild. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95)

Artrik

Här finns många olika växter och djur samt en mångfald av olika livsformer, beteenden, storlekar, färger och former att upptäcka och fascinerar över. I den artrika miljön väcks samlaren inom oss. Denna parkkaraktär påvisas främst i stora naturpräglade parker med många olika biotoper och inslag som artrika bryn. Karaktären återfinns även i parker med kulturprägel där vegetationen består av en mångfald av kulturpräglade växter. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 85)

Figur 3. Teckning som visar parkkaraktären Artrik. (Grahn 1991). Agneta Persson

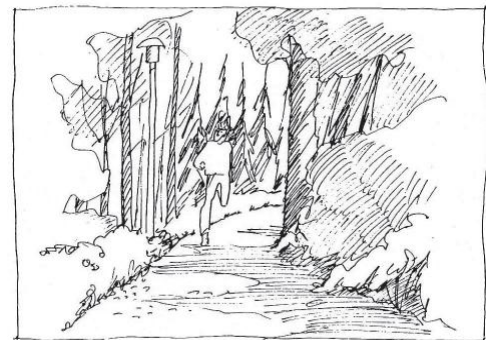
<u>Kvalité</u>	<u>Faktorladdning</u>
Att det finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Figur 4. Faktorladdningar för parkkaraktären Artrik. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 89)

Rymd

När man stiger in i parken får man känslan av att träda in i en annan värld.

Den viktigaste egenskapen hos en park som påvisar den rymliga parkkaraktären är att den upplevs som en enhet där delarna utgöra en helhet. En annan viktig egenskap är att man ska kunna röra sig länge i parken utan att passera någon tydlig gräns. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 85) Man ska uppleva parken som gränslös, som något man inte kan se slutet på. Parker som påvisar den rymliga karaktären kan till exempel vara en skog där vegetationen har homogen karaktär. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 92)

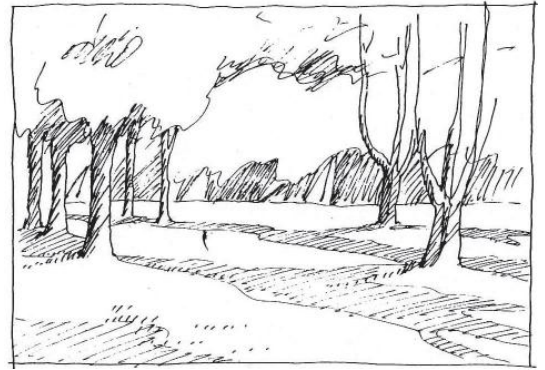
Figur 5. Teckning som visar parkkaraktären Rymd. (Grahn 1991). Agneta Persson

<u>Kvalité</u>	<u>Faktorladdning</u>
Att området känns stort och fritt	0,62
Att området är lätt att färdas i	0,62
Att området har naturprägel	0,57

Figur 6. Faktorladdningar för parkkaraktären Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 92)

Rofylld

Den viktigaste egenskapen hos parker som påvisar den rofyllda karaktären är att där är tyst och lugnt. Att man inte blir påmind om stadens larm när man befinner sig i parken. Det är även viktigt att parken ger ett städat intryck, att den är fri från skräp och ogräs. Parken ska inte innehålla anordningar för aktiviteter så som till exempel dansbana eller nöjen så som scener för farmträdanden. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 85)

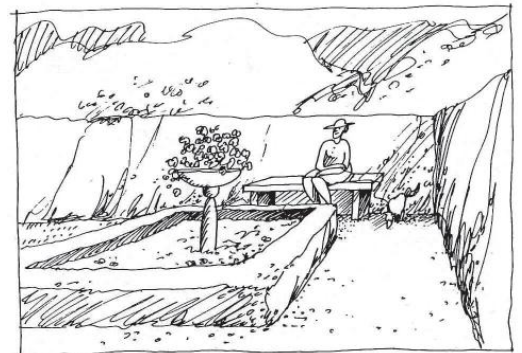
Figur 7. Teckning som visar parkkaraktären Rofylld. (Grahn 1991). Agneta Persson

<u>Kvalité</u>	<u>Faktorladdning</u>
Att området är tyst och lugnt	0,75
Att området är rent och städat	0,67
Att det känns tryggt att vara där med gruppen	0,55
Att där finns möjligheter att finna lugna, avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,51

Figur 8. Faktorladdningar för parkkaraktären Rofylld (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 90)

Kultur/historia

Denna karaktär kan dels utgöras av ett torg med kulturpräglade föremål så som fontäner, statyer och blomsterarrangemang. Men den kan även utgöras av en skogsmiljö med lämningar så som till exempel en stenmur. Miljöer med karaktären Kultur/historia ger ofta en bild av samhällets historia och kultur. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 87)

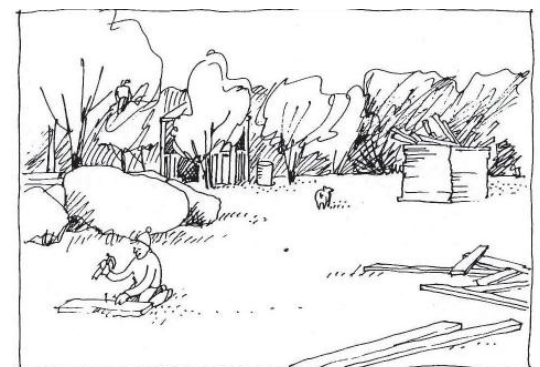
Figur 9. Teckning som visar parkkaraktären Kultur/historia. (Grahn 1991). Agneta Persson

<u>Kvalité</u>	<u>Faktorladdning</u>
Att området är utsmyckat med blommor, statyer och fontäner	0.41

Figur 10. Faktorladdningar för parkkaraktären Kultur/ Historia (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 94)

Lustgården

Parker med denna karaktär har egenskaper som gör att den är extra väl lämpad för barn. Barnen upplever att de kommit till en egen värld. Miljön är robust med inslag som klätterträd, buskar att gömma sig i, material att bygga kojor av samt stenar att klättra på. Parken innehåller ofta någon typ av lekutrustning. Miljön går att förändra så att barnen kan bygga upp olika miljöer när de leker, vilket gör att de får utlopp för sin fantasi och nyfikenhet. Här finns en mängd olika växter och djur för barnen att upptäcka. Området är omgärdat och här

Figur 11. Teckning som visar parkkaraktären Lustgården. (Grahn 1991). Agneta Persson

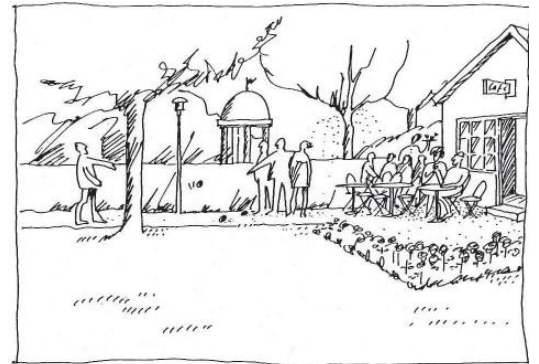
kan föräldrar släppa sina barn fritt. Det bör inte vara större än att föräldrarna kan ha uppsikt över sina barn. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 86)

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns bra lekredskap	0,46
Att området är kuperat och att där finns gräsbevuxna slänter att nyttja till lek och idrott	0,38
Att området hyser djur som barn och vuxna kan mata och kela med	0,36

Figur 12. Faktorladdningar för parkkaraktären Lustgården. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 93)

Festlig prydnads karaktär

Miljöer med denna parkkaraktär har en tydlig kulturprägel med inslag som caféer, scener och prydnadsplanteringar. Det är viktigt att parken är välskött. Här anordnas aktiviteter och olika framträdanden. Hit går man för att roa sig, koppla av och möta andra människor. Även kvällstid kan man besöka parken som då är upplyst med armatur. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 86)

Figur 13. Teckning som visar parkkaraktären Festlig prydnads karaktär. (Grahn 1991). Agneta Persson

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns utflyktsmål såsom servering och kiosk	0,66
Att där finns mycket folk och rörelse	0,61
Att där finns möjlighet till underhållning t ex parkkonserter	0,54
Att området är utsmyckat med blommor, statyer och fontäner	0,36

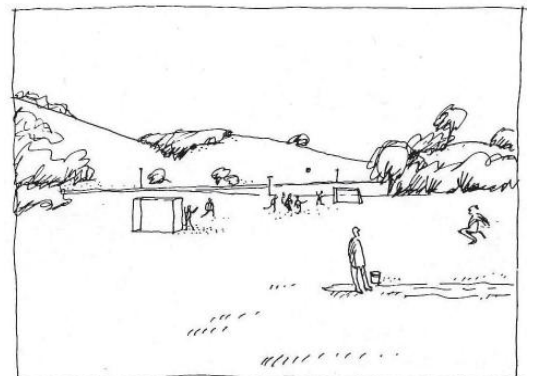
Figur 14. Faktorladdningar för parkkaraktären Festlig prydnads karaktär (Berggren-Bärring och Grahn 1995 s. 91)

Allmänningen

Platsen är en arena för olika evenemang så som dans, teaterföreställningar, musikevenemang, politiska utspel, loppmarknad och cirkus. Ytan är även en plats för olika typer av idrottsutövande. Helst ska här finnas läplanteringar och kullar som till exempel kan användas vid intervallträning eller fungera som sittplats för åskådare. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 86)

Kvalité	Faktorladdning
Att området har bollplaner på gräs	0,81
Att området har stora, plana välfriserade grönytor	0,64
Att området har bollplaner på grus	0,52

Figur 16. Faktorladdningar för parkkaraktären Allmänningen. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 91)

Figur 15. Teckning som visar parkkaraktären Allmänningen. (Grahn 1991). Agneta Persson

Studie om hur parkkaraktärerna kan tillämpas vid gestaltning av nya grönområden

Jag har fått möjligheten och vara med och planera grönstrukturen i ett nytt bostadsområde i Nolskogen, i Mariestads kommun. Det framtida bostadsområdet i Nolskogen kommer till största del att bestå av villor och för övrigt av flerbostadshus.

Nolskogen är beläget 2- 5 kilometer norr om Mariestads centrum. (Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra, 2010, s.8)

Nolskogen angränsar i söder mot tätortens bebyggelse, i norr mot ett skogsområde, i öster mot E20 och i väster mot Vänern. (Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra, 2010, s.11)

Nolskogens västra del är beläget på en moränås som sluttar med en lutning på omkring 1:10 ner mot Vänern. Från detta område har man sjöutsikt.

Nolskogen är i dagsläget ett populärt strövområde med flertalet stigar och motions slingor.

Vegetationen i området utgörs till största del av täta barrskogsbestånd men även av blandskog bestående av tall, gran och björk med inslag av ek och rönn.

I samband med stormen "Per" 2007 blåste delar av skogen ner, vilket har resulterat i att stora delar av området i dag består av kalhyggen. (Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra, 2010, s.12)

I området finns naturvärden så som våtmarker, sumpskogar, strandskogar, lövskogar, hagmarker/ inägor, äldre barrskog med välutvecklat busk-, fält- och bottenskikt, solitärträd/grövre lövträd, hållmarker, åsryggar, klapperstensfält och flyttblock. I området finns element med högt kulturvärde så som stengärgårdar och gamla torpgrunder. Dessa omfattas av kulturminneslagen. (Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra, 2010, s.30 & 32)

I Nolskogen finns i dagsläget bara några enstaka hus.

Den vision som Mariestads kommun har för grönstrukturen i området är att:

- En så stor del som möjligt av den befintliga vegetationen i området ska sparas i sin fulla areal. Bebyggelsen ska passas in så varligt i den befintliga vegetationen som möjligt.
- Schaktning ska undvikas i största möjliga mån vid utbyggnad av området så att den befintliga terrängen i området i största möjliga mån ska bevaras.
- Fornlämningar sparas och kan till exempel ingå i framtida grönområden.
- Området byggs på ett effektivt sätt, utan onödigt utnyttjande av naturresurser.
- Utemiljö och byggnader utgör tillsammans tematiska delområden. Det är viktigt att befintlig natur bevaras och utvecklas för att förstärka de tematiska boendena.

(Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra, 2010, s. 51 & 52)

Jag har valt att använda mig av de så kallade parkkaraktärerna som ett verktyg vid utformningen av den framtida grönstrukturen i Nolskogen. Genom att använda parkkaraktärerna kan man på ett medvetet sätt gestalta grönområden så att de får de kvalitéer som människor enligt forskningsstudier efterfrågar.

Under arbetets gång har jag utvärderat hur användarvänligt det material som finns tillgängligt om parkkaraktärerna är. Utifrån de erfarenheter jag har fått har jag gett förslag till förändringar av det material som finns.

Arbetet är tänkt att vara en fortsättning av arbetet med att göra parkkaraktärerna mer användarvänliga.

1.2 Problemformulering

Efter att ha genomfört flera omfattande studier om människors parkanvändande har forskare kommit fram till vilka kvalitéer som efterfrågas i parker och kategoriserat kvalitéerna i åtta parkkaraktärer. Men hur fungerar det att använda dessa parkkaraktärer i praktiken vid gestaltning av nya grönområden?

I sitt examensarbete skriver Helena Nordh att det finns ett behov av en metod för att kunna använda parkkaraktärerna i praktiken. (Nordh, 2006, s.8) Examensarbetet resulterade bland annat i en parkkaraktärsnyckel som är tänkt att användas av yrkesverksamma planarkitekter och landskapsarkitekter vid planering och gestaltning av grönområden.

I rapporten *Kulturpräglade miljökaraktärer i landskapet, om teorierna kring och användning av Allmanningen, Lustgården och Centrum, festen i fysisk planering för hälsa och välbefinnande*, utreder Elisabeth von Essen hur man kan använda sig av de kulturpräglade parkkaraktärerna vid planering av grönområden. Hon använder sig dessutom av Helena Nordhs parkkaraktärsnyckel vid inventering av befintliga grönområden. Ingen har ännu gjort någon utredning av hur användarvänliga parkkaraktärerna är vid gestaltning av nya grönområden.

1.3 Syfte

Att undersöka vilken vägledning de åtta parkkaraktärerna kan ge vid getsaltning av grönområden i nya bostadsområden.

1.4 Frågeställningar

- Vilken vägledning kan de åtta parkkaraktärerna ge vid gestaltning av nya grönområden?
- Hur användarvänlig är den parkkaraktärsnyckel som Helena Nordh utformat, vid analysering och gestaltning av nya grönområden?

1.5 Avgränsningar

Jag har valt att inte utarbeta ett förslag till hur grönstrukturen i hela Nolskogen kan komma att se ut i framtiden, utan bara i dess sydvästra del, den del som är belägen söder om Kinnekullebanan.

Anledningen till att jag har valt att arbeta med den sydvästra delen av Nolskogen är att Mariestads kommun, min beställare planerar att bygga ett nytt bostadsområde där.

Arbetet innehåller inget fullständigt förslag till hur grönstrukturen i sydvästra Nolskogen kan utformas, utan istället har jag utarbetat ett större övergripande tema för grönstrukturen och sedan visat hur temat kan tillämpas i tre parker, i tre framtida bostadskvarter. Jag valde att gestalta parker i just dessa tre områden, på grund av att de efter analys påvisat flest parkkaraktärer eller för att det inom området finns hög potential att utveckla parkkaraktärer.

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på vilken vägledning parkkaraktärerna ger vid gestaltning av grönområden genom en tillämpning. Således har jag valt att inte fokusera på andra aspekter som är viktiga vid gestaltning av grönområden. På grund av arbetets tidsbegränsning har jag valt att inte göra fullständiga gestaltningsförslag till parkerna. Jag har istället gjort mönsterskisser där jag beskriver de olika ytornas användningsområden och utformning med hjälp av text.

1.6 Definitioner

Parkkaraktär: Genom ett antal studier har forskarna Gunnar J Sorte och Patrik Grahn, professorer i landskapsplanering vid SLU Alnarp och landskapsarkitekt Margreth Berggren- Barring kommit fram till vilka kvalitéer som människor generellt efterfrågar i grönområden. Utifrån dessa kvalitéer har åtta parkkaraktärer definierats.

Parkkaraktärsnyckel: Helena Nordh beskriver parkkaraktärsnyckeln på följande sätt i sitt examensarbete:

"...nycklingsverktyg" som kan användas vid analysering och gestaltning av parkkaraktärerna . Verkyget är tänkt att fungera som ett redskap i fält, eller som en kortfattad påminnelse om vad som är väsentligt vid gestaltning av en viss karaktär".(Nordh, 2006, s. 27)

Karaktär: Jag använder samma definition som Nordh av ordet karaktär i arbetat, som synonym till egenskap. (Nordh, 2006, s. 13)

Nyckelord: De nyckelord jag avser i detta arbete är de nyckelord som beskriver parkkaraktärerna i *Framtidens parker!* (Grahn, 1991, s. 2 & 3)

Grönområde: I och med att jag till stor del utgår ifrån Nordhs examensarbete i detta arbete, har jag valt att använda definitionen av ordet "grönområde" som det förklaras i Berggren-Barring & Grahns rapport.

"kommunal parkmark som kyrkogårdar, idrottsanläggningar, landstingens sjukhusområden, tätortsnära natur, skolgårdar, torg, gågator, etc., kort sagt de områden som människor i denna studie uppfattar som rekreatjonsmark." (Berggren-Barring & Grahn 1995 s. 4)

"Grönområden som har en primär funktion som buffertzoner mot industri, väg, järnväg eller annan störande verksamhet måste betraktas som ointressanta ur rekreationssynpunkt. De bör därför inte tas med i beräkningar över tillgänglig parkmark på samma sätt som grönområden i mindre utsatta områden."(Berggren-Barring & Grahn 1995 s. 276)

(Nordh, 2006, s. 13)

2 Undersökning

2.1 Metod

Inventering/nulägesplan

För att ta reda på vilka delar av sydvästra Nolskogen som påvisar parkkaraktärer samt hur området ser ut gjorde jag en inventering. I början av 1990-talet gjordes en noggrann naturinventering av hela Nolskogen. Denna naturinventering hade jag som utgångspunkt när jag inventerade området. Alla delområden som finns med i naturinventeringen som gjordes i början av 1990-talet har jag besökt för att se om de har förändrats eller om de i stort sett ser ut som de gjorde vid tiden för den tidigare inventeringen. Den indelning i delområden som finns på den bifogade kartan till nulägesplanen är i stort sett samma indelning som fanns på den tidigare inventeringen. I de fall delområdena inte har förändrats nämnvärt har jag gjort en sammanfattning av den information som finns på respektive skogsinventeringsformulär. I de fall delområdena förändrats har jag kompletterat och ändrat informationen.

Vid inventeringen har jag speciellt noterat trädslagsfördelning, vilken skiktningsträd- och buskskiktet har, artrikedomen, viktiga biotoper, vattenförekomst, kuperingsgrad samt sten- och blockförekomst. Jag har även tagit reda på hur platsen används i dag, var det finns trädindivider med stark karaktär, intressanta former, viktiga platser samt hur det befintliga stignätet ser ut och används. Parallellt med inventeringen har jag läst en stor del av den litteratur som finns utgiven om parkkaraktärerna som bland annat professor Patrik Grahn vid institutionen för landskapsplanering SLU Alnarp har skrivit. Han har tillsammans med några andra forskare definierat de åtta parkkaraktärerna.

Jag har även läst landskapsarkitekt Helena Nordhs examensarbete *Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden*. Examensarbetet har även kommit ut i en bearbetad version *Park characteristics. A tool for classifying and designing urban green spaces*. Den bearbetade versionen innehåller en så kallad parkkaraktärsnyckel som är tänkt att fungera som ett redskap vid analys och gestaltning av grönområden. Under arbetets gång har jag använt mig av parkkaraktärsnyckeln vid analys och gestaltning.

De benämningar jag har valt att använda mig av i detta arbete är de som Helena Nordh valt att använda i sitt examensarbete *Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområde*. Artrik, Rofyllad, Allmänningen, Festlig prydnadskaraktär, Rymd, Lustgården, Kultur/historia och Vild.

Jag har också läst rapporten *Kulturpräglade miljökaraktärer i landskapet, om teorierna kring användning av "Allmänningen", "Lustgården" och "Centrum, festen" i fysisk planering för hälsa och välbefinnande* som doktorand Elisabeth von Essen har skrivit. Avsikten med rapporten är att skapa förståelse för de kulturpräglade parkkaraktärernas innehåll, innebörd och användning utifrån betydelsen för människors behov samt att genom observationer beskriva karaktärerna i syfte att underlätta användningen av dem vid planering. (von Essen, 2008, s.18) Elisabeth von Essen har använt sig av Helena Nordhs parkkaraktärsnyckel i sin undersökning, vilket gör den intressant för mig i min undersökning om hur man kan använda sig av parkkaraktärerna i praktiken. Jag har även läst en del av de examensarbeten som finns publicerade, där parkkaraktärerna tillämpats vid planering och gestaltning av grönområden och trädgårdar.

För att ta reda på vilka parkkaraktärer som de olika delområdena jag inventerade påvisar använde jag mig av de nyckelord som finns i *Framtidens parker!*, som Patrik Grahn har skrivit.

Anledningen till att jag inte använde mig av Helena Nordh parkkaraktärsnyckel när jag inventerade alla delområden i sydvästra Nolskogen var att det hade tagit för lång tid. Med hjälp av nyckelorden kan man snabbt undersöka om ett område påvisar parkkaraktärer. Jag anser att nyckelorden ger en komprimerad, informativ bild av essensen hos respektive parkkaraktär.

Materialet från natur- och parkkaraktärsinventeringen sammanställdes till en nulägesplan.

Nulägesplanen kompletterades med ett fotomaterial som visar de olika delområdenas naturkaraktär och element som gör att det påvisar en viss parkkaraktär.

Då inventeringen består av 71 områdens beskrivningar och därför upptar många sidor, har jag valt att lägga den som en bilaga. Med i arbetet finns endast beskrivningar av de områden som jag valt att göra en vidare analys av.

Analys

När nulägesplanen var färdig gjorde jag en djupare analys av de delområden som är belägna inom det område i Nolskogen som ska bebyggas och som påvisar parkkaraktärer.

Enligt de planer över det nya bostadsområdet i sydvästra Nolskogen som finns i *Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra* (2010), ska den yttre delen av vegetationen i sydvästra Nolskogen sparas. Då jag valt "Det naturnära boendet i staden" som övergripande tema för det nya bostadsområdet i Nolskogen anser jag att all vegetation inom området som växer på ytor som inte ska bebyggas bör förbli oförändrade och således fortsätta ha ett naturligt uttryck. Att spara så stora delar som möjligt av den befintliga vegetationen är även i linje med de visioner som Mariestads kommun har med det nya bostadsområdet. På grund av det har jag valt att bara ge förslag på hur man kan utforma grönstrukturen i det område av Nolskogen som ska bebyggas. Därför har jag bara gått vidare med de delområden i nulägesplanen som påvisar parkkaraktärer och som är belägna inom området för den framtida bebyggelsen.

För att göra en mer ingående analys av vilka parkkaraktärer som delområdena påvisar har jag använt mig av Helena Nordh parkkaraktärsnyckel. För att förstå utformandet av denna parkkaraktärsnyckel har jag tagit del av Patrik Grahn och Ann-Margreth Berggren- Bärings rapport *Grönstrukturens betydelse för användningen* som Helena Nordh har haft som utgångspunkt vid utformandet av parkkaraktärsnyckeln. I Helena Nordh's examensarbete, finns en beskrivning av hur parkkaraktärsnyckeln kan användas som ett verktyg vid analysering av grönområden. (Nordh, 2006, s.28) Min analys följer beskrivningen.

När jag analyserat delområdena i fält har jag använt mig av den checklista som Helena Nordh tagit fram i samråd med Patrik Grahn. Checklistan är tänkt att fungera som ett redskap som hjälper den som inventerar att samla in relevant information om parkkaraktärerna i fält.

Vid analysen har jag även använt mig av de kvalitéter som efterfrågas i parker med parkkaraktärer som tagits fram av Ann-Margreth Berggren-Bärring och Patrik Grahn genom faktoranalys. Jag redogör i arbetet för, vilka kvalitéter som jag anser att de olika områdena innehar. Jag har valt att bara redovisa de kvalitéter som har faktorladdningar över 0,35, då Helena Nordh, efter inrådan av Patrik Grahn valt att göra så i sin studie.

Helena Nordh har valt att inte ha med parkkaraktären Rofylld i sin parkkaraktärsnyckel. Anledningen är att karaktären enligt hennes observationer inte är tillräckligt tydlig för att utmärka en parkkaraktär. Hon anser att karaktären påminner mycket om Rymd, men att den skulle kunna ingå i

de flesta karaktärer. (Nordh, 2006, s.21) På grund av detta har jag valt att inte redogöra för den rofyllda karaktären i analysen. Jag redogör heller inte för denna parkkaraktär i konceptformuleringen eller gestaltningen, då jag även använt mig av parkkaraktärsnyckeln vid genomförandet av dem. I nulägesplanen när jag använde mig av "nyckelorden" vid inventering, redogör jag för den rofyllda parkkaraktären.

För att undersöka vilken vägledning det samlade materialet som finns tillgängligt om parkkaraktärerna i dagsläget kan ge vid gestaltning av nya grönområden, har jag valt att inte göra någon intervju med Patrik Grahn. Jag har heller inte gjort någon intervju med Helena Nordh om parkkaraktärsnyckeln, då jag vill undersöka hur användarvänlig den är när man inte har fått någon vidare förklaring av dess uppbyggnad. Den enda information om hur parkkaraktärsnyckeln ska användas som jag tagit del av, är den information som finns i Helena Nordhs examensarbete samt i den bearbetade versionen, *Park characteristics. A tool for classifying and designing urban green spaces*.

De delområden som enligt analysen påvisar flest parkkaraktärer eller där det finns mest potential att utveckla dem gick jag sedan vidare med och gjorde konceptformuleringar till. På grund av arbetets tidsbegränsning har jag endast valt ut tre områden att arbeta vidare med.

Konceptformulering/tema

Innan jag gjorde konceptformuleringar för de tre utvalda områdena, utarbetade jag ett övergripande tema för hela det nya bostadsområdet i sydvästra Nolskogen. Temat utformades inte bara utifrån parkkaraktärsteorin utan även utifrån flera vedertagna teorier om grönstrukturplanering och ekologi. Anledningen till att jag även tar hänsyn till vedertagna teorier är för att förslaget ska bli mer intressant för min beställare, Mariestads kommun.

Jag ger sedan förslag på hur man kan realisera det övergripande temat med hjälp av parkkaraktärsteorin i tre parker i tre olika framtida bostadskvarter i Nolskogen. Temat för respektive park är framtaget med hjälp av de faktorer som visar vilka kvalitéer som efterfrågas i grönområden som påvisar parkkaraktärer. Temat är utarbetat så att de kvalitéer som områdena innehar förstärks och så att kvalitéer som saknas tillförs.

Parallellt med arbetet med konceptformuleringen har jag läst litteratur som behandlar ämnet grönstrukturplanering och speciellt om grönområdenas funktion för människor, växter och djur samt för klimatet. Jag har även läst litteratur som behandlar ekologi, olika biotoper och naturtyper. För att få mer kunskap om hur sparad naturmark i bostadsområden utvecklas över tid har jag läst litteratur som, professor i landskapsarkitektur vid SLU Ultuna, Clas Florgård har skrivit. Han har disputerat inom ämnet bevarande av befintlig vegetation i stadsmiljöer.

Gestaltning

När konceptformuleringen var klar började jag med förarbetet inför gestaltningen.

För att ta reda på vilka element som bör finnas i grönområden som påvisar de olika parkkaraktärerna, har jag använt mig av Helena Nordhs parkkaraktärsnyckel. I Helena Nordhs examensarbete finns en beskrivning av hur parkkaraktärsnyckeln kan användas som ett verktyg vid gestaltning av grönområden. (Nordh, 2006, s.28) På beskrivet sätt har jag använt mig av den vid gestaltningen.

Vid gestaltningen av de tre parkerna har jag även använt mig av skissmetoden. Jag anser att skissmetoden är lämplig att använda vid gestaltningsprocessen, då den medför att man snabbt kan

visualisera olika idéer. För att komma fram till vilken form respektive park skulle få utgick jag till stor del ifrån de befintliga former som fanns i området så som ytterformer, kuperingsgrad, stignät, murar samt befintlig vegetation. Jag har utifrån dessa befintliga former skissat på olika lösningar på hur man kan utforma respektive park. I kapitlet om gestaltungsprocessen redogör jag för en del av de olika former på delytor och gångvägar jag har provat och vilka jag har förkastat och varför.

De färdiga parkerna redovisas som mönsterskisser, där parkernas olika delområden beskrivs i text. På grund av tidsbrist har jag valt att inte göra mer detaljerade gestaltungsförslag till parkerna.

Planritningarna har jag ritat i dataprogrammet AutoCAD. Jag har valt att redovisa planritningarna i AutoCAD för att det ska vara mer lättillgängligt för Mariestads kommun, då de arbetar i detta program samt för att ritningarna ska vara tydliga och lättförståeliga för alla läsare.

Under arbetets gång har jag analyserat om det finns några svårigheter med att utgå ifrån parkkaraktärerna och parkkaraktärsnyckeln vid analys och gestaltning av grönytor och i sådana fall vilka jag anser bristerna är, dessa redovisas i diskussionen. I diskussionen ger jag en del förslag till förändring av utformandet av parkkaraktärsnyckeln samt förslag till hur man kan använda sig av parkkaraktärerna vid analysering och gestaltning av grönområden.

2.2 Redovisning av undersökningen

Nulägesplan Nolskogen

För att ta reda på vilka delar av sydvästra Nolskogen som påvisar parkkaraktärer samt hur naturen i området ser ut gjorde jag en inventering. I början av 1990-talet gjordes en noggrann naturinventering av hela Nolskogen. Den som gjorde denna naturinventering delade in Nolskogen i många små delområden, varje delområde beskrevs sedan för hand på färdigtryckta skogsinventeringsformulär. Denna naturinventering hade jag som utgångspunkt när jag inventerade området. Alla delområden som finns med på naturinventeringen som gjordes i början av 1990-talet har jag besökt för att se om de har förändrats eller om de i stort sett ser ut som de gjorde vid tiden för den tidigare inventeringen. I de fall som delområdena inte har förändrats nämnvärt har jag gjort en sammanfattning av den information som finns på respektive skogsinventeringsformulär. I de fall delområdena förändrats har jag kompletterat och ändrat informationen. Vid inventeringen har jag speciellt noterat trädslagsfördelning, vilken skiktningssgrad träd- och buskskiktet har, artrikedom, viktiga biotoper, vattenförekomst, kuperingsgrad samt sten- och blockförekomst. Jag har även tagit reda på hur platsen används i dag, var det finns trädindivider med stark karaktär, intressanta former, viktiga platser och hur det befintliga stignätet ser ut och används.

För att ta reda på vilka parkkaraktärer som de olika delområdena påvisar använde jag mig av de nyckelord som Patrik Grahn definierat för respektive parkkaraktär som finns i *Framtidens parker!* Med hjälp av nyckelorden kan man snabbt undersöka om ett område påvisar parkkaraktärer. Jag anser att nyckelorden ger en komprimerad, informativ bild av essensen hos respektive parkkaraktär. Då nyckelorden inte innefattar den naturpräglade delen av parkkaraktären kultur/historia så har jag använt mig av beskrivningen av karaktären i *Grönstrukturens betydelse för användningen*.

Nyckelord som beskriver de åtta parkkaraktärerna

Rofylldheten (Rofylld): Tystnad, stor, kulturprägel, historieförankring, klipp gräs, städad och välskött.

Det vilda (Vild): Vildvuxenhet, vatten, stora stenar, slingrande stigar och mystik.

Artrikedomen (Artrik): Mångfald, myller, träd, blommor, insekter, fåglar och samla.

Skogskänslan (Rymd): Utan slut, enhetlig, varsamma nyanser, tät, bra vägar, kuperad och promenader.

Festparken (Festlig prydnadskaraktär): Folkliv, nöjen, caféer, belysning, välskött, intensiv och kvällar.

Lekvänligheten (Lustgården): Plats att kunna förändra, robust, intim, natur, oömma växter och buskar att gömma sig i.

Idrotten (Allmänningen): Öppna ytor, klippt gräs, avskild och lävevegetation.

Prydnadsvärdet (Kultur/historia): Kultur, platsbildning, minnesmärken, blomsterarrangemang, statyer och fontän.

(Grahn, 1991, s.2 & 3)

Beskrivning av parkkaraktären Kultur/ historia i *Grönstrukturens betydelse för användningen:*

Det kulturella: Det kulturella kan finnas i form av en lång stenmur i en storskog eller i form av ett koncentrat av kultur på ett torg.

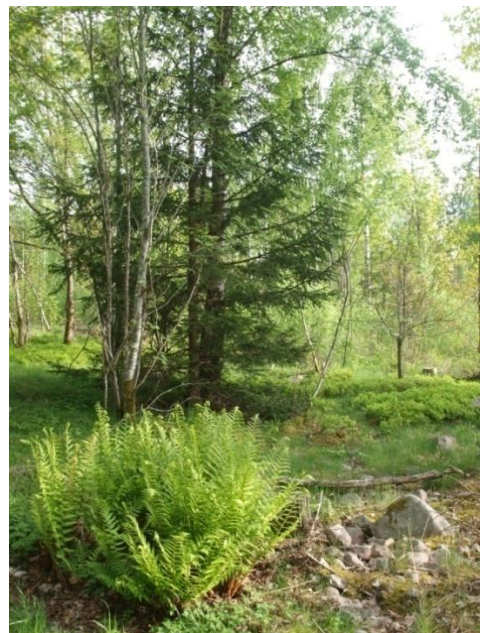
Beskrivning av de områden i Nolskogen som inventerats och som sedan analyserats vidare. Samtliga områden som inventerats finns beskrivna i en av arbetets bilagor. På bifogad plan syns samtliga delområdens utbredning.

Område 7

Björksumpskog med mycket graninblandning. Buskskiktet är öppet till slutet och består till största del av björk och gran. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är något kuperad, blockfattig och fuktig till våt. Inom området finns två hållmarksytor, som är belägna alldeles intill varandra. Det är i dessa områden som parkkaraktärer kan påvisas.

Parkkaraktär: (hållmarksområdena)

Artrik: Inom hållmarksområdena finns en **mångfald** av trädarter och örter. Här finns många **insekter** och **fåglar**. **Vild:** Inom hållmarksområdena finns vegetation som ser **vildvuxen** ut samt **stora stenar**.

Figur 17. Område 7 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en mångfald av trädarter och örter.

Område 8

Relativt tät barrskog, bestående av gran, björk, tall och asp. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är gran, björk och brakved. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk till fuktig. I området finns ett större hållmarksområde. Här växer bland annat en ek och fågelbärsträd. På marken växer strutbräken, skogsviol, skogsvicker samt lav.

Parkkaraktär: Artrik: I de delar som består av hållmark finns en **mångfald** av arter. Det öppna hållmarksområdet mitt i den täta barrskogen lockar **djur**. **Rofylld:** Fältskiktet består till största del av gräs och buskskikt saknas vilket gör att området ger ett **städat** intryck. **Lustgården:** Hållmarksområdet öppnar sig likt ett rum i den täta barrskogen, vilket skapar **intimitet**. Här finns **buskar att gömma sig i**.

Figur 18. Område 8 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en stor mängd växtarter. Rofylld, då hållmarksytan utgör en lugn oas. Lustgården då det slutna rummet upplevs som intimt.

Område 22

Öppen före detta hagmark med tallhedskaraktär. De trädslag som förekommer inom området är tall, gran, björk, en och asp. Buskskiktet är öppet och består till största del av björk, en och asp. Förekomsten av en och att det finns stenmurar inom området, tyder på att det tidigare varit betesmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet är av hållmarkstyp med gräs, ris och örter. Marken är starkt kuperad, storblockig och torr till frisk. Från den högsta delen av området har man utsikt över det stora området som i dag består av hygge.

Parkkaraktär: Artrik: Det finns en **mångfald av trädarter** inom området. Fältskiktets diversitet gör att här finns en rad olika biotoper vilket gynnar **djur- och insektlivet**. **Rofylld:** Platsens hagmarkskaraktär med dess "träddöar" och öppna gräsytor ger ett **städat** intryck. Området har **kulturprägel** på grund av sin hagmarkskaraktär. Områdets placering långt ifrån Kinnekullebanan gör att här är **tyst och lugnt**.

Figur 19. Område 22, påvisar parkkaraktären Artrik, här finns en mångfald av trädarter

Område 23

Inom detta område finns ett antal stenmurar, förmodligen är de resterna av ett torp eller en gård. Det löper flera stigar inom området och på naturinventeringen står det att en av stigarna förmodligen har varit en fägata. I de angränsande områdena finns tecken som tyder på att de tidigare fungerat som betesmarker. Området är i dagsläget ett hygge med bara några enstaka träd. Detta är förmodligen det kulturhistoriskt mest intressanta området i Nolskogen.

Parkkaraktär: Kultur/historia: I området finns lämningar i form av **stenmurar**. **Artrik:** Inom området finns en **mångfald** av örter. Här finns gott om **fåglar och insekter**

Figur 20. Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia, här finns historiska objekt som murar och husgrunder.

Område 25

Relativt gles blandskog med tall, asp, ek och björk. Här finns grova björkar och tallar. Buskskiktet är öppet och består till största del av en, tall, asp och ek. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet är av hällmarkstyp och består främst av ris. Marken är något kuperad, normalblockig och torr till frisk.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald** av trädarter och örter. Här finns gott om **fåglar** och **insekter**. **Vild:** När man stiger in i området får man en känsla av **mystik**. Vegetationen ser **vildvuxen** ut.

Figur 21. Område 25 påvisar den artrika parkkaraktären, då trädskiktet är artrikt.

Område 31

Gles blandskog med gran, björk, sälg, tall, rönn och brakved. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, björk, sälg och brakved. Fältskiktet består av örter, gräs och ris. Här växer mycket vitsippor på våren. På naturinventeringen från 1990-talet finns en notering om att det finns linnéa och pyrola inom området. Marken är något kuperad, rikblockig till storblockig och frisk till fuktig. Genom området löper en stig och längs stigen sträcker sig ett klapperstensfält.

Parkkaraktär: Artrik: Här finns en stor **mångfald** vad gäller både vedartade och örtartade växter, denna mångfald erbjuder livsrum åt både **djur och insekter**.

Vild: Klapperstensfältet ger platsen en vilt uttryck här finns också **stora stenar**. Den **slingrande stigen** ser ut som den har formats under århundraden.

Figur 22. Område 31 påvisar den vilda parkkaraktären, med inslag som stora stenar och slingrande stigar.

Område 35

Gles blandskog med hagmarkskaraktär. Trädskiktet består av tall, gran, ek, fågelbär, rönn, björk, asp och oxel. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är björk, rönn, nypon och hagtorn. Fältskiktet består till största del av gräs. Området är starkt kuperat och rikblockigt till storblockigt och här finns en rasbrant med vacker utsikt.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en stor **mångfald** av **träddarter**. Variationen i öppen- och slutenhet hos buskskiktet och höjdskillnaderna i området gör att det finns en mängd habitat här, vilket gynnar **djur- och insektsförekomsten**. **Vild:** Vegetationen i området ser **vildvuxen** ut och man får en känsla av **mystik** när man vistas här. Här finns **stora stenar** och en **slingrande stig**.

Kultur/ historia: Inom området finns en **stenmur** i form av en husgrund.

Figur 23. Område 35 påvisar den artrika parkkaraktären då här finns en mängd olika träddarter.

Område 36

Bestånd med tall och björk. Inom området finns höga gamla tallar. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är björk, gran, ek, brakved och rönn. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, björk, asp och nypon. Fältskiktet är av hållmarkstyp och består främst av ris. Marken är starkt kuperad, storblockig.

Parkkaraktär: Vild: Inom området finns **stora stenblock** och **slingrande stigar**. Vegetationen ser **vildvuxen** ut. När man vistas i området man får en känsla av **mystik**.

Område 38

Gles barrskog som till största del består av stora vackra tallar och granar. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna björk, rönn och gran. Fältskiktet består av gräs och ris. Inom området finns så kallade getåsryggar. I naturinventeringen står det att det växer linnéa och pyrola inom området.

Parkkaraktär: Rymd: Området är relativt **stort** och den **enhetliga** vegetationen bildar en **helhet**. **Rofylld:** Läget långt bort ifrån trafikerade vägar gör att här är **tyst** och **lugnt**. Det öppna buskskiktet gör att platsen ser **städad** ut.

Figur 24. Område 36 påvisar den vilda karaktären då här finns element som stora stenar.

Figur 25. Område 38 påvisar parkkaraktären Rymd, då trädskiktet är enhetligt.

Område 50

Relativt gles barrskog med gran, tall och björk. Buskskikt saknas till största del men några enar finns i områdets norra del. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) På marken växer mossor. Marken är något kuperad och frisk till våt. Inom området finns en del block.

Parkkaraktär: Rofyllt: Området ligger långt ifrån både trafikerade vägar och järnvägen vilket gör att här är **tyst** och **lugnt**.

Avsaknaden av buskskikt och den ensartade mossbeklädda marken ger ett **städat** intryck.

Rymd: Områdets glesa barrträd bildar en **enhet**. Det angränsande området, 21 har liknade vegetation och dessa två områden bildar ett **stort enhetligt** område tillsammans.

Vild: Inom området finns **slingrande stigar** och **stora stenar**.

Figur 26. Område 50 påvisar den rymliga karaktären då trädskiktet är enhetligt samt Vild då här finns stora stenar.

Analys av de delområden som påvisar parkkaraktärer i Nolskogen

Av de delområden som jag delade in Nolskogen i när jag gjorde inventeringen, har jag endast arbetat vidare med de delområden som finns inom det område som enligt den fördjupade översiktsplanen för Mariestad norra (2010) ska bebyggas. (Se bild) Anledningen till det är att jag anser att de delar som finns utanför det område som ska bebyggas till stor del består av så värdefull

Figur 27. Området innanför den svarta markeringen ska bebyggas.

rekreationsvänlig natur att de bör bevaras som de är.

Några områden som jag anser påvisar parkkaraktärer ligger precis på gränsen till det område som ska bebyggas. Till exempel så är delområde 2 beläget så att den planerade cykelbanan som ska gå i utkanten av bostadsområdet kommer att gå rakt igenom detta område. Jag anser att delområde 2 är viktigt att bevara då det är bevuxet med gles lövträdsvegetation samt att det enligt naturinventeringen från 1990-talet innehåller partier med torrängskaraktär. Området är beläget intill

en av de stigar i Nolskogen som är mest populära, vilket gör att det förmodligen är en viktig plats för mariestadsborna. För att detta delområde ska kunna bevaras som det ser ut i dagsläget, föreslår jag att den framtida cykelbanan får en annan dragning här, än den har på planen som visar förslag till hur trafikstrukturen i Nolskogen ska se ut. (Se bild)

Figur 28. Den streckade markeringen visar den framtida cykelbanans dragning.

Även delområde 34 är ett viktigt område att bevara, då det är artrikt och bland annat innehåller värdefulla arter som till exempel blåsippan. Detta delområde ligger också precis där den framtida cykelbanan ska dras och skulle kunna räddas om cykelbanan fick en annan sträckning där.

Bara halva delen av område 38 kommer enligt förslaget i den fördjupade översiktsplanen att vara kvar. Då område 38 består av gammal gles barrskog har det naturvärden som gör att det är viktigt att

bevara. Jag gjort en analys av de delområden som är belägna inom det område som ska bebyggas, som enligt inventeringen påvisar en eller flera parkkaraktärer. Dessa delområden är 7, 8, 22, 23, 25, 31, 35, 36, 38 och 50. När jag analyserat dessa delområden har jag använt mig av Helena Nordhs parkkaraktärsnyckel. Jag har även använt mig av den checklista, som Nordh tagit fram i samråd med Grahn, som är tänkt att fungera som ett redskap vid inventering av parkkaraktärer i fält. Jag har även tagit reda på vilka kvalitéer i faktorn för respektive parkkaraktär som de olika delområdena innehar.

Område 7

Beskrivning av området: Inom området finns två hållmarksytor, som är belägna alldeles intill varandra. Det är i dessa områden som parkkaraktärer kan påvisas. Hållmarksytorna öppnar sig likt soliga gläntor i den omgivande täta skogen. Inom hållmarksytorna finns rikligt med sten och block, vilket gör att här är relativt svårframkomligt. På stenarna och hållarna växer främst lav och strutbräken men även andra örtartade växter som skogsvicker, skogsviol och smultron. Området känns vilt och opåverkat av människan. Här är lugnt och tyst, det som hörs är fågelkvitter och insektssurr. Då Kinnekullebanan är belägen så nära bryts tystnaden ibland när tåg passerar.

Figur 29. Område 7 påvisar parkkaraktären Vild.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh 2006) Se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet **Topografi:** Kuperat **Vegetation:** Artrikt. Barr- och lövträd. Buskskikt finns. Markskiktet består av gräs, ris, örter, lav och mossa. **Kultur/naturkaraktär:** Naturkaraktär. **Vägar/stigar:** Slingrande som man inte ser slutet på. **Djur:** Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Stenar och berghällar. **Känsla upplevelse:** Mystik och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur → **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt → **VILD**

Parkkaraktär: Artrik och Vild

Figur 30. Område 7 påvisar parkkaraktären Artrik.

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrik :

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49

Figur 31. Faktorladdningar för Artrik och Vild.(Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95)

Område 8

Beskrivning av området: Inom område 8 finns en hållmarksyta, det är denna yta som påvisar parkkaraktärer. När man passerar på stigen som är belägen intill hållmarksytan så ser man området som en öppen, ljus glänta mellan träden. När man väl är där får man en känsla av att befinna sig i Edens lustgård, man blir helt förundrad över att naturen kan vara så vacker. Platsen upplevs som lugn och trygg det enda som hörs är fågelsång och insekternas surr. Ibland bryts tystnaden av att det passerar ett tåg på den intilliggande Kinnekullebanan. Ytan är belägen på ett berg som höjer sig över den omgivande täta granskogen. Marken är täckt med gräs och lav. Området är artrikt, här växer bland annat ek, rönn, björk, gran, sälg och nypon. I området finns några vackra karaktäristiska träd, så som ett fågelbärsträd som växer så nära en tall att det ser ut att kramar det. Bredvid dem så växer en en och dessa tre utgör tillsammans en enhet. I delområdet växer även en knotig tall.

Figur 32. Område 8 påvisar parkkaraktären Artrik

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh 2006) Se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. Ett mindre rum **Topografi:** Kuperat **Vegetation:** Artrikt. Mer lövträd än barrträd. Buskskikt finns. Markskiktet består av gräs, örter, lavar och mossor.

Natur/kulturkaraktär: Naturkaraktär **Djur:** Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Stenar och berghällar. **Skötsel:** Ger ett städat intryck **Känsla upplevelse:** Mystik och lugn.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur $\Rightarrow$ **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt $\Rightarrow$ **VILD**

Parkkaraktär: Artrik och Vild

Figur 33. Område 8 påvisar parkkaraktären Vild.

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 34. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)

Område 22

Beskrivning av området: Området är öppet och kuperat, när man står på den högsta punkten har man utsikt över det intilliggande hygget. Området är tyst och lugnt och det som hörs är fågelkvitter och insekts- surr. Lugnet och utsikten gör att man gärna slår sig ner en stund.

Inom området finns berghällar och stenar. Här finns många olika trädslag så som tall, gran, björk, fågelbär, rönn och en. Inom området finns en del knotiga träd med karaktäristiska utseenden, detta beror förmodligen på att de vuxit långsamt i den steniga näringsfattiga marken. (*Biotopfaktablad. Hällmarkstallskogen, 1996*)

Den öppna vegetationen och det faktum att det växer en inom området tyder på att det tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15)

Figur 35. Område 22 påvisar parkkaraktären Artrik.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh, 2006) se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Kuperat **Vegetation:** Artrikt. Mer barrträd än lövträd. Buskskikt finns. Markskiktet består av gräs, ris och mossa. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär (kulturprägel, stenmur) **Vägar/stigar:** Slingrande man ser inte slutet på stigen. **Djur:** Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Stenar och berghällar samt en stenmur. **Känsla upplevelse:** Mystik, tyst och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur $\Rightarrow$ **ARTRIK**
Orört, tyst och lugnt $\Rightarrow$ **VILD**

Området har kulturprägel

Här finns historiska objekt $\Rightarrow$ **Kultur/ historia**

Parkkaraktär: Artrik, Vild och Kultur/ historia

Figur 36. Område 22 påvisar parkkaraktären Vild.

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 37. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)

Område 23

Beskrivning av området: Inom området finns en stor mängd stenmurar. Några av stenmurarna i området är förmodligen rester av gamla husgrunder. En av stenmurarna är lång och verkar ha hägnat in området. Att området har varit inhägnat tyder på att det kan ha varit en inäga i ett forntida jordbruk. Områdena utanför kan ha varit "utägorna", till exempel har intilliggande hagmarkslika område 22 karaktären av utäga. Område 23 är en del av det stora hygge som uppkom när stormen "Per" drog fram. De få träd som finns inom området är främst aspar. Här finns också en mycket karaktäristisk knotig tall. Området verkar vara artrikt, här hörs kvitter från en mängd olika fåglar och mycket insekter finns i luften. På en del av trädstammarna finns spår av vilt som har fejat sina horn. På marken växer en mängd olika örter.

Figur 38. Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh 2006) Se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Platt **Vegetation:** Saknas till stor del då området har karaktären av ett hygge. Trädskiktet i området domineras av några stora aspar. Buskskikt består till största del av aspsly. Markskiktet består av gräs och örter. **Natur/kulturkaraktär:** Kulturprägel (stenmur) **Vägar/stigar:** Slingrande man ser inte slutet på stigen. **Djur:** Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Stenmurar **skötsel:** Snårigt **Känsla upplevelse:** Tyst och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln:

Området har kulturprägel

Här finns historiska objekt → **Kultur/ historia**

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur → **ARTRIK**

Parkkaraktär: Kultur/ historia och Artrik

Område 25

Beskrivning av området: Platsen öppnar sig likt en ljus, vacker glänta i skogen. Det känns som att komma in i en annan värld när man kommer in i området. Här finns berghällar och marken är relativt stenig. Detta gör att vegetationen är gles och de träd som finns här har inte fått så mycket näring, vilket har resulterat i att de vuxit långsamt och fått ett knotigt utseende. (Biotopfaktablad. Hällmarkstallskogen, 1996)

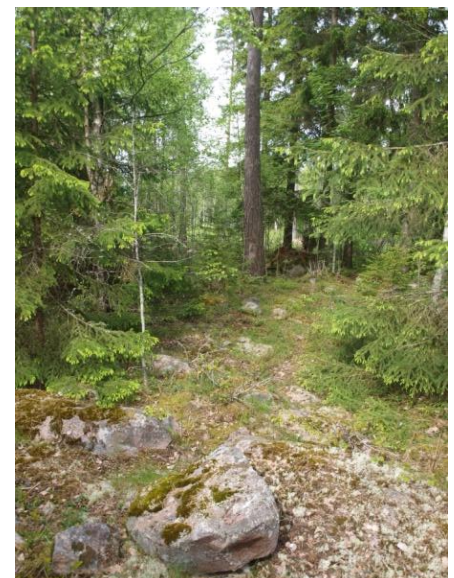
Vegetationen ser inte ut att vara påverkad av människan alls. Det är lövträd som dominerar trädskiktet. Då området är beläget så långt ifrån vägar och Kinnekullebanan är här tyst och lugn, det som hörs är fåglarnas kvitter och insekternas surr.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh, 2006) Se bilaga

Rumslighet: Öppen mindre glänta med god överblickbarhet. **Topografi:** Kuperat **Vegetation:** Artrikt, lövträd. Buskskikt finns. Markskiktet består av gräs, ris, lav, mossa och örter. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär. **Vägar/stigar:** Slingrande man ser inte slutet på stigen. **Djur:** Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Stenar och berghällar **Skötsel:** Snårigt **Känsla upplevelse:** Mystik, tyst och lugnt.

Figur 39. Område 25 påvisar parkkaraktären Artrik.

Figur 40. Område 25 påvisar parkkaraktären Vild.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur $\Rightarrow$ **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt $\Rightarrow$ **VILD**

Parkkaraktär: Artrik och Vild

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Figur 41. Faktorladdningar för Artrik och Vild (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).

Område 31

Beskrivning av området: Här är vackert det känns som att komma till Edens lustgård. Området är öppet och har hagmarkskaraktär. Hagmarkskaraktären ger området en viss kulturprägel, inom området finns även delar som har mer naturprägel så som ett klapperstensfält. Området är väldigt artrikt här finns många olika trädslag. Fältskiktet har hög diversitet och består av gräs, ris och örter som vitsippa, strutbräken, blåsippa och så vidare. Här finns gott om stenar och många av dem är bevuxna med mossa.

Figur 42. Område 31 påvisar parkkaraktären Vild.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh, 2006) Se bilaga

Läge i staden: Omgivande bebyggelse är bostadsområdet Snuggen.

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Relativt

platt **Vegetation:** Artrikt, lövträd. Buskskikt finns. Markskiktet

består av gräs, ris och örter. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär

Vägar/stigar: Slingrande. Man ser slutet på stigen.

Markmaterialet består av klappersten. **Djur:** Artrikt, fåglar och

insekter. **Objekt i parken:** Klapperstensfält och stenar **Skötsel:**

Området upplevs som städlat **Känsla upplevelse:** Mystik, trygg,

tyst och lugnt. En välbesökt plats.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur → **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt → **VILD**

Parkkaraktär: Artrikt och Vild

Figur 43. Område 31 påvisar parkkaraktären Artrikt.

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Figur 44. Faktorladdningar för Artrikt och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).

Område 35

Beskrivning av området: Området är öppet och vegetationen är gles. Vegetationen består främst av lövträd, här växer även en vilket tyder på att marken tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Inom området finns en gräsbevuxen ås, därifrån har man fin utsikt över Väneren. Inom området finns en gammal husgrund. Platsen verkar inte så välbesökt, dock hänger en

orienteringskontroll här, vilket tyder på att det förekommer viss aktivitet i området. Här är lugnt och tyst, det som bryter tystnaden ibland är tåget som passerar på den intilliggande Kinnekullebanan.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh, 2006)

Se bilaga

Läge i staden: Omgivande bebyggelse är bostadsområdet Snuggen.
Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Relativt platt
Vegetation: Främst lövträd. Buskskikt finns. Markskiktet består av gräs, ris, mossa och örter. **Natur/kulturkaraktär:** Kulturkaraktär (husgrunden). **Vägar/stigar:** Slingrande man ser slutet på stigen.
Djur: Artrikt, fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Husgrund och stenar **Skötsel:** Området upplevs som städad **Känsla upplevelse:** Trygg och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur → **ARTRIK**

Örört, tyst och lugnt → **VILD**

Området har kulturprägel

Här finns historiska objekt → **Kultur/ historia**

Parkkaraktär: Artrik, Vild och Kultur/ historia

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området känns stort och fritt	0,48

Figur 48. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).

Figur 45. Område 35 påvisar parkkaraktären Vild.

Figur 46. Område 35 påvisar parkkaraktären Artrik.

Figur 47. Område 35 påvisar parkkaraktären Kultur/historia

Område 36.

Beskrivning av området: Området har en vild karaktär, inget tycks påverkat av människan. Vegetationen är tät, förutom på de partier som det finns berghällar som öppnar likt gläntor i skogen. Förmodligen har området gallrats under senare år då vegetationen till stor del består av björksly. Inom området finns höga gamla tallar. Stigen som löper genom området är mycket slingrig och det är svårt att ta sig fram. Här finns stora stenar och rotvältor vilket förhöjer den vilda känslan.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer(Nordh, 2006)

Se bilaga

Rumslighet: Slutet. **Topografi:** Relativt platt. **Vegetation:** Barrträd och lövträd. Buskskikt finns. Lummigt. Markskiktet består av ris, gräs och mossor. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär **Vägar/stigar:** Slingrande. Man ser inte slutet på stigen. **Djur:** Fåglar och insekter.

Objekt i parken: Stenar **Skötsel:** Området är snårigt **Känsla upplevelse:** Mystik, tyst och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur ⇒ **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt ⇒ **VILD**

Parkkaraktär: Artrik och Vild

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

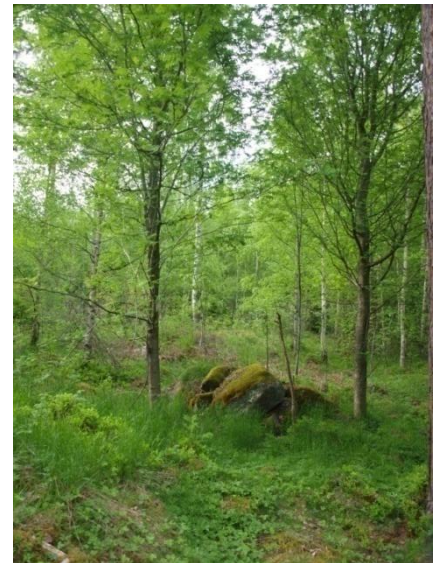
Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Figur 51. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).

Figur 49. Område 36 påvisar parkkaraktären Artrik.

Figur 50. Område 36 påvisar parkkaraktären Vild.

Område 38

Beskrivning av området: Trädskiktet i området består av vacker gammal, gles gran- och tallskog. Buskskikt saknas till största del, vilket gör att det är god sikt genom området. Här finns en väldigt tydlig rumskänsla, där de högt ansatta kronorna bildar tak, golvet utgörs av marken som till stor del saknar fältskikt och väggarna är vegetationen i de omgivande områdena. Långt bort i fjärran hörs bilar annars är det tyst och lugnt. Området är likt en John Bauer skog.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer(Nordh) Se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Platt och lättframkomligt. **Vegetation:** Barrträd. Buskskikt saknas till största del. Markskiktet består till största del av ris och saknas till viss del. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär **Vägar/stigar:** Slingrande. Man ser slutet på stigen. Markmaterialet består av barrförna. **Djur:** Fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Några stenar och en häll. **Skötsel:** Området upplevs som städat. **Känsla upplevelse:** Mystik, trygg, tyst och lugnt.

Figur 52. Område 38 påvisar parkkaraktären Rymd.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturkaraktär

Enhetligt, stort, fritt, volymbildande $\Rightarrow$ RYMD

Parkkaraktär: Rymd

Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Rymd:

Kvalité	Faktorladdning
Att området känns stort och fritt	0,62
Att området är lätt att färdas i	0,62
Att området har naturprägel	0,57

Figur 53. Faktorladdningar för Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 92).

Område 50

Beskrivning av området: Området består till största del av relativt nyligen gallrad gran- och tallskog. Buskskikt saknas till största del vilket ger en känsla av rymd och man har god sikt genom området. Inom området finns getåsryggar och på dem är vegetationen glesare och mer långsamväxande än i övriga delar. Dessa hagmarkslika delar bildar avskilda rum där det är tyst och lugnt. Inom området finns förutom barrträd även lövträd. I områdets västra del finns en liten bäck.

Checklista vid inventering av parkkaraktärer (Nordh, 2006) Se bilaga

Rumslighet: Öppet med god överblickbarhet. **Topografi:** Platt lättframkomligt. **Vegetation:** Barrträd. Buskskikt saknas till största del. Markskiktet består av ris, gräs och örter. **Natur/kulturkaraktär:** Naturkaraktär **Vägar/stigar:** Slingrande stig som man inte ser slutet på. **Vatten:** Grund bäck. **Djur:** Fåglar och insekter. **Objekt i parken:** Några stenar och hällar. **Skötsel:** Området upplevs som städad. **Känsla upplevelse:** Trygg, tyst och lugnt.

Parkkaraktärsnyckeln

Området har naturprägel.

Här finns många växter och djur $\Rightarrow$ **ARTRIK**

Orört, tyst och lugnt $\Rightarrow$ **VILD**

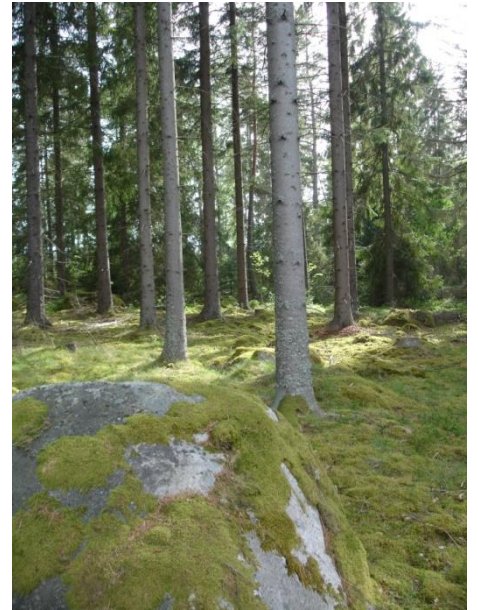
Enhetligt, stort, fritt, volymbildande $\Rightarrow$ **RYMD**

Parkkaraktär: Artrik, Vild, Rymd

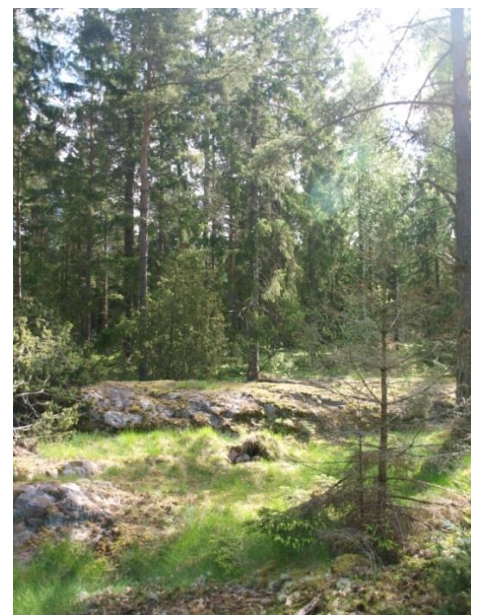
Kvalitéer som beskriver de olika parkkaraktärerna

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Figur 54. Område 50 påvisar parkkaraktären Rymd.

Figur 55. Område 50 påvisar parkkaraktären Vild.

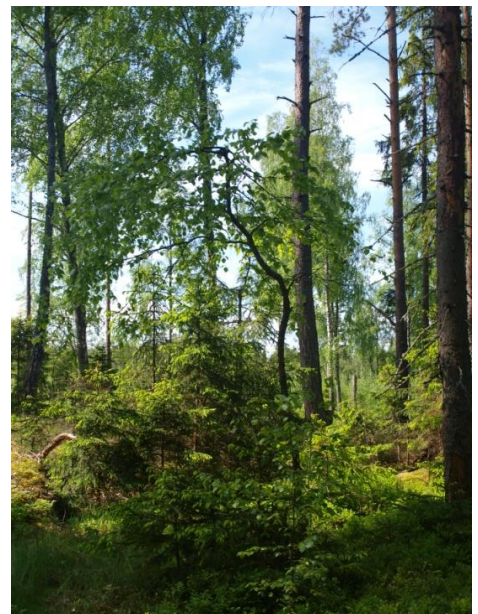
Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att där finns möjlighet att finna lugna, avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Rymd:

Kvalité	Faktorladdning
Att området känns stort och fritt	0,62
Att området är lätt att färdas i	0,62
Att området har naturprägel	0,57

Figur 56. Faktorladdningar för Artrik, Vild och Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89, 95 & 92).

Figur 57. Område 50 påvisar parkkaraktären Artrik.

Resultat av analysen

Många av delområdena påvisar enligt analysen samma parkkaraktär. Till exempel är det många av områdena som påvisar den artrika och vilda karaktären i kombination. Trots att de påvisar samma parkkaraktärer är de olika i många avseenden. För att få en bild av vad som skiljer dem åt har jag tittat på vilka kvalitéer de enligt faktoranalysen innehar.

Område 7

Artrik :

Kvalité	faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49

Figur 31. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95)

Jag anser inte att område 7 har kvalitén "att området är tyst och lugnt", då det är beläget så nära Kinnekullebanan. Jag anser heller inte det har kvalitén "Att området känns stort och fritt", utan att området känns litet och förhållandevis lummigt.

Område 8

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 34. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)

Område 8 har samma kvalitéer som område 7, det som skiljer sig är att område 8 har kvalitén "Att området känns stort och fritt" som efterfrågas i den vilda karaktären. Område 8 hade haft alla de kvalitéer som efterfrågas i både den vilda och den artrika karaktären om inte tystnaden stördes av tågen som passerar på Kinnekullebanan.

Område 22

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 37. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)

Den kvalitet som jag anser att område 22 inte har är "Att det finns möjlighet att finna lugna platser där en grupp kan uppehålla sig". Detta beror som jag ser det på att området är för öppet och fritt för att det ska finnas lugna enskilda platser där. Område 22 har även karaktären Kultur/historia, då här finns en lång stenmur.

Område 23

Den kvalitet med faktorladdning över 0,35 som enligt Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 94 efterfrågas i ett grönområde med karaktären Kultur/historia är:

Kvalité	Faktorladdning
Att området är utsmyckat med blommor, statyer och fontäner	0,41

Figur 58. Faktorladdning för Kultur/ historia. Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 94.

Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia. Dock innehåller det inte den kvalitet som människor enligt studier efterfrågar i denna karaktär. De kvalitéer som enligt studier efterfrågas var helt kulturpräglade trots att parkkaraktären Kultur/historia till stor del även är naturpräglad. "Det kulturella kan finnas i form av en lång stenmur i en storskog" (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 87). Anledningen till detta borde bero på att frågeformuläret som skickades ut vid undersökningen som Grahn och Sorte gjorde 1985, inte var tillräckligt utförligt vad gäller denna parkkaraktär.

Område 25

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Figur 41. Faktorladdningar för Artrik och Vild (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).

Jag anser inte att område 25 har kvalitén "Att området känns stort och fritt", då det är relativt litet och lummigt.

Område 31

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området känns stort och fritt	0,39

Figur 44. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).

Område 31 saknar kvalitén "Att området är tyst och lugnt", då en av de populäraste stigarna i Nolskogen löper genom området. På grund av detta anser jag heller inte att det "finns möjlighet att finna lugna platser där en grupp kan uppehålla sig" i området.

Område 35

Artrikt:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området känns stort och fritt	0,48

Figur 48. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).

Område 35 är beläget alldeles i närheten av bostadsområdet Snuggen och Kinnekullebanan, vilket gör att tystnaden där ofta bryts när bilar eller tåg passerar. Därför anser jag inte att det har kvalitén "Att området är tyst och lugnt". Förutom Artrik och Vild har området även karaktären Kultur/historia då det finns en lämning i form av en husgrund i området.

Område 36

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Figur 51. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).

Då område 36 är så lummigt och slutet anser jag inte att det innehar kvalitén "Att området känns stort och fritt". Bristen på rumsbildningar i området gör att jag anser att kvalitén "Att det finns möjlighet att finna lugna platser där en grupp kan uppehålla sig" saknas.

Område 38

Rymd:

Kvalité	Faktorladdning
Att området känns stort och fritt	0,62
Att området är lätt att färdas i	0,62
Att området har naturprägel	0,57

Figur 53. Faktorladdningar för Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 92).

Område 38 har en tydlig karaktär av Rymd, dock är det inte så stort som det enligt Berggren-Bärring & Grahn, bör vara. (1995, s 92)

Område 50

Artrik:

Kvalité	Faktorladdning
Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka	0,91
Att där finns många växter att studera	0,81

Vild:

Kvalité	Faktorladdning
Att där finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka	0,56
Att där finns möjlighet att finna lugna, avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig	0,55
Att området har naturprägel	0,54
Att där finns många växter att studera	0,49
Att området är tyst och lugnt	0,48

Rymd:

Kvalité	Faktorladdning
Att området känns stort och fritt	0,62
Att området är lätt att färdas i	0,62
Att området har naturprägel	0,57

Område 50 har till viss del de kvalitéer som utmärker parkkaraktären Rymd, området är lite väl litet för att helt påvisa denna karaktär (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s 92). Som jag nämnt tidigare så består det intilliggande området 21 också av relativt gles barrskog och skulle om det gallrades lite också få karaktären Rymd. Dessa två områden tillsammans skulle utgöra ett stort helhetligt bestånd vilket ytterligare skulle förstärka karaktären Rymd. I området finns en liten del som är stenig och där växer fler trädarter än i den omgivande barrskogen, här finns även gott om insekter och fåglar, vilket ger en artrik karaktär. De stora stenblocken och de knotiga träden gör att område 50 även påvisar parkkaraktären Vild.

Figur 56. Faktorladdningar för Artrik, Vild och Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89, 95 & 92).

De områden som påvisar flest parkkaraktärer är område 22, 50 och 35 som påvisar tre karaktärer. Område 23 och 38 påvisar bara en parkkaraktär, dock anser jag att de är starka. Område 38 som påvisar parkkaraktären Rymd har alla de kvalitéer som enligt Berggren- Bärring och Grahn efterfrågas i denna karaktär. Dock är området inte så stor så att det upplevas som om det saknar slut, vilket är en av de egenskaper som är viktigast för att ett område ska påvisa parkkaraktären Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.92)

Område 23 innehar ingen av de kvalitéer som enligt Grahn och Berggren- Bärings undersökning efterfrågas i parkkaraktären Kultur/ historia, dock finns här fullt av historiska lämningar. I beskrivningen av parkkaraktären i, *Grönstrukturens betydelse för användningen* står det att den "kan finnas i form av en lång stenmur i en storskog". (Berggren- Bärring & Grahn, 1995, s.87)

De flesta områden som jag har analyserat i Nolskogen, påvisar parkkaraktären Artrik i kombination med Vild. Alla dessa områden har alla de kvalitéer som enligt Berggren- Bärings och Grahns studie efterfrågas i grönytor som påvisar den artrika parkkaraktären. Det är dock inget av områdena som har alla de sex kvalitéer som efterfrågas i grönområden som påvisar den vilda karaktären. Område 8, 22, 25, 35 och 50 har fem av de sex kvalitéer som efterfrågas i grönområden som påvisar den vilda karaktären. Det område som har högst total faktorladdning av dessa områden är område 25. De övriga områdena som påvisar karaktärerna Artrik och Vild är 7, 31 och 36. De har fyra av de kvalitéer

som enligt undersökningen efterfrågas i grönområden som påvisar den vilda karaktären. Där område 7 har den högsta faktorladdningen och område 31 har den lägsta.

Område 22, 50 och 35 påvisar tre parkkaraktärer och därmed flest, de har även flest kvalitéer som efterfrågas i respektive karaktär. Av de områden som påvisar två parkkaraktärer så innehar område 8 och 25 flest kvalitéer dock har område 25 något högre total faktorladdning än område 8.

Då de flesta av de områden som jag delade in Nolskogen i när jag gjorde nulägesplanen har relativt begränsad yta så anser jag att det är bäst att slå ihop dem med intilliggande områden som också har parkkaraktärer om det är möjligt. Enligt Berggren- Barring och Grahn's studie så besöks stora parker i högre utsträckning än små. (Berggren- Barring & Grahn, 1995, s.64)

Då område 22 ligger i direkt anslutning till område 23 och båda påvisar parkkaraktären Kultur/historia anser jag att dessa områden bör slås ihop. Område 23 är förmodligen Nolskogens mest kulturhistoriskt intressanta del, vilket gör att det är väldigt viktigt att det bevaras. Om område 23 bildar en enhet med område 22 så får de tillsammans fler karaktärer än de har var för sig, vilket är en fördel enligt Berggren- Barring och Grahn. (Nordh, 2006, s.31) Som jag nämnt tidigare så har område 23 förmodligen varit en inhägnad "inäga" och område 22 har förmodligen varit en betad "utäga" i det jordbruk som fanns i området för länge sedan. Då område 50 ligger så nära dessa områden så tycker jag att även det ska slås ihop med de andra. Område 50 har delar som tidigare varit betade vilket gör att de har hagmarkskaraktär, i övrigt är det mest gles barrskog som växer här. Tillsammans påvisar område 22, 23 och 50 alla de naturpräglade parkkaraktärerna samt den kulturpräglade parkkaraktären Kultur/historia.

Område 8 har lägre total faktorladdning än område 25 men då område 25 är så pass litet till storleken och inte ligger intill något annat område som påvisar parkkaraktärer, kan det inte slås ihop med något annat område. Område 8 ligger alldeles intill område 7 som också påvisar parkkaraktärerna Artrik och Vild, om dessa två områden slås ihop så bildar de tillsammans ett stort område.

Det är viktigt att alla de parkkaraktärer som finns i Nolskogen bevaras och förstärks vid gestaltningen av grönområdena i området. Karaktärerna Artrik och Vild finns i område 50, 22, 7 och 8.

Parkkaraktären Kultur/ historia finns främst i område 23 men även i område 22. Parkkaraktären Rymd finns visserligen i område 50 men där är inte karaktären så renodlad som den är i område 38. Område 38 har alla de kvalitéer som efterfrågas i parkkaraktären Rymd, dock är området lite för litet för att karaktären ska vara som starkast. I det intilliggande området 36 finns som jag tidigare nämnt många stora tallar. Om det björksly som dominerar vegetationen i dagsläget togs bort så skulle även detta område påvisa parkkaraktären Rymd. Då en av de viktigaste kvalitéerna i karaktären Rymd är att området är stort till ytan (Berggren-Barring & Grahn, 1995, s. 92) så skulle denna sammanslagning medföra att karaktären blev ännu starkare. Område 36 påvisar även parkkaraktärerna Artrik och Vild. Område 35 som ligger intill påvisar förutom Vild och Artrik även parkkaraktären Kultur/historia. Område 35,36 och 38 påvisar tillsammans alla de naturpräglade parkkaraktärerna samt en kulturpräglad nämligen Kultur/historia.

På grund av arbetets tidsbegränsning har jag valt att inte arbeta vidare med område 35, 36 och 38 utan bara med område 22, 23 och 50 samt område 7 och 8. Dessa områden tillsammans har alla de naturpräglade parkkaraktärerna samt den kulturpräglade parkkaraktären Kultur/historia. I område 22, 23 och 50 finns potential att utveckla fler av de kulturpräglade parkkaraktärerna och i område 7 och 8 finns potential att utveckla alla de naturpräglade parkkaraktärerna. Det gör att man vid gestaltningen av områdena kan använda sig av hela parkkaraktärsnyckeln, vilket gör studien mer omfattande.

Konceptformulering

Övergripande tema för grönstrukturen i det framtida bostadsområdet i Nolskogen

Då Nolskogen är ett värdefullt naturområde, innehållande många intressanta biotoper och naturtyper, bör så mycket som möjligt av den befintliga naturen sparas vid utbyggnaden av området. Jag tänker mig att temat för det nya bostadsområdet i Nolskogen ska vara det naturnära boendet i staden. Det som kommer att vara utmärkande för det naturnära boendet i staden är att landskapet och vegetationen har gett form och karaktär åt de olika boendemiljöerna samt att de biotoper och naturtyper som finns inom området har bevarats och förstärkts vid gestaltningen av grönstrukturen.

De olika bostadskvarteren gestaltas med naturen och de befintliga förutsättningarna som utgångspunkt och får olika teman som speglar naturen på platsen. Till exempel kan något av de områden som i dagsläget består av skog i framtiden utgöra det skogsnära boendet. De olika kvarteren i området kan ha namn som indikerar vilken biotop som finns här. Till exempel kvarteret granskogen, tallheden eller björkdungen. I de olika kvarteren är den befintliga naturen karaktärs- och identitetsskapande. Det område i Nolskogen där det finns en mängd lämningar i form av husgrunder och murar skulle i framtiden kunna utgöra det lantliga boendet. I det lantliga bostadsområdet kan de olika kvarteren ha namn som utmärker den särskilda naturkaraktär som finns på platsen. Till exempel kvarteret hagmarken där vegetationen är öppen och den vegetation som finns på platsen är typisk för betad mark.

De olika villakvarterens karaktär förstärks ytterligare av att husen terränganpassas och på så sätt smälter bättre in i naturen. Även husens färger och former skulle kunna spegla den omgivande naturen.

För att det framtida bostadsområdet ska vara ännu mer naturanpassat kan man till exempel anlägga gångstigar och cykelbanor i genomsläppliga material och anlägga dagvattenfördröjningsmagasin. Detta skulle inte bara ha positiva effekter på naturen utan även innebära minskad belastning på kommunens dagvattensystem. Även husen skulle kunna miljöanpassas genom att de till exempel försågs med gröna tak och solceller. I det naturnära boendet upplever de boende inte bara att de bor nära naturen, de upplever att de bor i naturen. Alla de boende i området har tillgång till så kallad *bostadsnära natur*. Forskning har visat att man är beredd att gå 300 meter för att man ska använda ett grönområde ofta. Avståndet är därför ett riktvärde när man talar om bostadsnära natur. (Bostadsnära natur: inspiration och vägledning, 2007 s.14). Den bostadsnära naturen är de boendes främsta livsmiljö och således en plats för lek, vila, inspiration, ensamhet. En del grupper i samhället så som gamla, sjuka och funktionsnedsatta har

Figur 59. Inspirationsbild som visar hur byggnaderna i området kan terränganpassas. Understenshöjdens ekoby i Stockholm. Foto: Holger Ellgaard, Wikimedia commons

Figur 60. Inspirationsbild som visar hur byggnaderna i området kan passas in i befintlig vegetation. Understenshöjdens ekoby. Foto: Holger Ellgaard, Wikimedia commons

svårt att ta sig ut i naturen om den inte finns i direkt anslutning till bostaden. För dessa grupper är det extra viktigt att ha tillgång till bostadsnära natur. Det är inte bara viktigt att ha tillgång till grönområden nära bostaden, det är även viktigt att grönyrtorna har de kvalitéer som människor efterfrågar. Genom att utforma grönyrtorna i området med de så kallade parkkaraktärerna som utgångspunkt kan man på ett medvetet sätt utforma dem så att de tilltalar fler människor. På detta sätt kan man locka fler av de boende i området till utevistelse, vilket i sin tur leder till att deras hälsa stärks.

I områdets grönområden bör det finnas gott om gång- och cykelvägar som de boende lätt kan nå ifrån sina bostäder. För att Nolskogens befintliga karaktär ska bevaras kan de stigar som finns i området utgöra delar av det framtida villaområdets gång- och cykelnät. Enligt forskningsstudier har natur återuppbyggande

effekter på människor, genom att vistelse i naturen innebär vila och återhämtning. Andra

forskningsstudier visar att människor som regelbundet vistas i naturen är mindre stressade och uppvisar högre kreativitet på arbetsplatsen. Barn som vistas regelbundet i naturen får enligt forskning bättre motorik, stärkt koncentrationsförmåga och snabbare återhämtning från stress. (Bostadsnära natur, inspiration och vägledning, 2007, s. 17).

Att så mycket av den befintliga naturen sparas vid exploatering av nya områden gynnar stadens och tätortens biologiska mångfald. För att den biologiska mångfalden ska vara hög i ett område gäller det att den är en del av en större helhet. Denna helhet brukar benämnas den ekologiska infrastrukturen, vilket innebär "nätverket av biotoper i landskapet som styr flödena av energi, material och gener och därmed förutsättningarna för den biologiska mångfaldens bevarande". Den ekologiska infrastrukturen utgörs av mönstret av naturtyper, landskapsmosaik och spridningskorridorer som finns i naturen. (Nordmalm, Isakson & Burman (red.), 1999, s. 21) Fragmentering och uppsplittring av naturtyper, landskap och populationer är det största hotet mot den biologiska mångfalden. I en sammanlänkad grönstruktur kan djur och växter sprida sig vilket är nödvändigt för dess överlevnad. (Nordmalm, Isakson & Burman (red.), 1999, s. 22).

En studie av nationalstadsparken i Stockholm och dess omgivningar visade att parkens randområden exploaterades vilket lett till att parkens kvalitéer försämrats. Med andra ord kan exploaterade grönområden leda till att det bli svårare och dyrare att upprätthålla och utveckla kvalitéer i de återstående grönområdena. (Bostadsnära natur, inspiration och vägledning, 2007, s. 21 & 22) Att gynna den biologiska mångfalden är ett led i konventionen för biologisk mångfald som Sverige skrev på i samband med miljökonferensen i Rio 1992. I konventionen står det bland annat att den biologiska mångfalden i landet inte ska minska. (Tallhage, Lönn (red). 1994, 38)

Figur 61. Inspiration till vegetation i gatumiljöer, Toarps ekoby Malmö. Foto: Jorchr, Wikimedia commons

Figur 62. Genomsläppligt markmaterial och solpaneler på taken, ger minskad miljöpåverkan. Toarps ekoby, Malmö. Foto: Jorchr, Wikimedia commons

Det finns en rad andra fördelar med att spara en så stor del som möjligt av den befintliga naturen vid exploatering av Nolskogen. Den bostadsnära naturen och dess biologiska system spelar en avgörande roll för vattenhantering då vegetation kan skydda dricksvattenreservoarer och ta hand om lokalt dagvatten. Andra fördelar med att spara mycket av den befintliga vegetationen är att den reducerar kraftiga vindar, renar luft från föroreningar, sänker buller nivåer samt att den kan sänka den lokala temperaturen med flera grader. (Bostadsnära natur, inspiration och vägledning, 2007 s.21)

Nolskogen är i dagsläget ett välbesökt friluftsområde med ett stort antal stigar och leder. Området är viktigt för mariestadsborna och dess kulturhistoriska identitet, vilket är ytterligare en anledning till att det är viktigt att i den utsträckning det är möjligt bevara dess natur och särprägel vid exploatering.

I dagens samhälle där intresset för naturfrågor och ekologi har blivit så stort kan Nolskogen komma att bli en förebild för bostadsområden där man sparar en så stor del av den befintliga naturen att den ekologiska infrastrukturen i stort sätt fungerar som den gjorde innan området bebyggdes. Området kan även utgöra en pedagogisk miljö som skolklasser kan besöka för att studera naturtyper och biotoper. En fördel med att besöka Nolskogen istället för en "riktig skog" är att det där är lätt att urskilja de olika naturtyperna genom att de renodlats i de olika bostadskvarteren samt att området är mer lättillgängligt än naturen i skogen.

Analys av temat:

Fördelar:

- Genom att spara en stor del av den befintliga naturen på platsen gynnas områdets ekologiska värden.
- Om mycket av den befintliga vegetationen sparas minskas kostnaderna vid anläggning.
- Området behåller en stor del av sin ursprungliga karaktär och på så sätt även sitt kulturhistoriska värde.
- Den bostadsnära naturen gynnar de boendes hälsa.
- Områdets starka naturkaraktär gör det till ett mycket attraktivt bostadsområde.
- Att bostäderna anpassas till den omgivande naturen skapar bostadskvarter med stark karaktär.
- Dagvattenfördröjningsmagasin och genomsläppliga ytor medför fördelar för ekosystemet. Det medför även fördelar i form av reducerad belastning av dagvattensystemet.

Nackdelar:

- Den sparade vegetationen kan vara känslig för slitage.
- Den starka identiteten i de olika bostadskvarteren kan innebära att folk inte hittar ett boende som passar just dem.
- Att bygga terränganpassat kan innebära att de boende till exempel inte kan anlägga en stor gräsmatta.

Tema för område 22, 23 & 50

Område 22, 23 och 50 kan i framtiden tillsammans utgöra det lantliga boendet. I område 23 finns många lämningar från ett torp eller gård som tidigare funnits på platsen, i form av husgrunder och murar. I området finns även en mängd stigar. Enligt naturinventeringen som gjordes i början av 1990-

talet är en av stigarna en före detta fägata. De olika små delmurarna verkar tidigare ha bildat en lång mur som inhägnat området. Detta tyder på att område 23 varit gården/torpets inäga.

Inägan var det område som låg närmast gården i forntida jordbruk. Inägan bestod av åkrar, trädgårdsodlingar och slättermark (Wikipedia) På naturinventeringen från 1990-talet finns en notering om att delar av området tidigare varit åker. För att skogens djur inte skulle kunna ta sig in och äta upp det som man odlade var inägan inhägnad.(Wikipedia) Alldeles intill område 23 ligger område 22 som har hagmarkskaraktär, detta område har förmodligen varit gårdens utäga. På utägan betade gårdens djur och i skogen utanför utägan tog man virke.(Wikipedia)

Figur 63. Inspirationsbild som visar hur parken i kvarteret i Torptäppan kan se ut.

Område 50 är skogen som tar vid utanför utägan. Område 50 har delar med hagmarkskaraktär, vilka utgöra en fin övergång från hagmarken i område 22 till den omgivande skogen. Att ta fasta på och förstärka områdets ursprungliga karaktär av ett forntida jordbruk med inäga och utäga gör att parkkaraktären Kultur/ historia förstärks samt även områdets kulturella och historiska identitet. På sidan 87 i *Grönstrukturens betydelse för användningen*, som är skriven av Grahn och Berggren-Bärring, står det att miljöer som påvisar parkkaraktären Kultur/historia "ofta pekar på samhällets historia och kultur, vilket människor har ett stort behov att finna".

Om man utformar delområde 22, 23 och 50 likt det forntida jordbruk som fanns på platsen förr, visar man på hur det forntida samhället i Nolskogen kan ha sett ut och på så sätt väcker man besökarnas fascination för platsens historia.

I den del av område 23 där det finns två husgrunder tycker jag att man ska anlägga en park som utformas likt en inäga. De gamla hugrunderna tas fram och restaureras varsamt. De utgör arkitektoniska element i parken samt väcker besökarnas fascination för områdets historia. De murar som finns inom området där parken ska anläggas tas fram och restaureras och de gamla delarna utgör delar av en ny mur som omger parken. I övriga delar av område 23 sparas de befintliga murarna och fungerar som rumsbildande och identitetsskapande element i villakvarteret. Vid murarna kan man till exempel ha planteringar med torpväxter och bänkar med "lantligt formspråk". Att bevara och komplettera de murar som finns i området är viktigt för att parkkaraktären Kultur/historia ska förstärkas. I *Grönstrukturens betydelse för användningen* på sidan 94 står det att "det som ger budskap om platsens historiska betydelse, är det som lockar mest", i parker som påvisar parkkaraktären Kultur/historia. Därför är det viktigt att spara murarna i parken då de ger budskap om dess forntida funktion, att hålla djuren utanför de odlingar man hade inom inägan.

Figur 64. Inspirationsbild som visar odlingslotter.

Område 23 är i dagsläget väldigt öppet och trädskiktet består till största del av aspar. För att området ska få mer rumslighet är det viktigt att träd- och buskskiktet blir mer diversifierat. Den framtida parken i område 23 får trädgårdskaraktär och här anläggs rabatter med torpväxter, kvarter med kryddväxter, fruktträdsdungar och odlingslotter.

Odlingslotterna skulle till exempel kunna brukas av de som kommer att bo i lägenhet eller i villa där terrängen gör att det inte är lämpligt att anlägga någon trädgård. I stället för att bara ha gräsmattor i parken anläggs äng på delar av ytorna. Detta innebär en lägre skötselkostnad samtidigt som det förhöjer områdets lantliga karaktär.

Mångfalden av växter förstärker kvalitén "Att där finns många växter att studera" som efterfrågas i parker som innehar både parkkaraktären Vild och Artrik. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.89 & 95) Mångfalden av växter lockar insekter till platsen vilka i sin tur lockar djur så som fåglar. På detta sätt förstärks kvalitén "Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka", som också efterfrågas i parker som påvisar parkkaraktärerna Vild och Artrik. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.89 & 95)

De parkkaraktärer som jag anser skulle kunna utvecklas i parken är karaktärer med kulturprägel. Till exempel skulle parkkaraktären Festlig prydnadskaraktär kunna utvecklas i parken med inslag som mötesplatser, sittplatser och prydnadsplanteringar. Parken i område 23 kommer i framtiden att fungera som en mötesplats för de boende i det framtida villakvarteret. Här finns gräsytor som man kan sola och ha picknick på och här kan högtider så som midsommar firas. Gräsytor kan även vara en plats för olika typer av idrottsaktiviteter som inte kräver så stora ytor i anspråk. Detta ger den framtida parken parkkaraktären Allmänningen. För att förstärka den lantliga karaktären ytterligare skulle husen i området till exempel kunna ha torpkaraktär. Område 23 skulle i framtiden kunna kallas för kvarteret Torptäppan.

Figur 65. Inspirationsbild som visar hur murarna kan bilda rumsavskiljande element i kvarteret Torptäppan.

Figur 66. Förslag till hur rabatterna i parken i kvarteret Torptäppan skulle kunna se ut.

I område 22 finns det mycket som tyder på att här tidigare varit hagmark. Vegetationen är öppen och här växer arter så som enar. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Att vegetationen fortfarande är så pass öppen som den är tyder på att det inte var så länge sedan som hävden upphörde, men det kan även bero på att förutsättningarna för tillväxt är låg inom området. (Ekstam, Forshed, 1997, s.28) För området ska få mer hagmarkskaraktär bör man ha djur som betar på vissa ytor periodvis. Betet innebär just det konkurrenstryck som behövs för att de konkurrenssvaga och störningståliga växter som växer på betesmarker ska kunna leva där. (Ekstam, Forshed, 1997, s.14) Betetrycket samt det faktum att marken i området är så pass näringsfattig ger goda förutsättningar för att det på skikt ska få den artrikedom som utmärker betesmarker, vilket förstärker dess artrika karaktär. (Ekstam, Forshed, 1997, s.16) Den artrika betesmarken stärker kvalitén "Att där finns många växter att studera", som efterfrågas i grönområden som påvisar den vilda och den artrika karaktären. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.89 & 95)

Figur 67. Inspirationsbild som visar hur sittplatser kan placeras vid murarna i kvarteret Torptäppan.

Att det finns betesdjur inom området stärker kvalitén "Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka", som efterfrågas i grönområden som påvisar både den artrika och den vilda parkkaraktären. De betande djuren skulle även förstärka områdets lantliga karaktär. Betet bör kombineras med ett restaureringsarbete av hagmarken samt med en plan för hur det fortsatta skötselarbetet ska gå till. För att förstärka områdets öppna hagmarkskaraktär bör en stor del av träd och buskskiktet i området tas bort. Genom att trädgrupper och buskage planteras på en del ställen får området trots sin öppenhet rumskaraktär.

Figur 68. I kvarteret Hagmarken kan enar utgöra starka arkitektoniska element. Foto: Dr. Eugen Lehle, Wikimedia commons

Kontrasten mellan öppenhet och slutenhet skapar spänning i området. Det trädslag som kanske är allra mest förknippad med hagmarker är enen. Anledningen till att det finns så många enar i före detta betesmarker är för att dessa sparades i forntida lantbruk för att användas till gärdsgårdsstörar. När taggtråd och elstängsel började användas och metallstolpar blev vanliga, förlorade enarna sin betydelse. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15)

För att förstärka områdets hagmarkskaraktär planteras många enar. Genom att sätta enar med väldigt olika habitus får området stark karaktär. Enarnas starka arkitektoniska uttryck skulle utgöra en häftig vy ifrån område 23 och dess lite råa karga uttryck skulle

Figur 69. I någon del av kvarteret hagmarken kan det periodvis beta får.
Foto: Forcastro, Wikimedia commons

utgöra en stark kontrast mot den kulturpräglade vegetationen i område 23. För att förstärka

områdets naturliga karaktär bör gångstigarna i området vara slingrande och se ut som om de är skapade av de djur som betat här. Att stigarna inte ser anlagda ut, stärker områdets vilda karaktär (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 85).

Materialet och utformningen av gångstigarna bör vara sådana att framkomligheten gynnas. Område 22 ligger högt och från dess högsta punkt har man utsikt över omgivningarna. Detta stärker kvalitén "Att området känns stort och fritt", som efterfrågas i parker som innehar den vilda karaktären. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95) På de platser i området som är högst belägna kan det finnas sittplatser där besökare kan sitta ner för att betrakta utsikten.

För att parken i område 23 ska fortsätta ha kvalitén "Att området är tyst och lugnt" bör inte någon bilväg ligga i direkt anslutning till den, istället skulle man kunna placera villatomter mot parken.

I Område 50 sparas största delen av den befintliga vegetationen. För att parkkaraktären Rymd ska förstärkas kan man gallra bort en del träd så att områden blir mer öppna. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95)

Analys av temat:

Fördelar:

- Att ta tillvara på platsens historia vid gestaltningen stärker dess identitet
- Att ta tillvara den vegetation och element som redan finns på platsen innebär en reducering av kostnaden vid nyanläggning.
- Att anlägga äng istället för gräsmatta reducerar skötselkostnaderna.

Nackdelar:

- Delar av vegetationen i hagmarken kan vara känslig för slitage.
- Parkens planteringar kräver en del skötsel.
- Den kuperade terrängen i område 22 innebär minskad framkomlighet.

Tema för område 7 och 8

Område 7 och 8 kan i framtiden utgöra det skogsnära boendet. De olika kvarteren kan ha namn som indikerar vilken naturtyp som dominerar i respektive delområde. De kan till exempel vara granskogen, tallheden eller hållmarken. Inom Nolskogen finns många hållmarksområden. Då det vid gestaltningen av grönstrukturen är viktigt att ta fasta på och förstärka det som utmärker Nolskogens natur, tycker jag att det är viktigt att det finns ett område med typisk hållmarkskaraktär i det framtida villaområdet. Kvarteret med hållmarkskaraktär skulle till exempel kunna få namnet Hållmarken. I område 7 och 8 finns två ytor med tydlig hållmarkskaraktär som öppnar sig likt gläntor i den täta omgivande granskogen. En av anledningarna till att vegetationen är mycket glesare här beror på att det är så stenigt och bergigt, vilket gör att växtbetingelserna är sämre än i den omgivande skogen. (Biotopfaktablad. Hållmarkstallskogen, 1996)

Då dessa två ytor med hållmarkskaraktär ligger alldeles intill varandra tycker jag att de bör slås ihop så att de tillsammans bildar ett större helhetligt område. Här kan man anlägga en identitetsskapande park, en mötesplats för de boende i kvarteret Hållmarken. Temat för parken blir naturtypen hållmark för att områdets ursprungliga naturkaraktär ska bevaras och för att parken ska vara identitetsskapande för kvarteret hållmarken. För att naturen ska behålla sin hållmarkskaraktär när den görs om till park bör en så stor del som möjligt av den befintliga vegetationen sparas. Den sparade befintliga vegetationen gör att kvalitén "Att området har naturprägel" stärks, vilket efterfrågas i grönområden med den vilda parkkaraktären. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95) Många av de träd och buskar som växer på platsen i dag har mycket speciell karaktär på grund av att de har vuxit långsamt i den steniga, magra marken. Exempel på träd och buskar i området som har stark karaktär är en smal tall med ett fågelbärsträd under som ser ut att omfamna den, en knotig tall samt ekar som har formen av ett låga buskage. För att området ska behålla sin hållmarkskaraktär är det även viktigt att markförhållandena inte ändras vid exploateringen samt att de arter som planteras på platsen växer naturligt i denna naturtyp.

En stor del av fältskiktet i hållmarksområdet består i dagsläget av lav som är känslig för slitage. För att begränsa markslitaget är det viktigt att det finns många stigar i parken så att besökare lätt kan ta sig till alla delar av parken utan att behöva gena. Stigarna i parken bör ha uttrycket av att inte vara anlagda, för att den vilda karaktären ska bevaras. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.85)

Markmaterialet bör vara tillräckligt hårt för att till exempel en rullstol ska kunna ta sig fram, men det bör även vara genomsläppligt för att regnvatten ska kunna infiltrera.

Figur 70. Inspirationsbild, terränganpassat byggande, i ekobynt utsikten i Orust kommun. Foto: Marie Hedberg

Figur 71. Inspirationsbild som visar hur villorna i kvarteret Hållmarken kan terränganpassas. Ekobynt Kampetorp. Foto: Annika Korhonen

De parkkaraktärer som parken påvisar idag är Artrik och Vild, om dessa karaktärer förstärks vid utformningen av parken, förstärks även hållmarkens uttryck. Hållmarken har den vilda karaktärens opåverkade uttryck och det artrikas mångfald. För att förstärka den artrika karaktären bör vegetationen i parken utformas så att den biologiska mångfalden gynnas. Till exempel kan brynzonerna mot hållmarksytorna, breddas och göras mer artrika. Artrika brynzoner lockar till sig många djur och insekter. (Gusstavsson & Fransson, 1991, s.108) Detta medför att kvalitéerna "Att det finns många fåglar insekter m fl djur att upptäcka" och "Att där finns många växter att studera", som efterfrågas i parker med parkkaraktärerna Vild och Artrik stärks. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 89 & 95)

Mer bryn och ridåer gör också att parkens rumskänsla förstärks. Ytterligare en fördel med att ha utvecklade brynzoner mot hållmarksytorna är att det bildas avskilda tysta rum i parken vilket ger den kvalitéerna "Att här finns möjlighet att finna lugna avskilda platser där en grupp kan uppehålla sig" och "Att området är tyst och lugnt", vilka är kvalitéer som efterfrågas i parker med den vilda parkkaraktären. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95)

För att området ska vara artrikt i framtiden är det viktigt att det finns spridningskorridorer till intilliggande grönytor så att området inte isoleras utan fortsätter att vara en del av den ekologiska infrastrukturen. (Bostadsnära natur: inspiration & vägledning, 2007, s.21)

En parkkaraktär som jag ser potential att utveckla i parken är Lustgården. Mellan de västra och östra hållmarksytorna är det lämpligt att anlägga en "naturlekplats". Inom området där den framtida lekplatsen skulle vara belägen växer mestadels barrträd men även en del lövträd. Jag tänker mig att en del barrträd skulle gallras bort och av dem

byggs lekutrustning. På Socker- Klaras lekplats i Sävsjö har man gjort lekutrustning på detta sätt. För att lekutrustningen ska vara godkänd krävs det att den byggs enligt de säkerhetsföreskrifter som finns för lekutrustning i Sverige.

En annan parkkaraktär som jag ser potential att utveckla i parken är Rymd. Mellan den norra hållmarksytan och de mindre hållmarksytorna i parkens södra del finns en yta där det till största

del växer björkar men även en del risiga tallar.

Om tallarna togs bort och fler björkar planterades skulle ytan få karaktären av en björksal. Den relativt stora ytan där björkbeståndet utgör en

helhet, ger parken karaktären Rymd. (Schmidtbauer, Grahn & Lieberg, 2005, s.141)

Genom att bebyggelsen i kvarteret Hållmarken terränganpassas och så stor del av hållarna får vara kvar förstärks kvarterets karaktär och identitet ytterligare.

Figur 72. Inspirationsbild som visar hur lekutrustningen på lekplatsen i kvarteret Hållmarken kan utformas. Bilden visar Sockerklarans naturlekplats i Sävsjö kommun. Foto: Anders Dagsberg

Analys av temat:**Fördelar:**

- Att behålla utgå ifrån den befintliga naturtypen vid nyanläggning gör att man bevarar den biologiska mångfalden
- Det innebär en lägre anläggningskostnad om en stor del av den befintliga vegetationen sparas vid nyanläggning.
- Att utgå ifrån den befintliga naturtypen vid nyanläggning gör att området behåller sin särprägel och identitet.

Nackdelar:

- Hällmarksvegetationen är känslig för slitage.
- Hällmarken är bitvis svårframkomlig vilket ger begränsad framkomlighet.

2.3 Gestaltning

Gestaltning av parken i område 7 och 8, med hjälp av parkkaraktärsnyckeln

De parkkaraktärer som område 7 och 8 påvisar enligt analysen är Vild och Artrik. Dess två parkkaraktärer återfinns både i parkkaraktärsnyckelns naturlika och parklika del. (Nordh, 2010, s.40) Förutom Artrik och Vild återfinns även parkkaraktären Rymd i parkkaraktärsnyckelns naturlika del. Då jag vill att parken ska ha en naturlig prägel har jag valt att använda mig av parkkaraktärsnyckelns naturlika del vid gestaltningen.

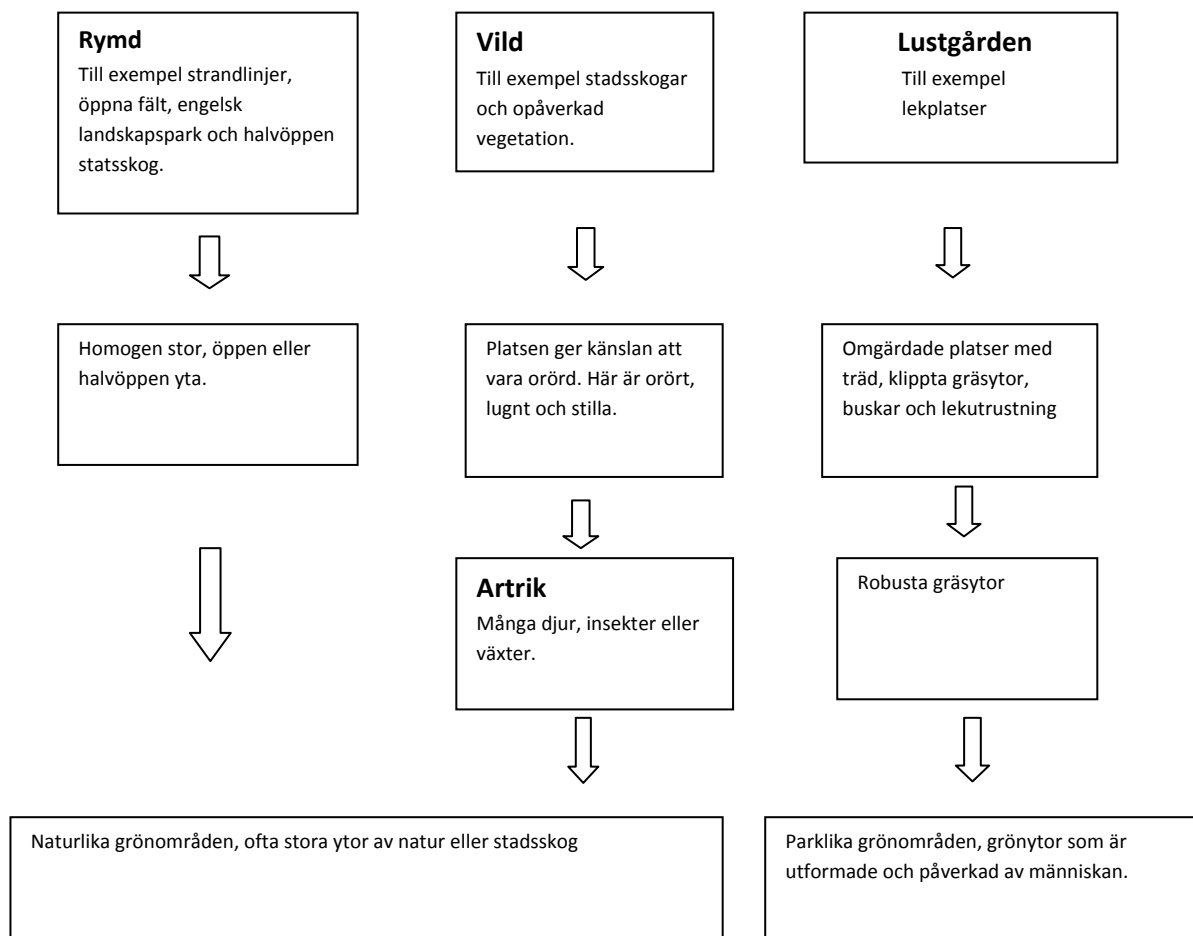
Genom att en stor del av den befintliga naturen i parken bevaras stärks dess vilda parkkaraktär. Enligt parkkaraktärsnyckeln ska miljöer som påvisar **parkkaraktären Vild** ge känslan av att de består av **orörd natur**. (Nordh, 2010, s.40) Genom att hållmarksytorna i stort sätt bevaras som de är i den framtida parken får besökarna känslan av att de är orörda. Att en stor del av de befintliga trädbestånden i området sparas vid uppbyggnaden av den nya parken bidrar även till att den får karaktären av orörd natur. Enligt parkkaraktärsnyckeln ska det i miljöer som påvisar den vilda parkkaraktären vara **tyst och lugnt**. Genom att brynzonerna mot hållmarksytorna breddas, stänger de ute mer ljud och utgör på detta sätt tysta och lugna rum i parken. (Gustavsson & Fransson, 1991, s.108)

De artrika brynzonerna samt den stora mängden sparad vegetation i parken medför att där finns **många olika växter**. Vilket det enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i parker som påvisar **parkkaraktären Artrik**. De artrika brynen och den stora mängd olika växter som finns i parken lockar till sig både **insekter och djur**, vilket det enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar parkkaraktären Artrik.

En av de kulturpräglade parkkaraktärerna som jag vill utveckla i parken och det är Lustgården. Enligt parkkaraktärsnyckeln innebär **parkkaraktären Lustgården** en lekmiljö för barn, en lekplats. I området mellan de två hållmarksområdena i parkens södra del anser jag att det vore lämpligt att anlägga en lekplats. Enligt parkkaraktärsnyckeln så bör lekplatsen vara **omgärdad**. Den framtida lekplatsen skulle kunna vara omgärdad av en häck. Andra element som det enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar parkkaraktären Lustgården är **träd, buskar, klippta gräsytor och lekutrustning**. Inom området där lekplatsen ska ligga växer det i dagsläget mest barrträd, men även en del lövträd. Genom att en del av barrträden gallras bort kommer trädskiktet i området att bli glesare och bestå av en blandning av barrträd och lövträd. Marken kommer dels att bestå av material som är godkända för lekplatser samt av klippta gräsytor.

För att parken ska ha naturlig karaktär är det viktigt att även lekplatsen får naturprägel. Som jag tidigare nämnt kan ett sätt att ge lekplatsen naturprägel vara att lekutrustningen görs av träd som gallrats bort vid anläggningen.

Jag anser att det finns möjlighet att utveckla **parkkaraktären Rymd** i området i den del som i framtiden kommer att ha karaktären av en björksal. För att ett område ska påvisa parkkaraktären Rymd ska det enligt parkkaraktärsnyckeln vara **stort**. För att ytan ska kännas större kan den gångstig som löper genom "björksalen" få en slingrande form. På detta sätt uppehåller sig parkbesökaren under en längre tid i området och upplever därför att det är större än det är. Enligt parkkaraktärsnyckeln är det också viktigt att områden som påvisar den rymliga karaktären är **homogena, och halvöppna till öppna**. Då trädskiktet i delområdet endast består av björkar som står relativt gles upplevs området som halvöppet och homogent. "Björksalen" är trots att den har en tydligt styrd utformning **naturlik**.

Figur 73. Del av parkkaraktärsnyckeln.
(Nordh, 2010, s.40)

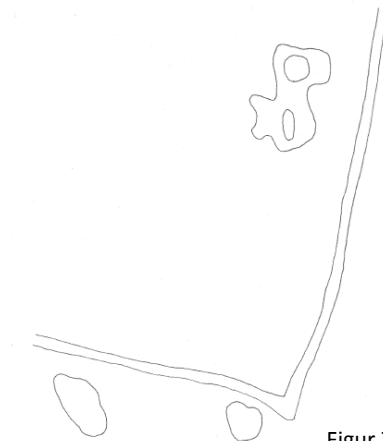

Skissprocessen, område 7 och 8

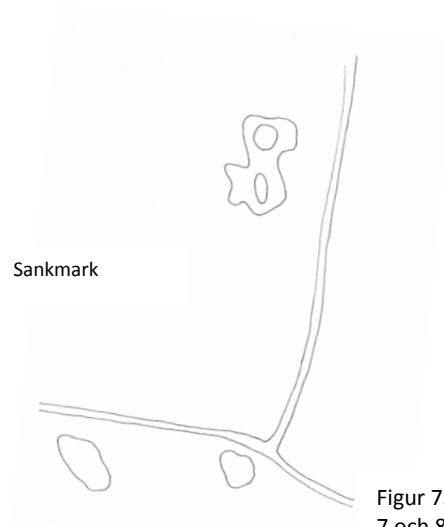
De delar som jag valt att gestalta i område 7 och 8 är de delar som består av hållmarksytor. I område 8 finns en relativt stor hållmarksyta och i område 7 finns två mindre hållmarksytor. Dessa ytor är förbundna med en stig. **Figur 74.** Jag tänker mig att hållmarksytorna och den mark som förbinder dem i framtiden ska utgöra en park i kvarteret Hällmarken.

Det finns en svårighet med att sammanföra delområdena till en helhet, då här finns ytor med sankmark som gör att delar av området är mindre väl lämpade att anlägga park på. I det sammanslagna området finns en korsning i det befintliga stigsystemet, en stig passerar delområde 7 och en stig passerar delområde 8 dessa stigar möts i områdets sydöstra hörn. **Figur 75**

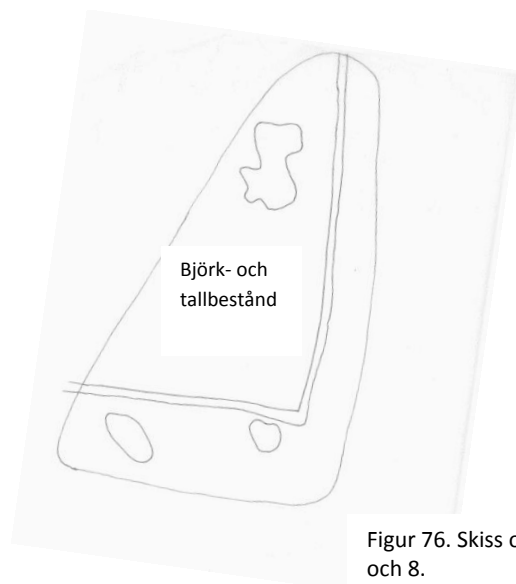
Det jag först började skissa på var hur man skulle kunna få ihop områdena till en helhet bland annat genom stignätet. Det befintliga stignätet har i dagsläget formen av en vinkel. Även de tre hållmarksområden som finns i området bildar tillsammans formen av en vinkel. Denna form medför att de ytor i området som är sanka utesluts från det område som i framtiden ska utgöra parken. **Figur 76 .** Att behålla de befintliga stigarna i området medför begränsningar vid utformandet att det framtida gångsystemet i parken. En utmaning vid utformningen av stignätet i området är att få ihop det befintliga gångsystemet och det nya. Att ta bort det befintliga gångsystemet tycker jag inte vore bra då dess form fått en naturlig karaktär när det skapats av människor och djur under mycket lång tid. Dess naturliga karaktär förstärker den vilda parkkaraktären i området.

Figur 74. Skiss område 7 och 8.

Figur 75. Skiss område 7 och 8.

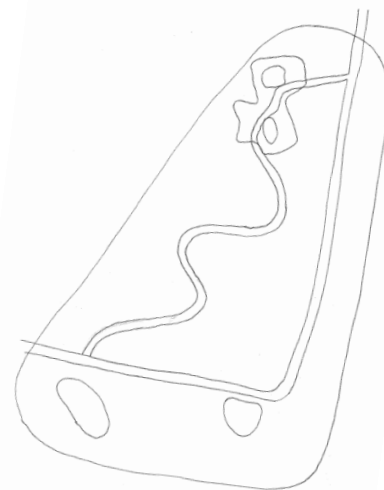

Figur 76. Skiss område 7 och 8.

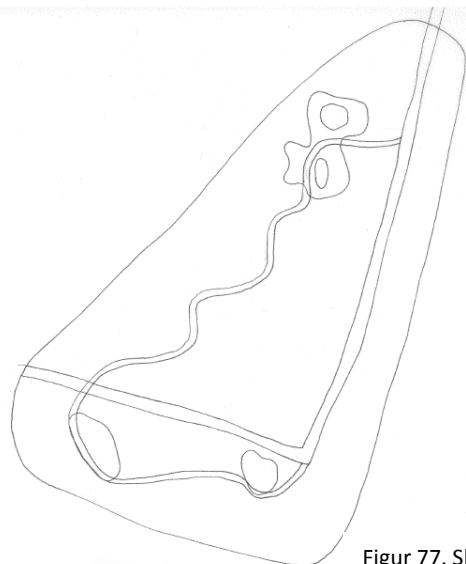
Under skissprocessen provade jag olika lösningar på hur gångsystemet skulle kunna utformas. Den första delen jag skissade på var den del där det i dagsläget växer björk och tall. Tallarna ser risiga ut och sänker områdets skönhetsvärde. Genom att tallarna tas bort och mer björk planteras inom området får det karaktären av en björksal, vars golv består av gräsytor. Det enhetliga, relativt glesa trädskiktet ger platsen den rymliga parkkaraktären. En faktor som gör att den rymliga parkkaraktären inte kommer till sin rätt är att området med björkar inte är tillräckligt stort. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.95) Ett sätt att få besökaren att uppleva området som större, är att den framtida stigen som löper igenom det får en slingrande form. På detta sätt uppehålls besökaren under längre tid i området och får på så sätt en känsla av att det är större. Med denna tanke som utgångspunkt skissade jag på olika slingrande stigar i delområdet som i dagsläget är bevuxet med björk och tall. Då en befintlig stig löper utmed områdets östra sida så tänkte jag först att den slingrande stigen skulle gå på motsatt sida om denna. En nackdel med att dra stigen i denna riktning är dock att den största delen av björkarna i delområdet växer på samma sida som den befintliga stigen. Ett sätt att komma runt detta problem är att stigen görs längre och mer slingrande så att en stor del av den är belägen i det område där det växer mest björk, men att den sedan har sin slutpunkt i motsatt del av den befintliga stigen i östra delen av parken. När jag skissade på en sådan väldigt slingrande stig insåg jag dock att de som går på stigen kanske inte känner att det är naturligt att röra sig på detta sätt och att risken att folk genar är stor. **Figur 78**

Jag undersökte därför hur stigen kunde utformas så att dess form inte upplevs som tillkrånglad. Jag skissade på lite olika lösningar på det problemet. Genom att stigen får en mer utdragen slingrande form minskar både risken att den upplevs som konstlad och risken att besökare genar. **Figur 77** De två mindre hållmarksytorna i området är belägna söder om den befintliga stigen, detta medför att stignätet som i framtiden ska försörja dessa ytor kommer att utgöra en egen form. Två korsningar kommer således att finnas i parken. **Figur 77**

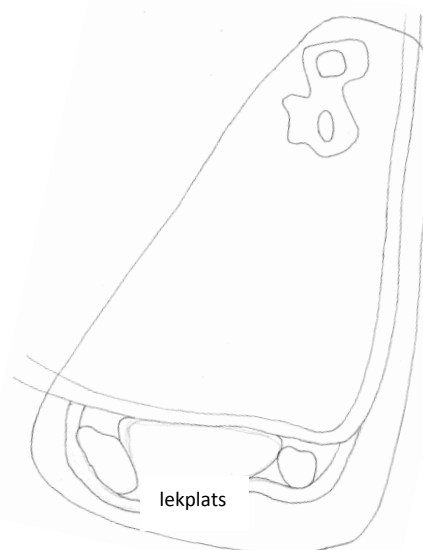
För att behålla så mycket som möjligt av hållmarksområdenas befintliga karaktär samt dess naturliga biotop, anser jag att gångstigen som löper genom parken inte ska dras igenom de två mindre

Figur 78. Skiss område 7 och 8.

Figur 77. Skiss område 7 och 8.

Figur 79. Skiss område 7 och 8.

hällmarksytorna. Istället anser jag att mindre självständiga gångstigar ska leda dit. På detta sätt bildar hällmarksytorna intima lugna platser där parkens besökare kan dra sig undan för en stunds lugn och ro. En annan fördel med att gångstigen som löper genom parken inte dras genom hällmarksytorna, är att dess ömtåliga fältskikt på så sätt utsätts för mindre slitage. (*Biotopfaktablad*.

Hällmarkstallskogen, Skogsstyrelsen, Jönköping, 1996)

Mellan hällmarksytorna i den framtida parkens södra del tycker jag att det hade varit lämpligt att anlägga en lekplats.

När jag skissade på hur den stig som ska förbinda de två mindre hällmarksområdena ska se ut hade jag som utgångspunkt att det ska finnas utrymme att anlägga en lekplats mellan dem. **Figur 79** För att lekplatsen ska bilda ett intimt rum där barnen kan leka ostört, är det viktigt att gångstigen inte passerar genom delområdet utan vid sidan om det. Ytterligare en fördel med att stigen dras vid sidan om lekplatsen är att platsen blir en tryggare plats att vistas på. Delområdet ska upplevas som en trygg, rofylld oas för att det ska påvisa parkkaraktären Lustgården. (Grahn & Ottosson, 2010, s.65)

I områdets norra del finns ett större hällmarksområde. När jag gått igenom detta hällmarksområde, har jag upplevt att det finns ett naturligt sätt att röra sig genom det. Även stigar på platsen indikerar detta. **Figur 80**

När jag skissade på hur stigen som löper genom det norra hällmarksområdet skulle dras utgick jag ifrån hur det kändes naturligt att röra sig genom det. Hällmarksområdet ligger högre än den omgivande terrängen, ifrån två platser i området har man utsikt ner i den omgivande terrängen. På utsiktsplatserna tycker jag att det ska finnas sittplatser för den som vill sitta ner en stund och njuta av utsikten. Platserna med utsikt ligger en bit ifrån den stig som löper genom området. Genom att stigen som löper genom hällmarksområdet får en lite mer västlig dragning i dess södra del kan man nå den sydligast belägna utsiktsplatsen via den. Platsen med utsikt i hällmarksområdets norra del är belägen så långt ifrån stigen att den får en konstlad form om den dras dit. Därför har jag provat olika lösningar på hur man skulle kunna dra en mindre gångstig till platsen. **Figur 81** En fördel med att det går en separat gångväg till platsen är att den då blir lugnare och tystare. Runt den norra hällmarksytan finns en relativt artrik brynzon. Genom att denna brynzon görs bredare och ännu mer artrik bidrar den till ökad biologisk mångfald i området. Den artrika brynazonen förstärker parkens artrika parkkaraktär. Den artrika brynazonen medför även att djur lockas till området vilket förstärker den artrika karaktären ytterligare.

Gestaltning av parken i område 22 med hjälp av parkkaraktärsnyckeln

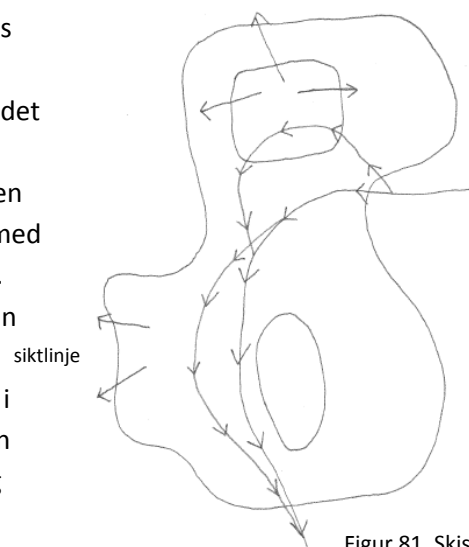
De parkkaraktärer som under inventeringen påvisades i område 22 var Vild, Artrik samt Kultur/historia. Den vilda och artrika parkkaraktären kan enligt Helena Nordhs parkkaraktärsnyckel

siktlinje

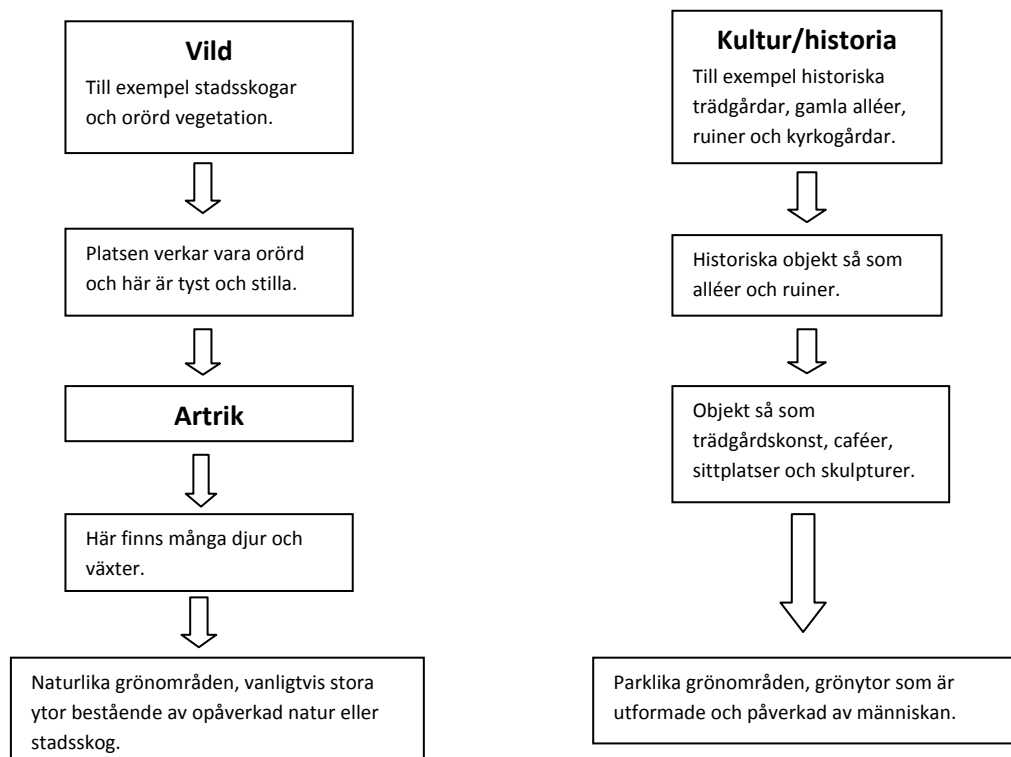
Figur 80. Skiss område 7 och 8.

siktlinje

Figur 81. Skiss område 7 och 8.

dels ingå i den naturlika delen av nyckeln och dels i den parklika. Då jag anser att områdets naturprägel bör bevaras, kommer jag att använda mig av den del av parkkaraktärsnyckeln som behandlar parker med naturprägel när jag utforskar vilka element som ska finnas i parken. Parkkaraktären Kultur/historia återfinns enligt parkkaraktärsnyckeln i parklika grönområden. Som jag nämnt tidigare, anser jag att parkkaraktären Kultur/historia både kan påvisas i grönområden som är naturlika och som är parklika. Jag har valt att undersöka hur man kan använda sig av parkkaraktären Kultur/historia i naturlika grönområden. Enligt parkkaraktärsnyckeln bör det finnas **historiska objekt** i miljöer som påvisar **parkkaraktären Kultur/historia**. För att förstärka **parkkaraktären Kultur/historia** i parken bör den mur som skiljer område 22 från område 23 sparas och ges en framträdande plats i området. Andra element som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar karaktären Kultur/historia är **trädgårdskonst, caféer, sittplatser** och **skulpturer**. För att parken ska bevara sin naturprägel anser jag inte att element som **trädgårdskonst, caféer** och **skulpturer** bör finnas där. Sittplatser kommer dock att finnas i de två delområden där det finns utkiksplatser. För att den framtida parken i området ska påvisa den vilda karaktären ska den enligt parkkaraktärsnyckeln verka **opåverkad av människan**. Ett sätt att få parken att verka opåverkad av människan, är att bevara dess hagmarkskaraktär. Trots att hagmarken på sätt och vis har en kulturell prägel verkar den orörd av människan, då det är betande djur som format landskapet. Andra egenskaper som enligt parkkaraktärsnyckeln efterfrågas i den vilda parkkaraktären är att miljön upplevs som **tyst och lugn**. Ljudnivån i parken blir lägre om man lägger hustomter i direkt anslutning till parken, istället för mot någon väg. Det som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar den artrika parkkaraktären är en mångfald av **djur, insekter** och **växter**. Genom att bevara och restaurera hagmarken i området gynnas den biologiska mångfalden. Att marken betas innebär en måttlig störning, vilket ger upphov till en hög artdiversitet.(Ekstam & Forshed, 1997, s.16). Att ha till exempel får betade i någon del sommartid förstärker den artrika parkkaraktären.

Figur 82. Del av parkkaraktärsnyckeln. Nordh, 2010, s.40

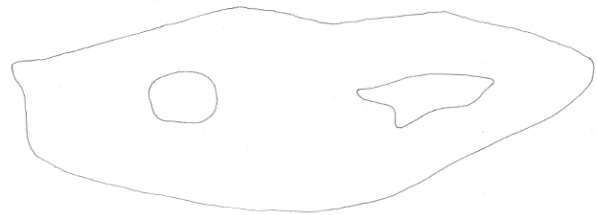
Skissprocessen område 22

Vid gestaltandet av område 22 utgick jag till stor del ifrån den ovala form som dess näst högsta platå har. Denna form hade jag som utgångspunkt när jag började skissa på formen som den framtida parken skulle få. **Figur 83** Genom parkens form ville jag förtydliga den ovala formen. **Figur 84**

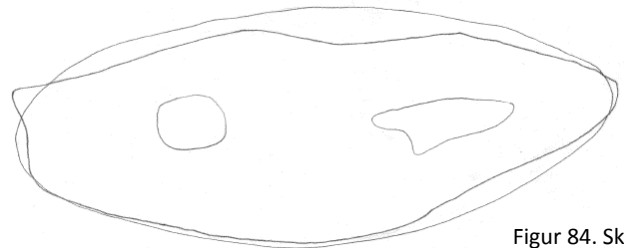
I området finns två platser som ligger högre än de övriga delarna, ifrån dessa platser har man utsikt ner i den omgivande terrängen. Dessa platser är belägna i den ovala formens ytterkanter, vilket förstärker denna form. Platserna med utsikt kommer i framtiden att utgöra viktiga delar av den framtida parken. Där ska besökarna kunna slå sig ner för en stunds vila samtidigt som de betraktar den fina utsikten.

Jag skissade på hur dessa två platser skulle kunna förbindas. Gångstigen som förbinder dem bör se ut som om den inte vore anlagd för att den vilda parkkaraktären ska förstärkas. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s.85) På grund av det har jag gett gångstigen en slingrande form. **Figur 85** Att jag drog stigen runt områdena och inte igenom dem beror dels på att det är lämpligt på grund av kuperingsgraden. En annan anledning till att

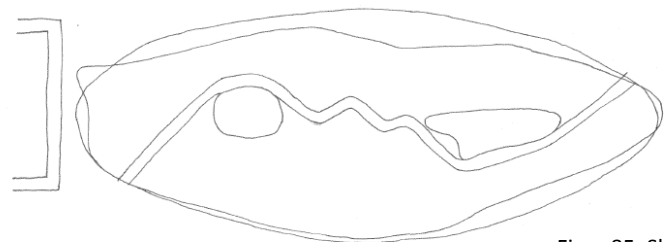
jag inte ville att gångstigen skulle gå igenom områdena var att jag ville att där skulle vara tyst och lugnt. Stigens dragning ut ur parken har fått denna sträckning på grund av att det känns naturligt att röra sig på detta sätt samt att muren som är belägen i områdets södra del förhindrar rörelse i sydlig riktning. Som jag nämnde i konceptformuleringen så vill jag att området ska ha en tydlig betesmarks karaktär. För att förstärka denna karaktär har jag valt att placera ut grupper med enar i den framtida parken. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Jag vill att mötet mellan inägan i område 23 och utägan, betesmarken i område 22 ska vara tydlig. Den mur som skiljer områdena åt är den del där mötet ska vara tydligast. På den ena sidan av muren finns område 23:s fruktträdslund och på andra sidan finns område 22:s karga steniga betesmark där buskskiktet domineras av en.

Figur 83. Skiss område 22.

Figur 84. Skiss område 22.

Figur 85. Skiss område 22.

Gestaltning av parken i område 23 med hjälp av parkkaraktärsnyckeln

Genom att den framtida parken i område 23 utformas likt en inäga kommer den att få en kulturpräglad karaktär. Jag har därför utgått ifrån den del av parkkaraktärsnyckeln som behandlar de parkkaraktärer som har kulturprägel.

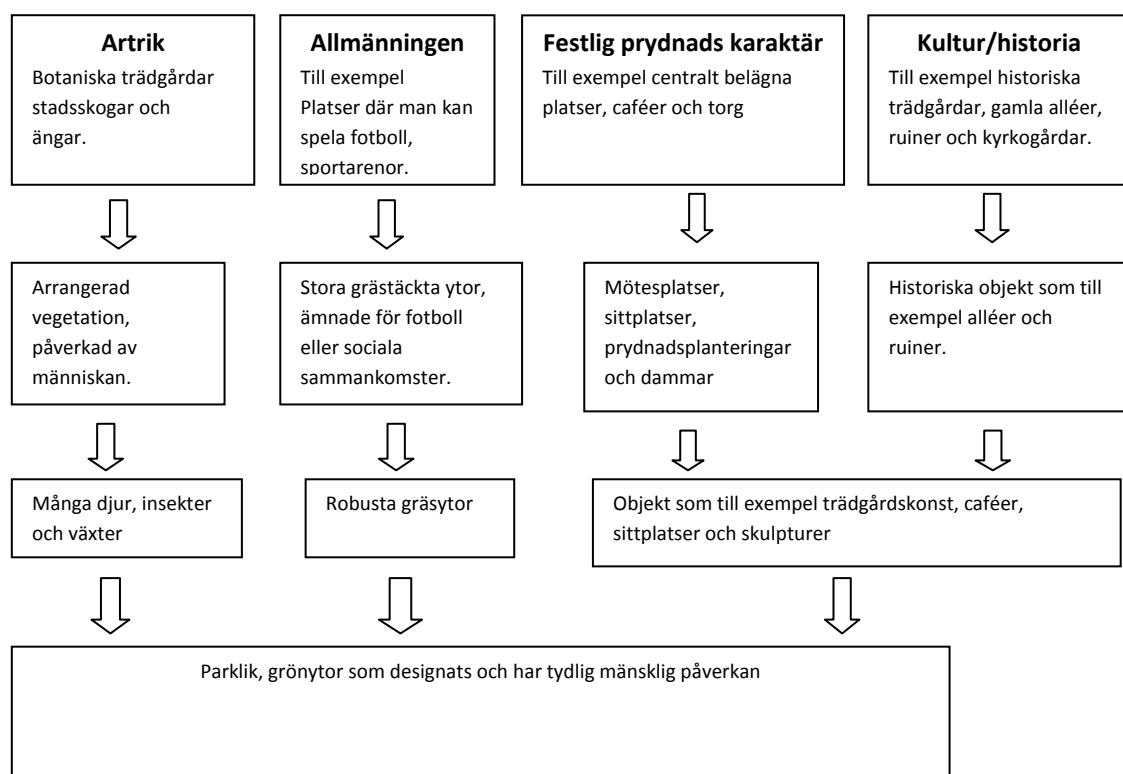
De parkkaraktärer som området påvisar i dagsläget är Artrik och Kultur/historia. De element som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i en miljö som påvisar **parkkaraktären Kultur/historia** är **historiska objekt** så som **alléer** och **ruiner**. I området finns historiska objekt i form av murar och husgrunder. Andra objekt som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljön är **trädgårdskonst**,

caféer, sittplatser samt **skulpturer**. Då den framtida parken ska ha karaktären av en inäga, med torpkaraktär anser jag inte att element som trädgårdskonst och skulpturer passar in i miljön. Ett trädgårdscafé eller någon mindre verksamhet så som glassförsäljning skulle man på sikt kunna ha i parken. Sittplatser kommer att finnas på ett flertal ställen i den framtida parken.

Området påvisar i dagsläget den **artrika parkkaraktären** med naturprägel. I den framtida parken kommer den artrika parkkaraktären dels att finnas i form av växter med naturprägel så som till exempel ängsytor. Men till största del kommer parken att innehålla vegetation som finns i parklika miljöer som påvisar parkkaraktären Artrik, så som **arrangerad vegetation** med kulturväxter.

En av de parkkaraktärer som jag ser att det finns potential att utveckla i parken är **Festlig prydnadskaraktär**. Element som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar parkkaraktären Festlig prydnadskaraktär är **mötesplatser, sittplatser, prydnadsplanteringar** och **dammar**. I den framtida parken kommer det att finnas någon typ av mötesplats. I parken kommer det att finnas element som prydnadsplanteringar med torpkaraktär och sittgrupper. Då jag anser att dammar inte passar i en miljö med karaktär av inäga har jag valt att inte ha med det i parken.

Det finns även potential att utveckla **parkkaraktären Allmänningen** i parken. Det element som enligt parkkaraktärsnyckeln bör finnas i miljöer som påvisar denna parkkaraktär är **stora grästäckta ytor** där man kan spela fotboll eller ha sociala sammankomster. Den framtida parken kommer att innehålla gräsytor, där man till exempel kan ha picknick, sola eller fira högtider så som midsommar. I och med att den framtida parken kommer att vara relativt liten, på grund av att de befintliga murarna som ska inhägnas den har den placering de har, kommer gräsytorerna i parken inte att vara så stora att det blir möjligt att spela fotboll på dem.

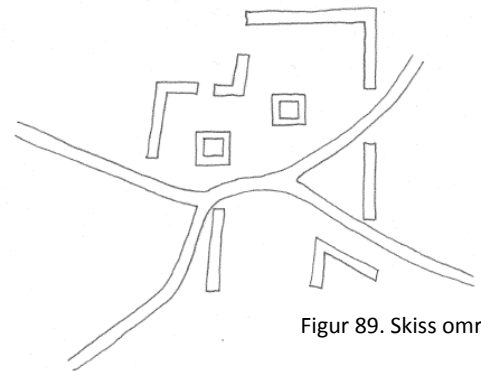

Figur 86. Del av parkkaraktärsnyckeln. Nordh, 2010, s.40

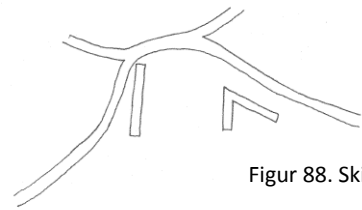
Skissprocessen vid utformandet av parken i område 23

De flesta av de murar som finns i området bildar tillsammans delar av en mur som avgränsar ett område. I detta omgärdade område skapas en park som får prägel av inäga. Jag anser att de stigar som finns inom området är viktiga att behålla för att platsens karaktär ska bevaras. En annan anledning till att behålla de stigar som finns inom området är att de är en viktig del av platsens form. De former som finns inom området som jag hade som utgångspunkt när jag började skissa, var de befintliga murar som utgör delar av den framtida parkens ytterkanter samt de stigar som finns inom området. Med de befintliga murarna som utgångspunkt började jag skissa på hur dessa murar skulle kompletteras med nya delar för att de tillsammans ska bilda en mur som ger intrycket av att inhägnat område. **Figur 87.** Det är framför allt i områdets södra del som delar av den omgärdande muren saknas. **Figur 88.** Jag skissade på några olika förslag på hur de befintliga murarna skulle kunna kompletteras så att de tillsammans bildar en omgärdande mur. De befintliga murarna som är belägna söder om den befintliga stigen är en lång mur som löper i nordsydlig riktning samt en mur i form av en spetsig vinkel. Genom att den långa muren kompletteras med en mur som löper vinkelrätt mot den, bildar de två delmurarna tillsammans en triangelform. **Figur 87**

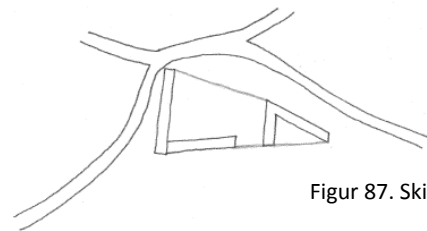
Norr om den befintliga stigen finns många delar av den befintliga muren bevarade. Genom att en del kompletteras inhägnar den hela den framtida parkens norra del. **Figur 90.**

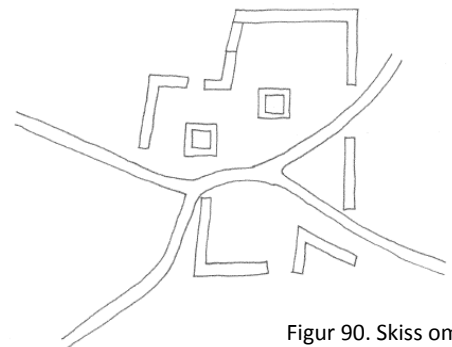
Figur 89. Skiss område 23

Figur 88. Skiss område 23

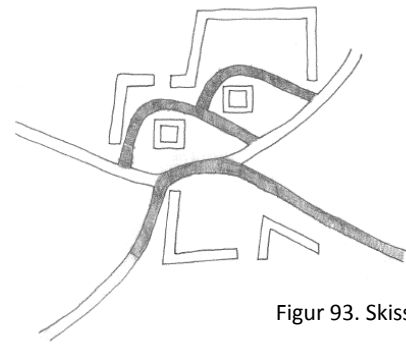

Figur 87. Skiss område 23

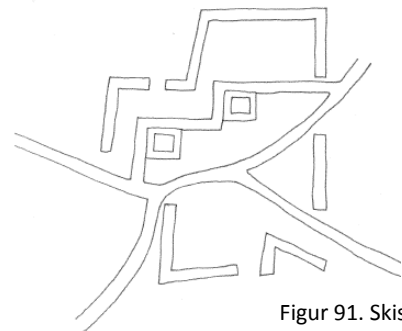

Figur 90. Skiss område 23

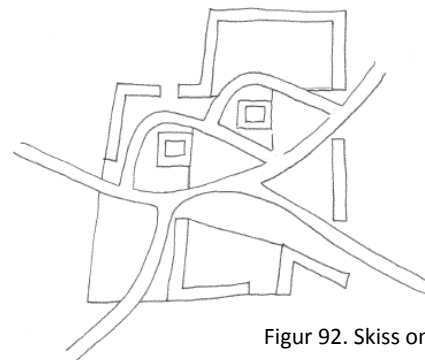
Den befintliga stigen i området delade jag in i två former, stigens södra del utgör en fin bågförm. **Figur 92.** Bågförm fick ge form åt den stig som löper genom parkrummets norra del. Jag skissade även på ett gångsystem som hade mer fyrkantiga former som murarna, men jag kom fram till att gångarna med mjuka former var bättre. **Figur 91.** Anledningen till det var att de utgör en intressant kontrast till murarnas kantiga former samt att jag ansåg den förskjutna förm av den befintliga gångstigen var fin. Genom att dra streck mellan de olika murarna och husgrunderna såg jag vilka former som de tillsammans utgjorde. **Figur 93.** För att "förankra" husgrunderna i parken, fick vegetationens former ta stöd i husgrunderna. Formerna som murarna, husgrunderna och gångstigen har bildat tillsammans många olika mellanrumsformer. Med mellanrumsformarna som utgångspunkt såg jag sedan vilken form olika ytor skulle få.

Figur 93. Skiss område 23.

Figur 91. Skiss område 23.

Figur 92. Skiss område 23.

Beskrivning av parkernas olika delar (se bifogade planer)

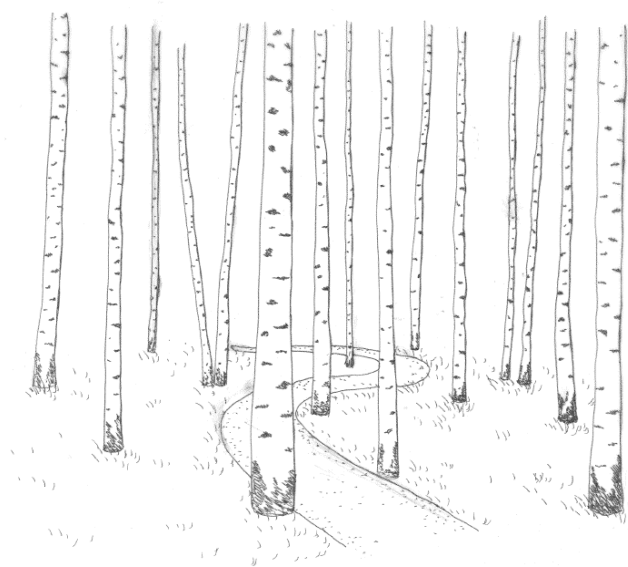
Område 7 och 8, förslag till park i kvarteret Hällmarken

Parken är uppbyggd kring de tre hällmarksytorna som finns i området. Det är viktigt att dessa hällmarks ytors natur bevaras när området byggs ut. Gångstigen som löper genom området passerar alldeles intill de två södra hällmarksytorna. På detta sätt ser besökarna hällmarksytorna utan att de passerar igenom dem. I och med att stigen inte löper genom hällmarksytorna, minskas risken att det känsliga hällmarksfältskiktet slits så hårt. Jag tänker mig att det ska finnas mindre stigar som leder till hällmarksområdena.

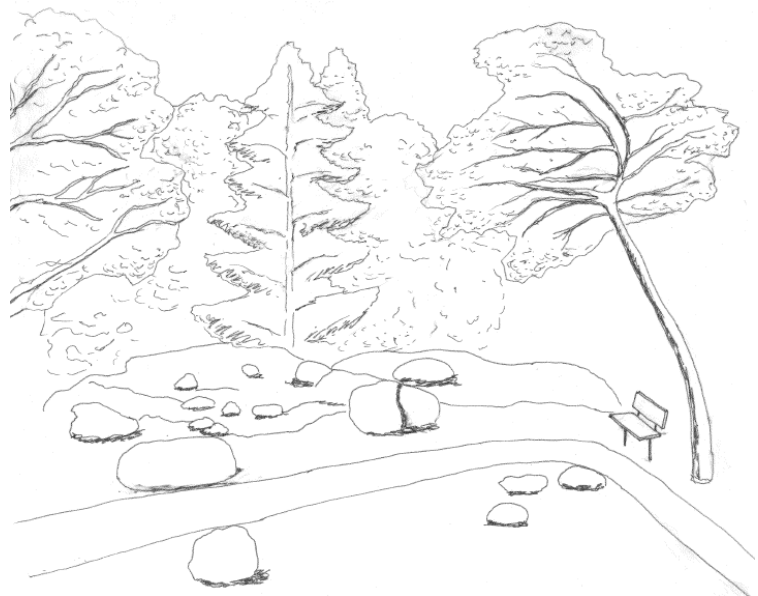
Här kan besökaren slå sig ner en stund och njuta av den vackra naturen. Runt de två södra hällmarksytorna sparas den befintliga vegetationen, vilket ger ytorna rumslig karaktär samtidigt som vegetationen utgör spridningskorridorer för djur i området. Mellan de två södra hällmarksytorna finns en naturlekplats (se vidare information längre ner i texten). Gångvägarna i parken består dels av den befintliga stigen samt av en ny gångväg. Den nya gångvägens slingrande form utgör en fin kontrast till den befintliga gångvägen med rakare form. Den nya gångstigens slingrande form förstärker parkens vilda parkkaraktär. För att områdets naturliga kretslopp ska bevaras bör gångstigarna bestå av material som är hårda men ändå genomsläppliga så som till exempel stenmjöl eller "ekoyta".

Den yta som på planen benämns som "björkbestånd", består i dagsläget av björkar och tallar.

Tallarna ser risiga ut och bör som jag ser det tas ner. Jag anser att de befintliga björkarna ska kompletteras med fler björkar så att området får karaktären av en björksal. Den homogena

Figur 94. Teckning som visar hur "björkbeståndet" i den framtida parken kan se ut.

Figur 95. Teckning som visar hur sittplatser kan placeras ut i något av de mindre hällmarksområdena i parken.

trädvegetationen, ger området parkkaraktären Rymd. Områdets relativt ringa storlek gör dock att parkkaraktären Rymd inte riktigt kommer till sin rätt. Genom att ge den stig som löper genom området en slingrande form uppehåller man besökarna i området under en längre tid och på så sätt upplever de ytan som större.

Området är i dagsläget artrikt, här finns en stor mångfald av växter och djur. Genom att en stor del av den befintliga vegetationen i området sparas, bevaras den ekologiska infrastrukturen och genom detta den biologiska mångfalden. Den höga andelen befintlig vegetation i parken medför även att den vilda parkkaraktären förstärks.

Den norra hållmarksytan är belägen högre än det omgivande landskapet, här ifrån har man fin utsikt. På två platser finns naturliga öppningar och utblickar i omgivningen. På dessa platser tänker jag mig att det ska finnas sittytor där besökare kan slå sig ner och betrakta utsikten.

Inom den norra hållmarksytan finns träd med stark karaktär så som en knotig tall som liksom omfamnas av ett fågelbärsträd. All befintlig vegetation inom ytan bör i största möjliga mån sparas. Den träd- och buskvegetation som finns alldeles intill den norra hållmarksytan har hög diversitet, men en liten bit ut består vegetationen främst av gran och tall. För att hela brynzonen ska få hög diversitet anser jag att man bör komplettera den befintliga vegetationen med fler arter och dra ut brynzonen så att den blir bredare. De breda brynzoner kommer att utgöra spridningskorridorer för de djur som finns i området.

Bevarandet av hållmark vid exploatering

För att områdets naturliga karaktär ska kunna bevaras vid uppförandet av den nya parken, är det viktigt att en så stor del av den befintliga vegetationen som möjligt sparas. Detta är även viktigt för att parken ska behålla sin vilda och artrika karaktär.

När naturmark sparas vid exploatering, finns alltid en risk att de allra mest ömtåliga naturtyperna kommer att slitas ner.

Clas Florgård, professor i landskapsarkitektur, SLU Ultuna har under flera år forskat inom området hur naturmark klarar sig vid exploatering. Han har bland annat varit med och gjort en försöksserie i Stockholms norra förorter med mål att undersöka effekten av olika sätt att öka slitstyrkan i olika växtsamhällen. Ett av de växtsamhällen som undersöktes var hållmarkstallskogen.

Man provade hur olika behandlingar påverkade de exploaterade hållmarksområdena. De mål man ville uppnå med behandlingen var att:

- "Förkorta stadiet med söndertrampade busklavar så att ett utseendemässigt tilltalande stadium nåddes snabbt".
- "Få en snabb återkolonisation av det nakna berg- och stenytorna så att områden får ett "naturligt utseende". Särskilt där bergarten är mycket ljus upplevs "det nakna stadiet" som störande och fult".
- "Förbättra ljusbetingelserna för tallarna".
- "Snabbt få ett "naturligt utseende" på den markväxtlighet som täcker jorden i skrevor och sänkor"

(Florgård, 1981, s.18)

Den vegetation som är känsligast för slitage är ren- och vitlav som kommer att slitas bort snabbt, på grund av tramp. Redan ett år efter inflyttning i de nya områdena som undersöktes, var fältskiktet i hållmarksområdena kraftigt slitna på grund av tramp.

Den utveckling som hållmarksytorna enligt försöken genomgick vid exploatering var följande:

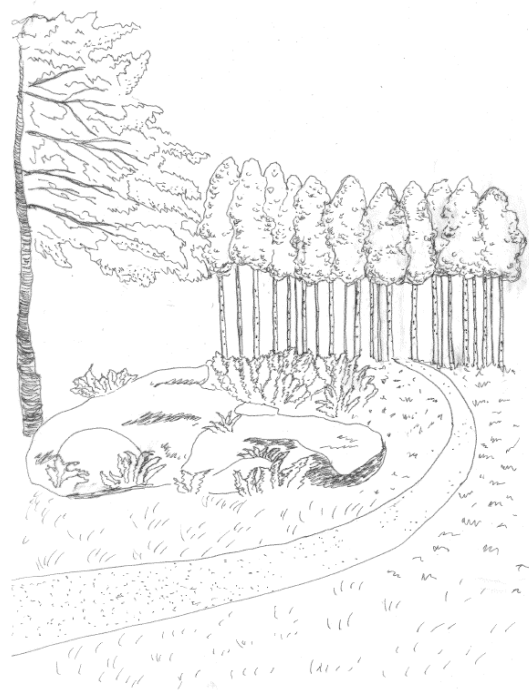
De bortslitna lavarna förs tillsammans med den jord de vuxit i av vind och regnvatten ner i skrevor och sänkor. Laven dör och jorden den fört med sig koloniserar i början främst av mossor, i första successionen till största del av nickmossa. (Florgård & Schibbye, 1984, s.49) Om marken utsätts för fortsatt trampslitage kommer även mosskuddarna att brytas sönder. Mossorna konkurreras efter hand ut av gräs, framförallt kruståtel och till viss del även av venarter, framförallt av rödven. Först efter 12 år kunde man se att ytorna hade stabiliserat sig någorlunda. I slutfasen var hållarna täckta med skorplav och med moss-, ris- och grästäck jord i skrevorna. (Florgård, 1989, s.15).

Man kan således inte bevara det naturliga fältskiktet i hållmarksområden vid exploatering, dock kan man snabba på successionen och på detta sätt snabbare få en ny typ av fältskikt i området. I rapporten *Behandling av naturmark för att öka slitstyrkan* som Clas Florgård har skrivit redogör han för hur man kan gå tillväga för att göra denna behandling. Redan före byggstart bör lavar och mossor på hållar och block borstas ner i sprickor och sänkor. Mossorna och lavarna krossas och packas genom trampning. Det är huvudsakligen de större skrevorna, där buskar och träd har möjlighet att växa, som ska fyllas. (Florgård, 1981, s.19) Om hållen är plan är det lämpligt att de krossade lavarna och jorden täcks med ett 5 till 10 centimeter tjockt lager med hälften komposterad bark och hälften sand. Barken bör gödslas med ett gödningsmedel som har måttligt kväveinnehåll. En lämplig gödselgiva är 2 till 4 kg per 100 kvadratmeter. Ytorna besås därefter med 0,5 kg gräsfröblandning per 100 m², bestående av hårdsvingel, fårsvingel, litet rödven och litet rödsvingel. Jorden koloniserar inom några år av gräs och örter ifrån omgivningen. (Florgård & Schibbye, 1984, s.49).

De kalborstade hållarna koloniserar främst av skorplav, busklav och raggmossa. Skorplavarna etablerar sig efter cirka 3 år, varpå dess tillväxt ökar mycket snabbt och efter 6 år täcker de större delen av den kala ytan. Navellav och raggmossa kommer igång något senare, efter 4 till 6 år och ökar därefter snabbt. De försöksytor som studerades var delvis skuggade av träd. Om de hade varit mer solexponerade hade utvecklingen gått långsammare. (Florgård, 1981, s.23).

Hällmarksytan i parkens norra del

Hällmarksytan i parkens norra del öppnar sig likt en glänta i den omgivande skogen. Brynzonen är mestadels flerskiktad med består bitvis av bara tall och gran. Genom att brynzonen breddas och fler arter tas in, gynnas den biologiska mångfalden. På detta sätt förstärks även parkens artrika karaktär. Brynen runt hällmarksytan fungerar som en viltkorridor, vilket gör att djur lätt kan ta sig runt i området och vidare till grönområden i närheten. Vegetationen inom hällmarksytan består till stor del av lövträd. Andelen lövträd är där betydligt högre än i de omgivande trädbestånden. Genom att plantera in ännu mer lövträd i hällmarksområdet förstärker man kontrasten mellan dess vegetation och den omgivande vegetationen som till största del består av barrträd. I *Furulunds fure – en skog i samhällets centrum* av Roland Gustavsson och Lars Fransson står det att "En neddragen lövkapa i välskiktade kantbestånd leder

Figur 96. Teckning som visar hur en del av det norra hållmarksområdet kan komma att se ut i framtiden.

till en sammanlagd effektiv broms för vind och utgör dessutom ett effektivt skydd mot omgivande buller". (Gustavsson & Fransson, 1991, s. 108). Den kompakta kantzonen gör att besökare uppfattar rummets öppenhet extra tydligt. För att denna känsla ska förstärkas ytterligare är det viktigt att entréerna in till hållmarksytan är smala så att det blir tydligt för besökaren att den passerar en tät ridå på vägen in mot det öppna rummet. Det sluta rummet ger besökare känslan av att de har kommit till en fristad långt bort från stadens larm.

Figur 97. Teckning som visar hur en del av det norra hållmarksområdet kan komma att se ut i framtiden.

(Gustavsson & Fransson, 1991, s. 108). Att rummet inte syns förrän man kommit in till det gör att man som besökare får en överraskning. En nackdel med område med täta brynzoner och gles vegetation i kärnan är att området kan kännas oinbjudande på håll. Ett sätt att motverka detta är att skapa vikar in mot entréerna. (Gustavsson & Fransson, 1991, s. 108) Dock tror jag inte att detta är några problem på den aktuella platsen då även den omgivande vegetationen är relativt tät.

Naturlekplatsen

Lekplatsen är omgärdad av relativt tät träd- och buskvegetation som ger området rumslighet. När man väl är inne i rummet får man en känsla av att vara i en grön oas. Här kan föräldrar släppa sina barn fritt. Rummet har tydliga väggar av buskvegetation och ett tak av trädkronor. Mot den del av lekplatsen som vetter mot den västra hållmarksytan planteras ett flerskiktat buskage. På lekplatsen finns gott om buskar att gömma sig i och träd att klättra i. Det är viktigt att marken på lekplatsen är kuperad. För att dess kuperingsgrad ska öka ytterligare kan man till exempel använda sig av överblivna schaktmassor.

I stället för prefabricerad lekutrustning finns här lekutrustning som är gjord av träd som gallrats bort när parken anlades. Lekutrustningen byggs efter den standard för lekutrustning som finns i Sverige. Det är viktigt att lekplatsen är utformad så att barnen som leker där får utlopp för sin kreativitet. Detta genom att det till exempel går att förändra miljön när man leker och att där finns material som kan användas i många olika typer av lekar. Det är viktigt att lekutrustningen ger barnen möjlighet att få utlopp för så många olika typer av fysisk rörelse som möjligt. Lekplatsen ger parken parkkaraktären Lustgården.

Område 22, förslag till park i kvarteret Hagmarken

Bevarande av hagmark vid exploatering

Området är troligtvis före detta betesmark, vegetationen är gles och här växer till exempel en som är ett typiskt inslag i hagmarker. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15)

För att området ska återfå hagmarkskaraktär, bör man rädda de betes- och slåttergynnade arter som finns kvar inom området genom att bland annat gallra bort invaderande vedartade

växter. (Johansson & Hedin, 1991, s.92) Trädskiktet gallras i etapper med några års mellanrum. De kvarvarande träden håller kvar den näring som

röjgödslingen ger upphov till. De första träd man bör ta bort är sådana som är aggressiva rotskottsbildare som asp och gråal.

(Johansson & Hedin, 1991, s.96) De träd som sparas är träd som är typiska för betesmark så som en. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Ett sätt att minimera mängden stubbskott är att röja på sommaren. Om man röjer precis efter lövsprickningen reduceras en stor del av lövträdet eller buskens näringsförråd. Till

exempel halveras mängden stubbskott hos björk om man röjer precis efter lövsprickning jämfört med om man röjer på hösten. (Johansson & Hedin, 1991, s.98) Samtidigt som gallringsarbetet pågår kan man till exempel ha får som betar olika delar av parken. Fåren bidrar inte bara till att hagmarken får sitt ursprungliga utseende, de är dessutom ett trevligt inslag i boendemiljön.

Exempel halveras mängden stubbskott hos björk om man röjer precis efter lövsprickning jämfört med om man röjer på hösten. (Johansson & Hedin, 1991, s.98) Samtidigt som gallringsarbetet pågår kan man till exempel ha får som betar olika delar av parken. Fåren bidrar inte bara till att hagmarken får sitt ursprungliga utseende, de är dessutom ett trevligt inslag i boendemiljön.

Figur 98. Teckning som visar hur parken i område 22 kan komma att se ut i framtiden.

Enar med många olika typer av habitus

I dagläget finns några större enar och ett antal mindre enar i området. För att förstärka områdets hagmarkskaraktär anser jag att man bör öka antalet enar. Det finns enar med många olika sorters habitus så som *Juniperus communis* 'Green carpet' - krypen, *Juniperus communis* 'Pyramidalis' - pelaren, *Juniperus communis* 'Repanda' - dvärgen.

Att sätta enar med många olika typer av habitus i området, gör att det blir en mer spännande plats att besöka. Enarna kommer att utgöra arkitektoniska element i den i övrigt mycket öppna terrängen. Området är sten- och blockrikt, för att förstärka denna egenskap har ytterligare stenar och block placeras ut mellan enarna den framtida parken.

Utkiksplatser

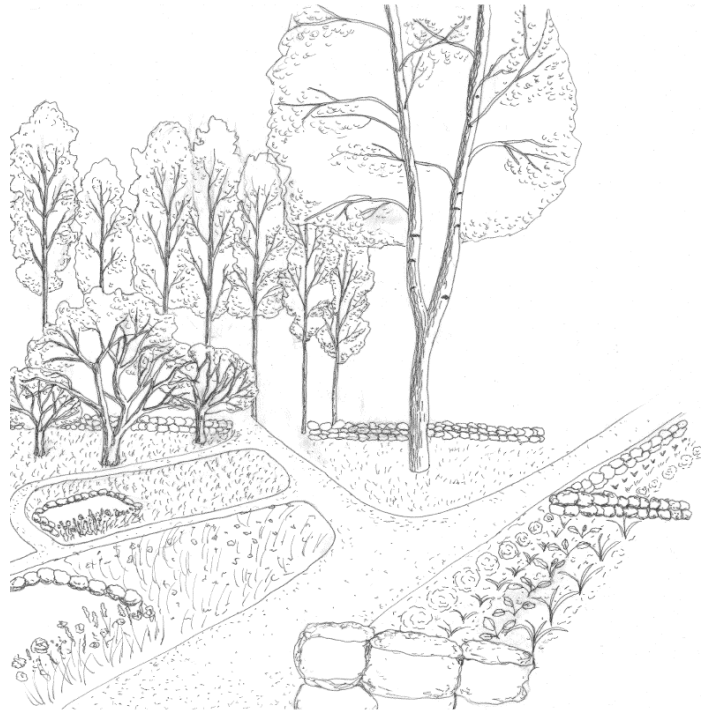
I område 22 finns två ytor som ligger högre än den omgivande terrängen. Där har jag valt att ha hårdgjorda ytor med sittplatser. Här kan besökare slå sig ner en stund och betrakta utsikten. Här finns sittgrupper med bord där man kan äta eventuell medhavd matsäck. För att bevara områdets naturliga kretslopp bör alla hårdgjorda ytor i parken bestå av genomsläppligt material som till exempel stensmjöl eller så kallad ekoyta.

Område 23, förslag till park i kvarteret Torptäppan

Parken har tydlig prägel av inäga med växter som för tanken till äldre torpmiljöer. I områdets norra del finns en yta med fruktträdgårdsprägel, men för att den ska vara lättskött planteras här prydnadsapel istället för fruktträd. Närmast husgrunderna finns ytor med perenner som är typiska för gamla torpmiljöer.

I parken finns ängsytor som slås några gånger per år. Här växer en mängd olika ängsväxter. I parken finns odlingslotter, där de boende i området som saknar trädgård kan odla. Om det visar sig att intresset för odling bland de boende är stort, så kan odlingsytan utökas i sydlig riktning.

De befintliga träd som finns i området är främst aspar. Dessa är gamla och kommer på sikt att behöva tas ner. En av asparna i området har stark karaktär, den har en central placering invid stigen i området för den framtida parken. Då jag anser att denna asp är ett av de viktigaste elementen i området, anser jag att den ska sparas. För att den ska få en utmärkande plats i den framtida parken har jag valt att ha en mötesplats här, stigen/ gångvägen har breddats och i anslutning till den öppna ytan finns sittplatser. Intill denna mötesplats finns en gräsyta där besökare till exempel kan ha picknick, sola eller spela kubb.

Figur 99. Teckning som visar hur parken i område 23 kan komma att se ut i framtiden.

3 Avslutning

3.1 Resultat och diskussion

Inventering med hjälp av nyckelord

Vid inventeringen av sydvästra Nolskogen använde jag mig av de nyckelord som finns i *Framtidens parker!* (Grahn, 1991) Jag tycker att nyckelorden ger en komprimerad bild av essensen i respektive parkkaraktär. Vid inventering av stora ytor kan man genom att använda nyckelorden, snabbt och effektivt ta reda på om ett område påvisar parkkaraktärer. Detta låter sig inte göras lika effektivt med texter som beskriver parkkaraktärerna. Tyvärr är de nyckelord som finns i *Framtidens parker!*, inte kompatibla med de senare versionerna av parkkaraktärsbeskrivningar. Till exempel så beskrivs parkkaraktären Rymd med nyckelorden "tät" och "kuperad". Dessa ord stämmer inte med kvalitéer som enligt *Grönstrukturens betydelse för användningen*, (Berggren-Bärring & Grahn, 1995) skattas högst i parker som påvisar denna karaktär "Att området känns stort och fritt" och "Att området är lätt att färdas i". Jag har under arbetets gång insett att beskrivningar av parkkaraktärerna ständigt utvecklas. Parkkaraktärsbeskrivningen enligt *Framtidens parker!*, är väldigt olika de som till exempel anges i *Trädgårdsterapi: Alnarpsmetoden: att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning* (Grahn & Ottosson, 2010). Jag har dock inte hittat några nyckelord till de parkkaraktärer som publicerats efter *Framtidens parker!*. Slutsats; Nyckelorden bör utvecklas parallellt med parkkaraktärerna.

Bestämning av parkkaraktär med hjälp av parkkaraktärsnyckeln

Jag gjorde en grundligare analys av vissa delområden med bland annat parkkaraktärsnyckeln som ett verktyg. Jag tycker att det fungerade bra att använda parkkaraktärsnyckeln. De val som man göra är relevanta och de korta påståendena som utgör grund för vägvalen är informativa och anger essensen hos respektive parkkaraktär.

Användandet av parkkaraktärsnyckeln försvåras av att karaktären Vild är sammankopplad med karaktären Artrik. Nordh skriver i sitt examensarbete "Det vilda är i naturpräglade områden en utveckling av karaktären Artrik". (Nordh, 2006, s. 25). Andra skrifter som *Grönstrukturens betydelse för användningen*, *Framtidens parker!*, *Trädgårdsterapi: Alnarpsmetoden: att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning*, *Tänkvärda trädgårdar: När utemiljön blir en del av vården* beskriver den vilda parkkaraktären med parollen "vegetationen ska se ut som om den vore självsådd". Visserligen har kvalitén "Att det finns många fåglar, insekter m fl djur att upptäcka" högst faktorladdning för både Vild och Artrik, men den har faktorladdningen 0,91 för Artrik och bara 0,56 för Vild.

Jag anser att ett grönområde kan påvisa den vilda parkkaraktären utan att där finns en mångfald av växtarter och djur. En del av de områden i Nolskogen som jag inventerade innehöll element som är typiska för den vilda karaktären, så som mossbeklädda stenar, slingrande stigar och vildvuxen vegetation. Vegetationen i dessa områden bestod dock till största del av några enstaka arter. Jag anser att många av hållmarksområdena i Nolskogen, har den vilda karaktären. I dessa områden är vegetationen gles och den vegetation som finns har vuxit långsamt under lång tid och således fått ett vilt uttryck. Utifrån mina erfarenheter anser jag att den vilda och artrika parkkaraktären borde separeras ifrån varandra i parkkaraktärsnyckeln.

Inventering baserad på checklistan

Jag inventerade respektive delområde med Nordhs checklista som vägledning. Då jag skulle nyckla parkkaraktärer med parkkaraktärsnyckeln visade det sig svårt att tolka informationen från inventeringen. Jag blev då osäker på checklistans funktion för att påvisa parkkaraktärer.

Nordh har använt checklistan i sitt arbete som ett redskap vid inventeringen av ett urval av de parker som finns med i Berggren-Bärrings och Grahn's studie. Den information man får om checklistan i hennes arbete är "En checklista på fysiska parametrar som behandlar t ex rumslighet, topografi och vegetation. Checklistan upprättades av mig i samråd med Patrik Grahn och var till för att skapa en konsekvent undersökningsmetod vid inventeringen. Checklistan låg även till grund för jämförandet av parker med samma karaktär". (Nordh, 2006, s. 14)

I hennes arbete anges ingen koppling mellan checklistan och parkkaraktärsnyckeln. Det verkar som att checklistan endast är ett redskap för att fylla arbetets syfte, nämligen att identifiera och definiera parkkaraktärernas rumsliga och fysiska uppbyggnad som ett led i att utforma parkkaraktärsnyckeln. Om checklistan hade haft en tydligare koppling till parkkaraktärsnyckeln hade verktyget varit lättare att använda.

En strukturering av de begrepp som beskriver parkkaraktärerna torde förenkla nycklingen. Checklistan är indelad i kategorierna: läge i staden, rumslighet, topografi, vegetation, vägar/stigar, vatten, djur, objekt i parken, skötsel och känsla upplevelse. Jag föreslår att begreppen i parkkaraktärsnyckeln kategoriseras på liknande sätt. Kategorier som inte krävs för beskrivning av en parkkaraktär kan utelämnas eller anges med lydelsen "saknar betydelse". Kategorisering av data enligt checklistan blir den enda begränsningen vid inventering vilket ger användaren stor frihet. Anpassning av data till parkkaraktärsnyckeln blir då enklast möjlig. Anpassning av data till parkkaraktärsnyckeln måste ju alltid göras, antingen i grönområdet vid den faktiska inventeringen eller i ett senare skede. Naturen är ju oerhört mer komplex och mångfacetterad än parkkaraktärsnyckeln.

Kvantifiering av parkkaraktärer med hjälp av faktorladdning som ett verktyg för analys.

Jag analyserade grönområdena med hjälp av faktorladdningarna för de kvalitéer som efterfrågas (samvarierar) i parker som påvisar parkkaraktärer. Först använde jag parkkaraktärsnyckeln för att påvisa områdets parkkaraktärer. Jag adderade faktorladdningarna för respektive kvalité i området. Jag fann vektorn av faktorladdningar informativ vid analysering. Jag förstärkte de kvalitéer som uppvisade hög faktorladdning och tillföra de kvalitéer som saknades vid gestaltning.

För att ta reda på vilka kvalitéer som efterfrågas av de parkkaraktärer som ett specifikt grönområde har, anser jag att det är bäst att använda sig av faktorladdningarna som har beräknats för kvalitéerna som samvarierar med respektive parkkaraktär.

Gestaltning med hjälp av parkkaraktärsnyckeln

Jag tycker att det är relativt svårt att använda parkkaraktärsnyckeln vid gestaltning. Enligt anvisningen av hur man ska gå tillväga när man använder parkkaraktärsnyckeln vid gestaltning står det "Genom att vandra uppåt i trädet får man stegvis hänvisningar om vilka element som ska ingå i egenskapen". (Nordh, 2006, s. 28) Jag tycker att det för en del parkkaraktärer inte framgår vilka

element som bör ingå i grönområdet för att det ska påvisa karaktären. Om man till exempel vill gestalta ett grönområde som ska påvisa parkkaraktären Vild så står det i parkkaraktärsnyckeln att området bör se orört ut och att det där ska vara tyst och lugnt. Här borde det istället framgå vilka faktiska element som bör ingå i ett grönområde för att det ska påvisa den vilda parkkaraktären. De element som ger den vilda karaktären enligt nyckelorden i *Framtidens parker!*, är vildvuxen vegetation, vatten, stora stenar samt slingrande stigar.

Jag tycker även att de element som enligt parkkaraktärsnyckeln bör ingå i parkkaraktären Lustgården inte ger en särskilt specifik bild av vad som bör ingå utifrån de beskrivningar av karaktären som jag har läst. De element som enligt parkkaraktärsnyckeln ska ingå är träd, klippta gräsytor, buskar och lekutrustning. I *framtidens parker* står det att det i parken ska finnas oömma växter samt material som man till exempel kan bygga koja av. I *Grönstrukturens betydelse för användningen* står det att miljön bör innehålla en mångfald av växter, vatten samt djur. (Berggren-bärring & Grahn, 1995, s. 86) Det står även att miljön bör innehålla kullar att nyttja till lek eller idrott.

Det är främst de naturpräglade parkkaraktärerna som är svåra att gestalta med hjälp av parkkaraktärsnyckeln, då den innehåller så lite information om vilka element som bör ingå. Detta beror förmodligen på att grönområden med naturprägel innehåller väldigt få kulturpräglade element så som till exempel fontäner. Det framgår mycket tydligare av parkkaraktärsnyckeln vilka element som bör ingå i grönområden som påvisar de kulturpräglade parkkaraktärerna.

3.2 Slutsats

Jag anser att den största svårigheten med att utgå ifrån parkkaraktärerna vid gestaltning av nya grönområden är att det i och med pågående forskning kontinuerligt uppkommer nya definitioner och beskrivningar. En annan svårighet är att karaktärerna har bytt namn flera gånger sedan de först definierades. Karaktärerna beskrivs på relativt olika sätt i olika litteratur därför är det svårt att veta vad som egentligen utmärker dem. Användning av parkkaraktärerna som ett verktyg vid analys och gestaltning försvåras på grund av begreppsförvirringen.

Då det hela tiden sker en förfining och renodling av definitionerna, är det bra att utgå ifrån de senast utkomna beskrivningarna.

För att få vägledning om vad som efterfrågas i parker som påvisar en viss karaktär anser jag att det är viktigt att man använder sig av de kvalitéer som beskriver respektive parkkaraktär. Dessa kvalitéer är resultatet av omfattande forskningsstudier.

Parkkaraktärsnyckeln ger vägledning om vad som efterfrågas i respektive parkkaraktär. Jag anser att parkkaraktärsnyckeln är ett väldigt bra verktyg vid analysering av grönområden. Verktöget har begränsningar vid gestaltning av grönområden med naturprägel då det inte tydligt framgår vilka element som bör ingå. Verktöget fungerar utmärkt vid gestaltning av kulturpräglade grönområden.

4 Sammanfattning

Vid planering av nya bostadsområden avsätts sällan mark tänkt att utgöra grönytor för allmänt bruk. De få grönytor som finns kanske snarare blev över beroende på att platsen av någon anledning inte var lämpad att bygga på än att den var lämpad att anlägga park på. Dessa resterande grönytor är inte utformade så att de lockar människor. Detta beror på att de saknar tydlig funktion och att de inte uppfyller de behov som människor har.

På institutionen för landskapsplanering, vid SLU Alnarp har det sedan 1983 bedrivits forskning om hur människor använder och upplever olika typer av utemiljöer. Genom ett antal studier har forskarna kommit fram till vilka kvalitéer som människor generellt efterfrågar i grönområden. Utifrån dessa kvalitéer beskrevs med faktoranalysmetoden åtta parkkaraktärer i mitten av 90-talet.

Många yrkesverksamma landskapsarkitekter anser att det var svårt att använda dessa parkkaraktärer som vägledning vid planering och gestaltning av befintliga och nya grönområden.

2006 publicerades examensarbetet *Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområde*, av landskapsarkitekt Helena Nordh. Examensarbetet gjordes på uppdrag av Patrik Grahn, professor i landskapsplanering vid SLU Alnarp, som är en av de forskare som beskrev parkkaraktärerna. Målet med examensarbetet var att parkkaraktärsmetoden skulle vidareutvecklas och göras mer användarvänlig. Arbetet resulterade bland annat i en så kallad parkkaraktärsnyckel som är tänkt att fungera som ett verktyg för yrkesverksamma landskapsarkitekter vid analysering och gestaltning av grönområden.

Detta arbete är tänkt att vara en fortsättning av arbetet med att göra parkkaraktärsmetoden mer användarvänlig. Målet med arbetet är att undersöka den vägledning de åtta parkkaraktärerna kan ge vid gestaltning av nya grönområden.

Undersökningen är ett resultat av mina erfarenheter från planering och gestaltning av en del av bostadsområdet Nolskogen i Mariestads kommun. Jag har inventerat grönområdet med hjälp av de nyckelord som finns i *Framtidens parker!*. Jag gjorde en grundligare analys av vissa delområden som påvisar parkkaraktärer med hjälp av

- Nordhs parkkaraktärsnyckel,
- en checklista som är framtagen av Grahn och Nordh för inventering av parkkaraktärer samt
- de kvalitéer som samvarierar med beskrivningen av parkkaraktärerna.

Till de grundligare analyserade delområdena formulerade jag teman. Temana togs fram med hjälp av de kvalitéer som samvarierar med de påvisade parkkaraktärerna. Vid gestaltning av områdena användes parkkaraktärsnyckeln.

Parkkaraktärsmetoden förfinas och utvecklas ständigt och med den tillhörande beskrivningar, definitioner och benämningar. Detta medför att det är svårt att tolka beskrivningarna av parkkaraktärerna. Detta medför vidare att gestaltning och planering av grönområden med parkkaraktärsmetoden försvåras. Jag rekommenderar att man använder sig av de senaste publicerade metodbeskrivningarna.

- Jag anser att parkkaraktärsnyckeln är ett väldigt bra verktyg för att avgöra om ett grönområde påvisar parkkaraktär(er).
- Jag anser dock att den checklista som enligt Nordh medför en konsekvent undersökningsmetod vid inventering av grönområden, genererar data som saknar tydlig koppling till beskrivningarna av parkkaraktärerna och parkkaraktärsnyckeln. I mitt arbete redovisas ett förslag för att underlätta denna koppling.

- För att ta reda på vilka kvalitéer som efterfrågas av de parkkaraktärer som ett specifikt grönområde har, anser jag att det är bäst att använda sig av faktorladdningarna som har beräknats för kvalitéerna som samvarierar med respektive parkkaraktär.

Parkkaraktärsnyckeln är ett kraftfullt verktyg vid gestaltning av parker. Information om vilka element som bör ingå i parker med naturprägel är dock lite bristfällig.

5 Summery

In planning new residential areas allocation is seldom made of land meant to become urban green spaces for public use with high qualities. The few existing green spaces of today's residential areas are most likely left over from the construction process. These remaining green spaces are not designed to meet the demand people have on an attractive parks. At the Department of Landscape Architecture, Swedish University of Agricultural Sciences (SLU) in Alnarp, research has been conducted since 1983 on the characteristics that makes a park attractive. Comprehensive surveys have been performed on which type of qualities people expect on parks they want to pay a visit to. The opinions from the surveys where factor analysed. The outcome was the definition of the eight park characteristics in 1995. Many professional landscape architects have experienced difficulties in applying the method of park characteristics, that is the use of the eight park characteristics as a guidance or as a tool for planning and designing new as well as existing green spaces.

In 2006 landscape architect Helena Nordh published the Master thesis "Park characteristics, a tool for classifying and designing urban green spaces". The thesis was made at the request of Patrik Grahn, professor in Landscape Architecture at SLU Alnarp, who is one of the researchers that developed the eight park characteristics. The objective of the thesis was to further develop and simplify the method of park characteristics. The thesis described the "classification tool", a tool for classifying park characteristics to be used by professional landscape architects for planning and designing green areas.

This thesis is meant to be a continuation in the effort of simplifying the method of park characteristics. The objective of this thesis is to investigate the guidance the eight characteristics gives during planning and analyzing of green areas.

The investigation is a result of my experiences from planning and designing a part of the residential area Nolskogen in Mariestads commune.

I have surveyed the green space by using the keywords listed in "The parks of the future!". I did a more thorough analysis of a few parts of the residential areas showing park characteristics using

- North's classification tool
- a checklist developed by Grahn and North for inventory of park characteristics
- the qualities that correlates/co vary in the park characteristics

I formulated themes on these more thoroughly analyzed areas. These themes are based on the qualities that correlates in the park characteristics. I used the classification tool in order to design the areas.

The method of park characteristics together with its accompanying descriptions, definitions and terms are still being continuously refined and developed. This results in descriptions of park characteristics that are difficult to interpret. It complicates the method of park characteristics for

planning and designing of green spaces. I have relied on the most recent published descriptions of methods of park characteristics, which I recommend others to do.

- I think that the classification tool is very helpful for determining if a green space shows park characteristics.
- I have used the checklist that according to North's results in a consistent survey methodology at inventory of green spaces. However my opinion is that the data the checklist generates has no clear link to the descriptions of the park characteristics and the data that the classification tool expects. I present an idea to facilitate this link in this thesis.
- In order to find out the qualities requested by the park characteristics of a specific green space I recommend use of the factor loadings for the qualities included in the park characteristics.

The classification tool is a powerful tool for design of parks. Information about which elements that are supposed to be included in parks of nature like type is a bit flawed.

6 Källförteckning

6.1 Tryckta källor:

Berggren Barring, Ann-Margreth & Grahn, Patrik (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen: en jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m fl organisationer utnyttjar tre städers parkutbud*. Lic. -avh Alnarp : Sveriges lantbruksuniversitet.

Biotopfaktablad. Hällmarkstallskogen. (1996). Jönköping: Skogsstyrelsen

Bostadsnära natur: inspiration & vägledning. 1. uppl. (2007). Karlskrona: Boverket

Florgård, Clas (1981). *Behandling av naturmark för att öka slitstyrkan: försök utförda i stadsdelarna Kista, Husby och Akalla i norra Stockholm i samarbete mellan Stockholms fritidsförvaltnings parkenhet och Landskapsarkitekterna Söderblom & Palm AB, Spånga*. Alnarp:

Florgård, Clas & Schibbye, Bengt (1984). *Naturmark: en kursbok om skötsel, anläggning och skydd av naturmark vid bebyggelse*. Alnarp: Konsulentavd./ Trädgård, Sveriges lantbruksuniversitet.

Florgård, Clas & Wallentinus, Hans-Georg (1989). *Hur klarar sig naturmark i bebyggelse på lång sikt*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

Fördjupad översiktsplan för Mariestad Norra: Utställningshandling, upprättad av kommunledningskontoret i maj 2010 (2010) Mariestad. Mariestads kommun

Grahn, Patrik & Ottosson, Åsa (2010). *Trädgårdsterapi: Alnarpsmetoden : att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning*. Stockholm: Bonnier Existens

Grahn, Patrik & Sorte, Gunnar J. (1985). *Hur används parken?: om organiserade gruppers bruk av grönområden. Del 1 = How is the park beeing used? : a survey on organized groups usage of public green areas. Part 1*. Alnarp:

Gustavsson, Roland & Fransson, Lars (1991). *Furulunds fure: en skog i samhällets centrum : vegetationsstudier, historia, fågelinventering samt modeller och förslag till framtida skötsel = Furulunds fure : a forest in the centre of town : studies of vegetation, history, inventory of birds along with models and suggestions for the future management*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet.

Johansson, Olof & Hedin, Pekka (1991). *Restaurering av ängs- och hagmarker*. Solna: Statens naturvårdsverk

Linkowski, Weronika Axelsson & Svensson, Roger (2009). *Träd och buskar i jordbrukslandskapet: värden och hot - en litteraturgenomgång*. Uppsala: Centrum för biologisk mångfald

Nordh, Helena (2010). *Park characteristics: A tool for classifying and designing urban green spaces*. Saarbrücken: VDM Verlag DR. Müller Aktiengesellschaft & CO

Nordh, Helena (2006). *Parkkaraktärer: ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden*. Examensarbete

Nordmalm, Pelle, Isakson, Per & Burman, Anna (red.) (1999). *Grönare städer: biomångfald och grönstruktur*. Stockholm: Naturskyddsföreningen.

Schmidtbauer, Pia, Grahn, Patrik & Lieberg, Mats (2005). *Tänkvärda trädgårdar: när utemiljön blir en del av vården*. Stockholm: Formas

Sorte, Gunnar, Grahn, Joanna & Grahn, Patrik (red.) (1991). *Framtidens parker!..* Alnarp:

Tallhage Lönn, Iréne (red.) (1994). *Stadens parker och natur*. 1. uppl. Karlskrona: Boverket

von Essen, Elisabeth (2008). *Kulturpräglade miljökaraktärer i landskapet [Elektronisk resurs] : om teorierna kring och användningen av "Allmänningen", "Lustgården" och "Centrum, festen" i fysisk planering för hälsa och välbefinnande..* Examensarbete

6.2 Elektroniska källor:

Wikipedia Sökord: inäga. Hämtat från <<http://sv.wikipedia.org/wiki/In%C3%A4ga>>den 26 augusti 2010

Wikipedia Sökord: utäga Hämtat från<<http://sv.wikipedia.org/wiki/Ut%C3%A4ga> >den 26 augusti 2010

6.3 Figurförteckning

Om inget namn anges i förteckningen är jag upphovsman.

Figur 1. Teckning som visar parkkaraktären Vild. (Grahn 1991). Agneta Persson	8
Figur 2. Faktorladdningar för parkkaraktären Vild. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 95)	8
Figur 3. Teckning som visar parkkaraktären Artrik. (Grahn 1991). Agneta Persson	9
Figur 4. Faktorladdningar för parkkaraktären Artrik. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 89)	9
Figur 5. Teckning som visar parkkaraktären Rymd. (Grahn 1991). Agneta Persson	9
Figur 6. Faktorladdningar för parkkaraktären Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 92)	9
Figur 7. Teckning som visar parkkaraktären Rofylld. (Grahn 1991). Agneta Persson	10
Figur 8. Faktorladdningar för parkkaraktären Rofylld(Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 90).....	10
Figur 9. Teckning som visar parkkaraktären Kultur/historia. (Grahn 1991). Agneta Persson.....	10
Figur 10. Faktorladdningar för parkkaraktären Kultur/ Historia(Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 94)	10
Figur 11. Teckning som visar parkkaraktären Lustgården. (Grahn 1991). Agneta Persson	10
Figur 12. Faktorladdningar för parkkaraktären Lustgården.(Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 93) ...	11
Figur 13. Teckning som visar parkkaraktären Festlig prydnads karaktär. (Grahn 1991). Agneta Persson	11
Figur 14. Faktorladdningar för parkkaraktären Festlig prydnads karaktär(Berggren-Bärring och Grahn 1995 s. 91)	11
Figur 15. Teckning som visar parkkaraktären Allmänningen. (Grahn 1991). Agneta Persson	11
Figur 16. Faktorladdningar för parkkaraktären Allmänningen.(Berggren-Bärring & Grahn 1995 s. 91)11	11
Figur 17. Område 7 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en mångfald av trädarter och örter. 19	19
Figur 18. Område 8 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en stor mängd växtarter. Rofylld, då hällmarksytan utgör en lugn oas. Lustgården då det slutna rummet upplevs som intimt.	20
Figur 19. Område 22, påvisar parkkaraktären Artrik, här finns en mångfald av trädarter	20
Figur 20. Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia, här finns historiska objekt som murar och husgrunder.	21
Figur 21. Område 25 påvisar den artrika parkkaraktären, då trädskiktet är artrikt.....	21
Figur 22. Område 31 påvisar den vilda parkkaraktären, med inslag som stora stenar och slingrande stigar.....	22
Figur 23. Område 35 påvisar den artrika parkkaraktären då här finns en mängd olika trädarter.	22
Figur 24. Område 36 påvisar den vilda karaktären då här finns element som stora stenar.....	23
Figur 25. Område 38 påvisar parkkaraktären Rymd, då trädskiktet är enhetligt.....	23
Figur 26. Område 50 påvisar den rymliga karaktären då trädskiktet är enhetligt samt Vild då här finns stora stenar.	24
Figur 27. Området innanför den svarta markeringen ska bebyggas.	25
Figur 28. Den streckade markeringen visar den framtida cykelbanans dragning.....	25
Figur 29. Område 7 påvisar parkkaraktären Vild.....	26
Figur 30. Område 7 påvisar parkkaraktären Artrik.....	26
Figur 31. Faktorladdningar för Artrik och Vild.(Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95)	27
Figur 32. Område 8 påvisar parkkaraktären Artrik.....	27
Figur 33. Område 8 påvisar parkkaraktären Vild.....	28
Figur 34. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)	28
Figur 35. Område 22 påvisar parkkaraktären Artrik.....	29

Figur 36. Område 22 påvisar parkkaraktären Vild.....	29
Figur 37. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95)	30
Figur 38. Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia.....	30
Figur 39. Område 25 påvisar parkkaraktären Artrik.....	31
Figur 40. Område 25 påvisar parkkaraktären Vild.....	31
Figur 41. Faktorladdningar för Artrik och Vild (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).	32
Figur 42. Område 31 påvisar parkkaraktären Vild.....	32
Figur 43. Område 31 påvisar parkkaraktären Artrik.....	33
Figur 44. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).	33
Figur 45. Område 35 påvisar parkkaraktären Vild.....	34
Figur 46. Område 35 påvisar parkkaraktären Artrik.....	34
Figur 47. Område 35 påvisar parkkaraktären Kultur/historia	34
Figur 48. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995 s. 89 & 95).	34
Figur 49. Område 36 påvisar parkkaraktären Artrik.....	35
Figur 50. Område 36 påvisar parkkaraktären Vild.....	35
Figur 51. Faktorladdningar för Artrik och Vild. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89 & 95).	35
Figur 52. Område 38 påvisar parkkaraktären Rymd.	36
Figur 53. Faktorladdningar för Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 92).....	36
Figur 54. Område 50 påvisar parkkaraktären Rymd.	37
Figur 55. Område 50 påvisar parkkaraktären Vild.....	37
Figur 56. Faktorladdningar för Artrik, Vild och Rymd. (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 89, 95 & 92).....	38
Figur 57. Område 50 påvisar parkkaraktären Artrik.....	38
Figur 58. Faktorladdning för Kultur/ historia. Berggren-Bärring & Grahn, 1995, s. 94.	40
Figur 59. Inspirationsbild som visar hur byggnaderna i området kan terränganpassas. Understenshöjdens ekoby i Stockholm. Foto: Holger Ellgaard, Wikimedia commons	45
Figur 60. Inspirationsbild som visar hur byggnaderna i området kan passas in i befintlig vegetation. Understenshöjdens ekoby. Foto: Holger Ellgaard, Wikimedia commons	45
Figur 61. Inspiration till vegetation i gatumiljöer, Toarps ekoby Malmö. Foto: Jorchr, Wikimedia commons	46
Figur 62. Genomsläppligt markmaterial och solpaneler på taken, ger minskad miljöpåverkan. Toarps ekoby, Malmö. Foto: Jorchr, Wikimedia commons	46
Figur 63. Inspirationsbild som visar hur parken i kvarteret i Torptäppan kan se ut.	48
Figur 64. Inspirationsbild som visar odlingslotter.	48
Figur 65. Inspirationsbild som visar hur murarna kan bilda rumsavskiljande element i kvarteret Torptäppan.....	49
Figur 66. Förslag till hur rabatterna i parken i kvarteret Torptäppan skulle kunna se ut.	49
Figur 67. Inspirationsbild som visar hur sittplatser kan placeras vid murarna i kvarteret Torptäppan.50	
Figur 68. I kvarteret Hagmarken kan enar utgöra starka arkitektoniska element. Foto: Dr. Eugen Lehle, Wikimedia commons	50
Figur 69. I någon del av kvarteret hagmarken kan det periodvis beta får. Foto: Forcastro, Wikimedia commons	51
Figur 70. Inspirationsbild, terränganpassat byggande, i ekobyen utsikten i Orust kommun. Foto: Marie Hedberg.....	52

Figur 71. Inspirationsbild som visar hur villorna i kvarteret Hällmarken kan terränganpassas. Ekobyn Kampetorp. Foto: Annika Korhonen.....	52
Figur 72. Inspirationsbild som visar hur lekutrustningen på lekplatsen i kvarteret Hällmarken kan utformas. Bilden visar Sockerklaras naturlekplats i Sävsjö kommun. Foto: Anders Dagsberg	53
Figur 73. Del av parkkaraktersnyckeln. (Nordh, 2010, s.40)	56
Figur 74. Skiss område 7 och 8.	57
Figur 75. Skiss område 7 och 8.	57
Figur 76. Skiss område 7 och 8.	57
Figur 77. Skiss område 7 och 8.	58
Figur 78. Skiss område 7 och 8.	58
Figur 79. Skiss område 7 och 8.	58
Figur 80. Skiss område 7 och 8.	59
Figur 81. Skiss område 7 och 8.	59
Figur 82. Del av parkkaraktersnyckeln. Nordh, 2010, s.40.....	60
Figur 83. Skiss område 22.....	61
Figur 84. Skiss område 22.....	61
Figur 85. Skiss område 22.....	61
Figur 86. Del av parkkaraktersnyckeln. Nordh, 2010, s.40.....	62
Figur 87. Skiss område 23.....	63
Figur 88. Skiss område 23.....	63
Figur 89. Skiss område 23.....	63
Figur 90. Skiss område 23.....	63
Figur 91. Skiss område 23.....	64
Figur 92. Skiss område 23.....	64
Figur 93. Skiss område 23.....	64
Figur 94. Teckning som visar hur "björkbeståndet" i den framtida parken kan se ut.	65
Figur 95. Teckning som visar hur sittplatser kan placeras ut i något av de mindre hällmarsområdena i parken.....	65
Figur 96. Teckning som visar hur en del av det norra hällmarksområdet kan komma att se ut i framtiden.....	67
Figur 97. Teckning som visar hur en del av det norra hällmarksområdet kan komma att se ut i framtiden.....	68
Figur 98. Teckning som visar hur parken i område 22 kan komma att se ut i framtiden.	69
Figur 99. Teckning som visar hur parken i område 23 kan komma att se ut i framtiden.	70

7 Bilagor

Inventering

Karta nulägesplan

Parkkaraktärsnyckel

Checklista

Analys/beskrivning område 7 och 8

Analys/beskrivning område 22

Analys/beskrivning område 23

Ritning park i kvarteret Hällmarken

Ritning park i kvarteret Hagmarken

Ritning park i kvarteret Torptäppan

Beskrivning av de områden i Nolskogen som inventerats. (Respektive delområde finns på bifogad karta)

1. Gles och nyligen gallrad barrskog, med främst gran med även björk och tall. Buskskikt saknas. Området är något kuperat och blockigt till rikblockigt.

2. Gles lövskog med björk, ek, en, gran, lönn och Malus. Att det växer en inom området tyder på att marken tidigare varit hagmark. Buskskiktet är öppet till slutet och består till största del av lönn, en, björk, tall, gran och hassel. Området är artrikt och här finns enligt naturinventeringen arter som grässtjärnblomma, blåklocka, johannesört och smultron. På naturinventeringen från början av 1990-talet finns även en notering om att det finns partier med torrängskaraktär inom området. En stenmur finns i området.

Parkkaraktär: Artrik: Det finns en **mångfald av trädarter och örter** på platsen, **djur** kan gömma sig i det skyddande buskskiktet och mångfalden av träd- och örter lockar **insekter**.

Kultur/historia: I området finns en **stenmur**.

3. Relativt gles granskog. Buskskikt saknas. Området är rikblockigt. Marken är något kuperat och frisk.

Parkkaraktär: Rymd: Vegetationen i området består till största del äldre granar, vilka bildar en **enhet**. Då ytan är liten kan man inte tala om en Rymd vad gäller storlek.

Vild: De **stora** mossbeklädda **stenarna** ger en känsla av **mystik**.

Rofylld: Den mossklädda marken som till största del saknar fält- och buskskikt ger ett **städat** intryck. Då Järnvägsspåret finns alldeles i närheten är här inte **tyst**.

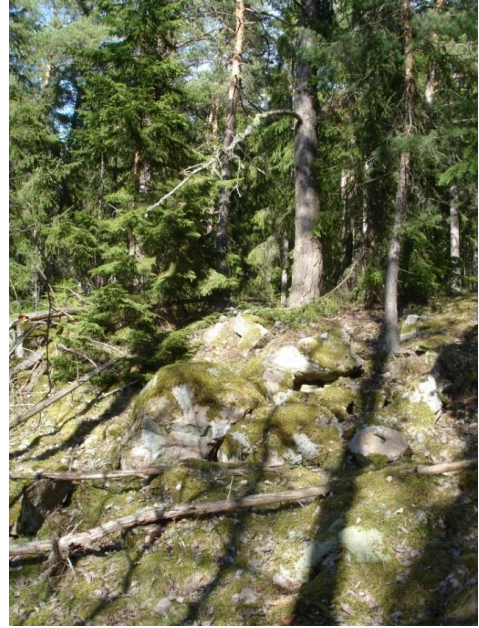

Område 2 påvisar parkkaraktären Artrik. Här finns många olika trädarter.
Foto: Charlotte Brännström

Område 3 påvisar parkkaraktärerna Rymd då trädskiktet utgör en enhet. karaktären Vild, med mossbeklädda stenar och karaktären Rofylld, då området ger ett städat intryck.
Foto: Charlotte Brännström

4. Hällmark med gles vegetation. Inom området som är starkt kuperat och rikblockigt finns en rasbrant. De arter som förekommer inom området är tall, björk, gran och asp. Buskskiktet är öppet och de dominerade arterna är asp och rönn. Fältskiktet består främst av ris. Marken är torr till frisk, starkt kuperad och storblockig.
- Parkkaraktär: Vild:** Inom området finns gott om **stora stenar**. Vegetationen ser **vildvuxen** ut. Området ger en känsla av **mystik**.

Område 4 påvisar parkkaraktären Vild, här finns bland annat mossbeklädda stenar och vegetationen ser självsådd ut.

Foto: Charlotte Brännström

5. Nyligen gallrad gles blandskog. De trädslag som förekommer inom området är gran, asp, tall och björk. Marken är starkt kuperad, rikblockig till storblockig och frisk.
6. Relativt gles barrskog, till största del bestående av gran. Fältskiktet består främst av ris. Marken är starkt kuperad och rikblockig till storblockig.
7. Björksumpskog med mycket graninblandning. Buskskiktet är öppet till slutet och består till största del av björk och gran. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är något kuperad, blockfattig och fuktig till våt. Inom området finns två hällmarksytor, som är belägna alldeles intill varandra. Det är i dessa områden som parkkaraktärer kan påvisas.

Parkkaraktär: (hällmarksområdena)

Artrik: Inom hällmarksområdena finns en **mångfald** av trädarter och örter. Här finns många **insekter** och **fåglar**.

Vild: Inom hällmarksområdena finns vegetation som ser **vildvuxen** ut samt **stora stenar**.

Område 7 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en mångfald av trädarter och örter.

Foto: Charlotte Brännström

8. Relativt tät barrskog, bestående av gran, björk, tall och asp. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är gran, björk och brakved. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk till fuktig. I området finns ett större hållmarksområde. Här växer bland annat en, ek och fågelbärsträd. På marken växer det strutbräken, skogsviol, skogsvicker samt lav.
- Parkkaraktär: Artrik:** I de delar som består av hållmark finns en **mångfald** av arter. Det öppna hållmarksområdet mitt i den täta barrskogen lockar **djur**. **Rofylld:** Fältskiktet består till största del av gräs och buskskikt saknas vilket gör att området ger ett **städat** intryck. **Lustgården:** Hållmarksområdet öppnar sig likt ett rum i den täta barrskogen, vilket skapar **intimitet**. Här finns **buskar att gömma sig i**.

Område 8 påvisar parkkaraktären Artrik, då där finns en stor mängd växtarter. Rofylld, då hållmarksytan utgör en lugn oas. Lustgård då det slutna rummet upplevs som intimt.
Foto: Charlotte Brännström

9. Barrskog, bestående främst av gran men även av tall. Marken är något kuperad, normal- till rikblockigt och frisk.
10. Barrskog med björk, gan och tall. Buskskiktet är slutet till öppet och de dominerande arterna är björk och gran. Markvegetationen består främst av ris. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk.
11. Björksumpskog, främst bestående av björk men även av gran. Fältskiktet består till största del av gräs. Marken är flack, blockfattig och fuktig till våt. På marken växer bland annat vitmossa.
12. Hygge
13. Granskog med gran, björk och tall. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är björk och tall. Fältskiktet består till största del av ris. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk.
14. Tät granskog. Busk- och fältskikt saknas. Marken något kuperad och blockfattig.

15. Relativt tät lövskog med rönn, ek, asp, björk, sälg och gran. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är rönn, brakved, fågelbärsträd och fläder. Fältskiktet består till största del av ris och örter. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald** av trädarter och örter. Artrikedomen av växter inom området gynnar även djurlivet .

Område 15 påvisar parkkaraktären Artrik, då det här finns en stor mängd växtarter.
Foto: Charlotte Brännström

16. Gles granskog. Marken är något kuperad och blockfattig.
17. Tät granskog. Busk- och fältskikt saknas. Marken något kuperad, blockfattig och frisk till fuktig.
18. Hygge
19. Gles, gallrad barrskog med gran, tall och björk. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk till fuktig.
20. Barrskog med gran, björk och tall. Buskskiktet är öppet och består till största del av en och hagtorn. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit betesmark. Marken är kuperad, rikblockig till storblockig och frisk.
21. Gles barrskog med gran, tall och björk. Buskskiktet är slutet till öppet och domineras av gran, björk, rönn och brakved. Fältskiktet består främst av gräs och ris.
Marken är något kuperad, blockfattig och frisk till fuktig. I södra delen av området ingår några grova tallar och björkar.

22. Öppen före detta hagmark med tallhedskaraktär. De trädslag som förekommer inom området är tall, gran, björk, en och asp. Buskskiktet är öppet och består till största del av björk, en och asp. Förekomsten av en och att det finns stenmurar inom området, tyder på att det tidigare varit betesmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet är av hällmarkstyp med gräs, ris och örter. Marken är starkt kuperad, storblockig och torr till frisk. Från den högsta delen av området har man utsikt över det stora området som i dag består av hygge.

Parkkaraktär: Artrik: Det finns en **mångfald av trädarter** inom området. Fältskiktets diversitet gör att här finns en rad olika biotoper vilket gynnar **djur- och insektslivet**.

Rofylld: Platsens hagmarkskaraktär med dess "trädöar" och öppna gräsytor ger ett **städat** intryck. Området har **kulturprägel** på grund av sin hagmarkskaraktär. Områdets placering långt ifrån Kinnekullebanan gör att här är **tyst och lugnt**.

23. Inom detta område finns ett antal stenmurar, förmodligen är de resterna av ett torp eller en gård. Det löper flera stigar inom området och på naturinventeringen står det att en av stigarna förmodligen har varit en fägata. I de angränsande områdena finns tecken som tyder på att de tidigare fungerat som betesmarker. Området är i dagsläget ett hygge med bara några enstaka träd. Detta är förmodligen det kulturhistoriskt mest intressanta området i Nolskogen.

Parkkaraktär: Kultur/ historia: I området finns lämningar i form av **stenmurar**. **Artrik:** Inom området finns en **mångfald** av örter. Här finns gott om **fåglar och insekter**

Område 22, påvisar parkkaraktären Artrik, här finns en mångfald av trädarter
Foto: Charlotte Brännström

Område 23 påvisar parkkaraktären Kultur/historia, här finns historiska objekt som murar och husgrunder.
Foto: Charlotte Brännström

24. Sankmark
25. Relativt gles blandskog med tall, asp, ek och björk. Här finns grova björkar och tallar. Buskskiktet är öppet och består till största del av en, tall, asp och ek. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet är av hållmarkstyp och består främst av ris. Marken är något kuperad, normalblockig och torr till frisk.
- Parkkaraktär: Artrik:** Inom området finns en **mångfald** av trädarter och örter. Här finns gott om **fåglar** och **insekter** **Vild:** När man stiger in i området får man en känsla av **mystik**. Vegetationen ser **vildvuxen** ut.

Område 25 påvisar den artrika parkkaraktären, då trädskiktet är artrikt.
Foto: Charlotte Brännström

26. Gles tallskog med höga gamla tallar. Förutom tall växer här gran, björk, ek och asp. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken något kuperad, normalblockig och frisk till våt.
27. Relativt gles björksumpskog. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är björk och gran. Fältskiktet består till största del av gräs och sump. Marken är flack, blockfattig och fuktig till våt.
28. Hygge med björksly. Närmast byggnaden som angränsar i nordväst växer några större björkar och ett buskskikt av gran.
29. Gles björksumpskog. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är asp, björk och gran. Fältskiktet består främst av gräs och örter, bland annat vitsippor. Marken är något kuperad, normalblockig till rikblockig och fuktig till blöt.

30. Öppen före detta hagmark. Fältskiktet består främst av gräs men här finns även örter så som vitsippa. Lägst i söder finns en lång stenmur.

Parkkaraktär: Kultur/ historia: Stenmuren tyder på att området tidigare brukats som hagmark.

Område 30 påvisar parkkaraktären Kultur/historia, då här finns en lång stenmur.
Foto: Charlotte Brännström

31. Gles blandskog med gran, björk, sälg, tall, rönn och brakved. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, björk, sälg och brakved. Fältskiktet består av örter, gräs och ris. Här växer mycket vitsippor på våren. På naturinventeringen från 1990-talet finns en notering om att det finns linnéa och pyrola inom området. Marken är något kuperad, rikblockig till storblockig och frisk till fuktig. Genom området löper en stig och längs stigen sträcker sig ett klapperstensfält.

Parkkaraktär: Artrik: Här finns en stor **mångfald** vad gäller både vedartade och örtartade växter, denna mångfald erbjuder livsrum åt både **djur och insekter**. **Vild:** Klapperstensfältet ger platsen en vilt uttryck här finns också **stora stenar**. Den **slingrande stigen** ser ut som den har formats under århundraden.

32. Gles gallrad barrskog

Område 31 påvisar den vilda parkkaraktären, med inslag som stora stenar och slingrande stigar.
Foto: Charlotte Brännström

33. Relativt tät sumpskog med asp, tall, gran, björk och rönn. Buskskiktet är slutet och består främst av asp och rönn. Marken är fuktig till våt och normalblockig.
34. Gles blandskog med gran, björk, tall, asp, rönn.

Buskskiktet är öppet och innehåller brakved, rönn, björk, sälg och ek. Fältskiktet består av örter, gräs och ris. Här växer vitsippor och blåsippor. Marken är något kuperad, normal blockig och frisk till våt.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald** av trädslag och örter. Mångfalden av växtarter lockar många **djur och insekter** till området.

Område 34 påvisar den artrika karaktären, då här växer en mängd olika örter.
Foto: Charlotte Brännström

35. Gles blandskog med hagmarkskaraktär. Trädskiktet består av tall, gran, ek, fågelbär, rönn, björk, asp och oxel. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är björk, rönn, nypon och hagtorn. Fältskiktet består till största del av gräs. Området är starkt kuperat och rikblockigt till storblockigt och här finns en rasbrant med vacker utsikt.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en stor **mångfald** av **trädarter**. Variationen i öppen och slutenhet hos buskskiktet och höjdskillnaderna i området gör att det finns en mängd habitat här, vilket gynnar **djur- och insektsförekomsten**. **Vild:** Vegetationen i området ser **vildvuxen** ut och man får en känsla av **mystik** när man vistas här. Här finns **stora stenar** och en **slingrande stig**. **Kultur/ historia:** Inom området finns en **stenmur** i form av en husgrund.

Område 35 påvisar den artrika parkkaraktären då här finns en mängd olika trädarter.
Foto: Charlotte Brännström

36. Bestånd med tall och björk. Inom området finns höga gamla tallar. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är björk, gran, ek, brakved och rönn. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk. **Vild:** Inom området finns många stora stenar och slingrande stigar. Vegetationen ser **vildvuxen** ut
37. Bergsparti omgivet av grova tallar, asp, rönn och gran. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, björk, asp och nypon. Fältskiktet är av hållmarkstyp och består främst av ris. Marken är starkt kuperad, storblockig. Här finns en utsiktspunkt.
Parkkaraktär: Vild: Inom området finns **stora stenblock** och **slingrande stigar**. Vegetationen ser **vildvuxen** ut. När man vistas i området man får en känsla av **mystik**.

Område 36 påvisar den vilda karaktären då här finns element som stora stenar.
Foto: Charlotte Brännström

38. Gles barrskog som till största del består av stora vackra tallar och granar. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna björk, rönn och gran. Fältskiktet består av gräs och ris. Inom området finns så kallade getåsryggar. I naturinventeringen står det att det växer linnéa och pyrola inom området.
Parkkaraktär: Rymd: Området är relativt **stort** och den **enhetliga** vegetationen bildar en **helhet**. **Rofylld:** Läget långt bort ifrån trafikerade vägar gör att här är **tyst** och **lugnt**. Det öppna buskskiktet gör att platsen ser **städad** ut.

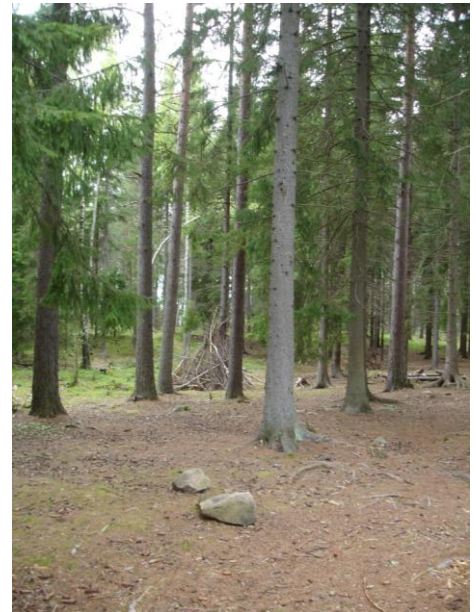

Område 37 påvisar den vilda karaktären då där finns stora stenar och vegetationen ser vildvuxen ut.
Foto: Charlotte Brännström

39. Gles barrskog med stora grova granar och tallar. Buskskiktet är öppet och saknas bitvis, de dominerande arterna är björk, rönn, brakved och ek. Fältskiktet består till största del av ris och örter. I den västra delen saknas fältskikt. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk till fuktig. I naturinventeringen från 1990-talet finns notering om att det finns parallella åsrygggar inom området samt att här växer linnéa och pyrola. I området finns mycket tecken på att det är populärt. Här finns en bänk som är belägen i den högre, östra delen, från den har man fin utsikt ner bland de grova barrträden. I den del av området som domineras av grova barrträd finns en koja samt en eldningsplats.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald av trädarter** och örter. I och med det flerskiktade buskskiktet och kuperingen, finns här en mängd biotoper vilket gynnar **djurlivet**. **Lustgården:** Den del av området där det växer gles barrskog utgör en **robust lekmiljö**. Denna del har en tydlig rumskänsla vilket skapar **intimitet**. **Rofyllad:** Området ligger tillräckligt långt ifrån bebyggelse och vägar för att vara **tyst** och **lugnt**. Man har bra uppsikt över området från platsen där bänken står. Området upplevs som **städat** då det saknar fältskikt. **Vild:** Det östra delen av området har en vild karaktär med **stora stenar**, vegetationen ser **vildvuxen** ut.

40. Barrskog med gran, björk och tall. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är gran, björk och sälg. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk till fuktig.
41. Hygge.
42. Barrskog som till största del består av gran men även av tall. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är björk och rönn. Fältskiktet består främst av ris. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk.

Område 38 påvisar parkkaraktären Rymd, då trädskiktet är enhetligt.
Foto: Charlotte Brännström

Område 39 påvisar parkkaraktären Lustgården, då det har tydlig rumskänsla. Området utgör en robust lekmiljö.
Foto: Charlotte Brännström

43. Barrskog med gran, björk, tall och rönn. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är rönn, brakved, asp och ek. Fältskiktet består främst av ris. I mitten av området finns en berghäll med en utsiktspunkt. Marken är något kuperad, rikblockig och frisk.

44. Bergparti med brant bergvägg och flyttblock. Mycket gles vegetation med grova tallar, asp, rönn och gran. Buskskiktet är öppet och består av rönn, björk, asp och nypon. Fältskiktet är av hållmarkstyp med ris. Marken är torr, starkt kuperad och storblockig.

Parkkaraktär: Vild:

Vegetationen i området ser **vildvuxen** ut. I området finns **stora stenar**.

Område 44 påvisar den vilda parkkaraktären då vegetationen ser vildvuxen ut samt på grund av att här finns stora stenar.

Foto: Charlotte Brännström

45. Gles lövskog till största del bestående av asp, björk och sälg. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, asp, gran, sälg och olvon. Fältskiktet består av gräs och örter. Marken är flack, blockfattig och frisk till fuktig.

Parkkaraktär: Artrik:

I området finns en stor **mångfald** av växter. Här finns gott om **insekter** och **fåglar**.

Område 45 påvisar den artrika karaktären, då här finns en stor mångfald av trädarter och örter.

Foto: Charlotte Brännström

46. Tät lövskog med björk, asp, sälg, ek och rönn. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är rönn, asp och gran. Fältskiktet består till största del av ris men även av örter. Marken är något kuperad och rikblockig. **Parkkaraktär: Artrik:** I området finns en **mångfald** av växter. I söder finns ett lövbryn vilket gynnar **djurlivet** i området.

Område 46 påvisar den artrika karaktären, då här finns en stor mångfald av träddarter och örter.
Foto: Charlotte Brännström

47. Hällmark med gles tallskog. Buskskiktet är öppet och består till största del av ek, rönn, björk, en och tall. Att det växer en inom området tyder på att det tidigare varit hagmark.(Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet består till största del av lingon- och blåbärsris. Marken är starkt kuperad och torr till frisk. Inom området finns en bergsrygg med mycket gles vegetation på. **Parkkaraktär: Vild:** Inom området finns **stora stenar** och **slingrande stigar**.

Område 47 påvisar den vilda karaktären, vegetationen är vildvuxen.
Foto: Charlotte Brännström

48. Kärrmark med tallsumpskog. Buskskiktet är öppet och består av björk och tall. Fältskiktet består av ris och sump. Marken är blockfattig och frisk till våt. i naturinventeringen finns en notering om att det växer odon och skattram inom området.

49. Gles barrskog med gran, tall och björk. Buskskiktet är öppet och består främst av björk och tall. Fältskiktet består till största del av gräs. Marken är frisk och något kuperad. Inom området finns stenrösen.

50. Relativt gles barrskog med gran, tall och björk. Buskskikt saknas till största del men några enar finns i områdets norra del. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) På marken växer mossa. Marken är något kuperad och frisk till våt. Inom området finns en del block. **Parkkaraktär: Rofylld:** Området ligger långt ifrån både trafikerade vägar och järnvägen vilket gör att här är **tyst** och **lugnt**. Avsaknaden av buskskikt och den ensartade mossbklädda marken ger ett **städat** intryck. **Rymd:** Områdets glesa barrträd bildar en **enhet**. Det angränsande området, 21 har liknade vegetation och dessa två områden bildar ett **stort enhetligt** område tillsammans. **Vild:** Inom området finns **slingrande stigar** och **stora stenar**.

Område 50 påvisar den rymliga karaktären då trädskiktet är enhetligt samt Vild då här finns stora stenar.
Foto: Charlotte Brännström

51. Tät blandskog med gran, björk och tall. Buskskiktet är slutet och består främst av björk, gran och rönn. Fältskiktet består av gräs och ris. Marken är något kuperad och blockfattig till normalblockig. Fin blandskog som skulle kunna bli rekreationsvänlig om den gallrades.

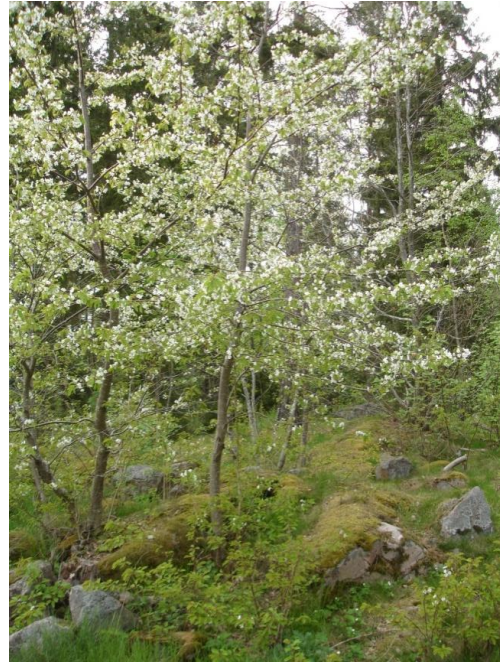
52. Hygge

53. Hygge

54. Ungt bestånd med främst gran och tall. Fältskiktet består främst av gräs och ris. Marken är frisk till fuktig, något kuperad och normalblockig.

55. Relativt gles blandskog med tall, björk, ek, gran, fågelbär och rönn. Buskskiktet är öppet och består till största del av björk, ek, en, gran och sälg. Att det växer en i området tyder på att det tidigare använts som betesmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Fältskiktet är av hållmarkstyp med lavar och lingon- och blåbärsris. Marken är kuperad, rikblockig och frisk.

Parkkaraktär: Vild: Här finns **stora stenar** och en **slingrande stig**. **Artrik:** Inom området finns en mångfald av **träddarter**.

Område 55 påvisar den vilda karaktären då här finns många stora stenar samt den artrika då trädskiktet är artrikt. Foto: Charlotte Brännström

56. Bergsrygg med lavatäcke omgivet av barrskog. Det dominerande trädslaget är tall, andra trädslag som förekommer i området är gran och björk. Buskskiktet är öppet och saknas delvis, de arter som dominerar buskskiktet är björk och rönn. Fältskiktet är av hållmarkstyp. **Parkkaraktär: Vild:** Vegetationen i området se **vildvuxen** ut. Här finns **stora stenar** och en **slingrande stig**.

Område 56 påvisar den vilda karaktären, då här finns stora stenar och vegetationen ser vildvuxen ut. Foto: Charlotte Brännström

57. Barrskog med partier med unga granar. Fältskiktet består till största del av ris.

58. Barrskog med gran, björk, tall och rönn. Buskskiktet är slutet till öppet och domineras av rönn, brakved, asp och ek. Fältskiktet består till största del av ris. Marken är starkt kuperad, rikblockig till storblockig och frisk.
59. Hygge med uppvuxet björksly.
60. Tät blandskog med tall, gran och björk. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är brakved, rönn och björk. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är flack till något kuperad, normalblockig och frisk.
61. Tät blandskog med tall, gran och björk. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är brakved, rönn och björk. Fältskiktet består till största del av gräs och ris. Marken är flack till något kuperad, normalblockig och frisk.
62. Gles lövskog med björk, sälg, rönn, ek, gran och tall. Området är troligtvis före detta hagmark. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är björk och ek. Fältskiktet består främst av gräs och ris. Marken är flack och blockfattig. Enligt naturinventeringen är området artrikt och det finns en notering om odon. Platsen verkar populär och det löper flera stigar från de intilliggande husen vid Törnbergavägen.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald** av **träd och örter**. Området har ett bryn vilket lockar **djur**.
Rofylld: Området ligger en bit bort från Törnbergavägen, vilket gör att platsen är **lugn och tyst**. Buskskiktet är öppet och det ligger inga grenar på marken vilket ger ett **städat** intryck.

Lustgården: Området upplevs som ett rum som öppnar sig i den omgivande vegetationen, vilket ger en känsla av **intimitet**. I området finns **buskar att gömma sig i**.

Område 62 påvisar den artrika karaktären då här finns en mångfald av arter samt karaktären Lustgård då här finns många buskar att gömma sig i.
 Foto: Charlotte Brännström

63. Barrskog med gran, tall och björk. Buskskiktet är öppet och består främst av brakved och rönn. Fältskikt saknas. Marken är frisk till fuktig och något kuperad.

64. Gles barrskog.

65. Hygge

66. Gles blandskog med gran, björk, ek och en. Förekomsten av en tyder på att området tidigare varit hagmark. (Linkowski, Axelsson & Svensson, 2009, s.15) Inom området finns stora vackra tallar och granar. Buskskiktet är öppet till slutet och de arter som dominerar är björk, tall, gran och ek. Fältskiktet är av hållmarkstyp och består till största del av gräs och ris. Marken är torr till frisk, något kuperad och normalblockig till rikblockig. Bergspartier finns inom området.

Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald** av trädarter.

Lustgården: I området finns öppna platser som ligger lite avskilt, vilket skapar **intimitet**. Här finns **buskar att gömma sig i. Platsen är föränderlig**, här finns material att som till exempel grenar att bygga om miljön med. I de delar av området som har öppet buskskikt har föräldrar bra uppsikt över sina barn.

Område 66 påvisar den artrika karaktären då trädskiktet är artrikt.

Foto: Charlotte Brännström

67. Relativt gles björksumpskog, förutom björk växer här gran. Buskskiktet är slutet och består till största del av björk, sälg och al. Fältskiktstypen är sump. Marken är flack till något kuperad och blockfattig till rikblockig. Marken är fuktig till våt.

68. Gles barrskog som till största del består av grova tallar. Buskskiktet är öppet och de dominerade arterna är rönn och ek. Fältskiktet består av gräs, ris och örter. Mycket vitsippor finns inom området. Marken är flack och normalblockig. Området är beläget vid Högelidskolan och när jag besökte det var det många barn som lekte där.

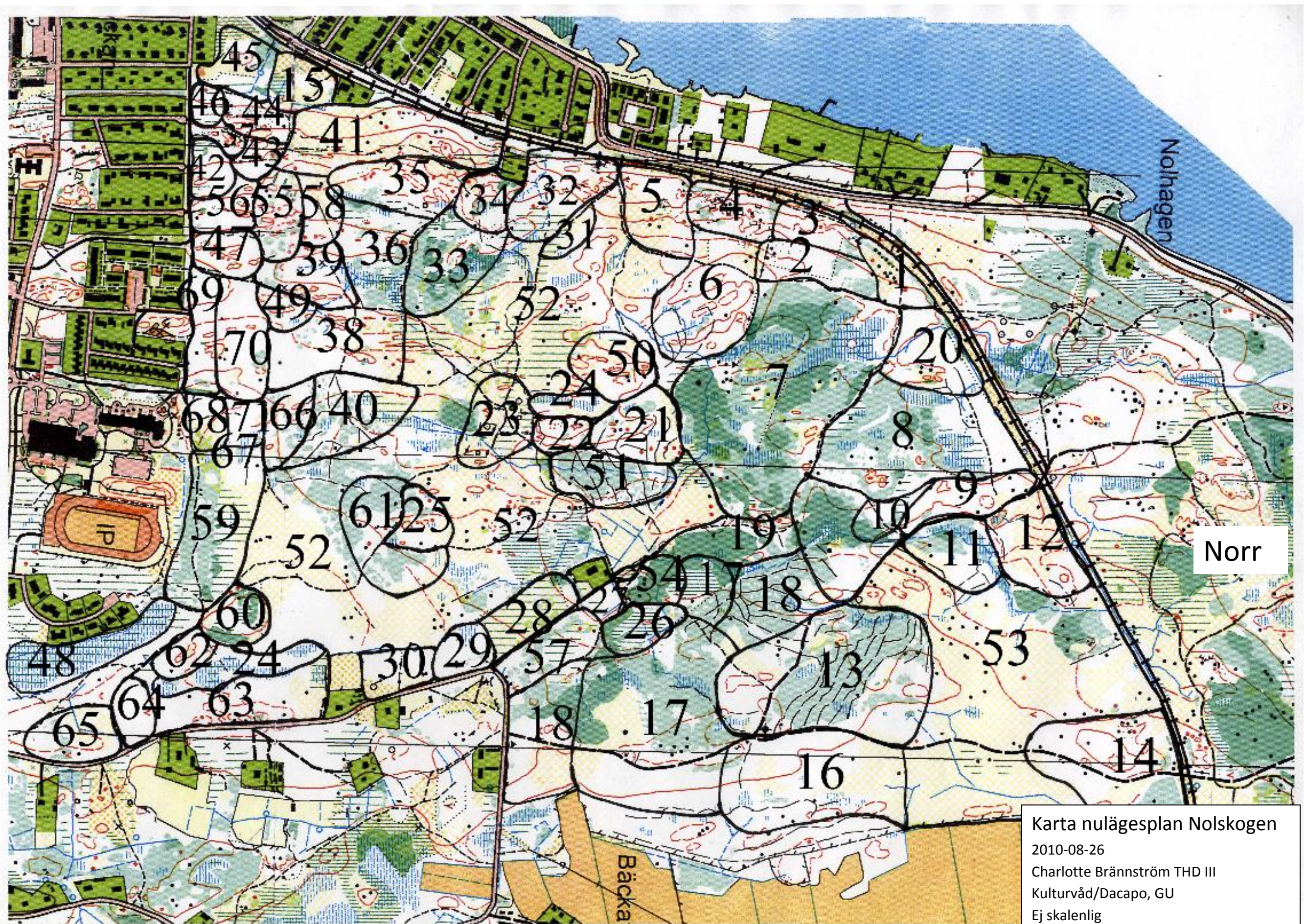
Parkkaraktär: Artrik: Inom området finns en **mångfald av trädarter**. Fältskiktets diversitet gör att här finns många habitat för **djur och insekter**. **Lustgården:** Platsen är **intim**, det är som att komma in i ett rum där barnen kan leka ostört. Här finns **buskar att gömma sig i**.

Område 68 påvisar den artrika karaktären då träd-, busk- och fältskiktet är artrikt.
Foto: Charlotte Brännström

69. Blandskog med björk, ek, gran och tall. Buskskiktet är slutet och de dominerande arterna är björk, gran och tall. Fältskiktet består till största del av ris. Marken är torr till fuktig, något kuperad och normalblockig till rikblockig. Enligt naturinventeringen finns några hällytor inom området.
70. Blandskog med björk, ek, gran och tall. Buskskiktet är öppet till slutet och de dominerande arterna är björk, rönn och tall. Fältskiktet består till största del av ris. Marken är torr till fuktig, något kuperad och normalblockig till rikblockig.
71. Gles barrskog med tall och gran. Buskskiktet är öppet och de dominerande arterna är rönn, ek och gran. Fältskiktet består av gräs och ris. Marken är något kuperad, normalblockig och frisk.

Karta nulägesplan, Nolskogen

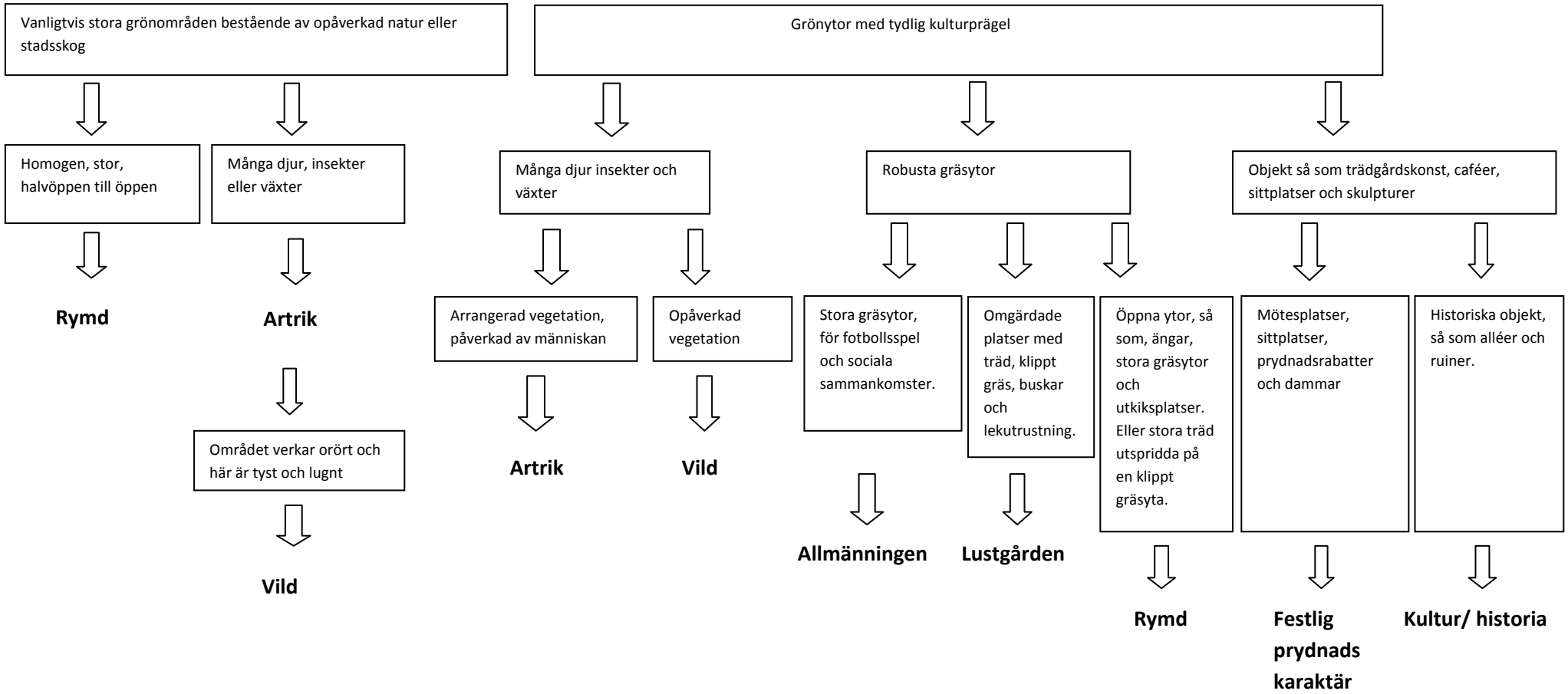

Karta nulägesplan Nolskogen
2010-08-26
Charlotte Brännström THD III
Kulturvård/Dacapo, GU
Ej skalenlig

Parkkaraktärsnyckel (Nordh, 2010, s. 40)

Naturlik

Parklik

Rymd
Till exempel strandlinjer, öppna fält, engelsk landskapspark, halvöppen stadsskog

Vild
Till exempel, stadsskog och opåverkad vegetation.

Artrik
Till exempel botaniska trädgårdar, stadsskogar och ängar.

Allmänningen
Till exempel platser där men kan spela fotboll, sportarenor.

Lustgården
Till exempel lekplatser

Festlig prydnads-karaktär
Till exempel centralt belägna platser, torg och caféer

Kultur/ historia
Till exempel historiska trädgårdar, gamla alléer, ruiner och kyrkogårdar.

Checklista (Nordh, 2006)

LÄGE I STADEN

Omgivande bebyggelse
Närliggande parker

RUMSLIGHET

Storlek
Öppet/slutet
Mindre rum
Överblickbarhet

TOPOGRAFI

Kuperat/platt
Framkomligt

VEGETATION

Trädskikt (löv-barr)
Buskskikt
Markskikt
Artrikt
Lummigt
Kultur/naturkaraktär

VÄGAR/STIGAR

Raka/slingrande
Markmaterial
Ser man slutet på stigen?
Framkomlighet

VATTEN

Finns/finns ej
Vattendrag
Damm
Nåbart
Vattendjup

DJUR

Artrikt
Djur att klappa och mata
Insekter
Fåglar

OBJEKT I PARKEN

Stenar
Lekredskap
Bänkar
Serveringar
Statyer
Övrigt

SKÖTSEL

Städat/skräpigt
Snårigt

KÄNSLA/UPPLEVELSE

Mystiskt
Tryggt
Trevligt
Fint
Tyst/buller
Folk och rörelse
Lugnt

Analys/beskrivning, område 7 och 8

+ Inom området finns många stigar

+Inom området finns karaktärsstarka buskar så som ekar i form av låga buskage.

+ inom området finns många stora stenblock

+ Inom området finns träd och med stark karaktär.

+ Området är ljust och öppet

Plan över område 7 och 8. Planen är inte skalenlig

1. Hällmarksområde

+ Fältskiktet är artrikt

-De delar av fältskiktet som består av lav är känsligt för slitage.

- Marken i området är bitvis svårframkomlig

Analys/beskrivning område 22

+ Området är artrikt

+ Inom området finns stora gott om stora stenblock.

+ Områdets hagmarkskaraktär förstärks av de många enarna.

+ inom området finns en mur som förstärker dess hagmarkskaraktär.

+ I området finns en höjd, därifrån har man utsikt över omgivningen

Plan som visar område 22. Planen är inte skalenlig.

1. Utkiksplats
2. Stenmur

-Markens höga kuperingsgrad försvårar framkomligheten i området.

Analys/beskrivning, område 22, Nolskogen,
Mariestad
Charlotte Brännström, Kulturvård/Dacapo,
Göteborgs universitet
2010-06-11

Analys/ Beskrivning område 23

+ Inom området finns många murar

+ Inom området finns tre husgrunder.

Plan som visar område 23. Planen är ej skalenlig.

1. Husgrunder
2. Murar

+ En tall med stark karaktär finns inom området

+ En Asp med stark karaktär finns inom området

+ Inom området finns många stigar

- Vegetationen i området är gles

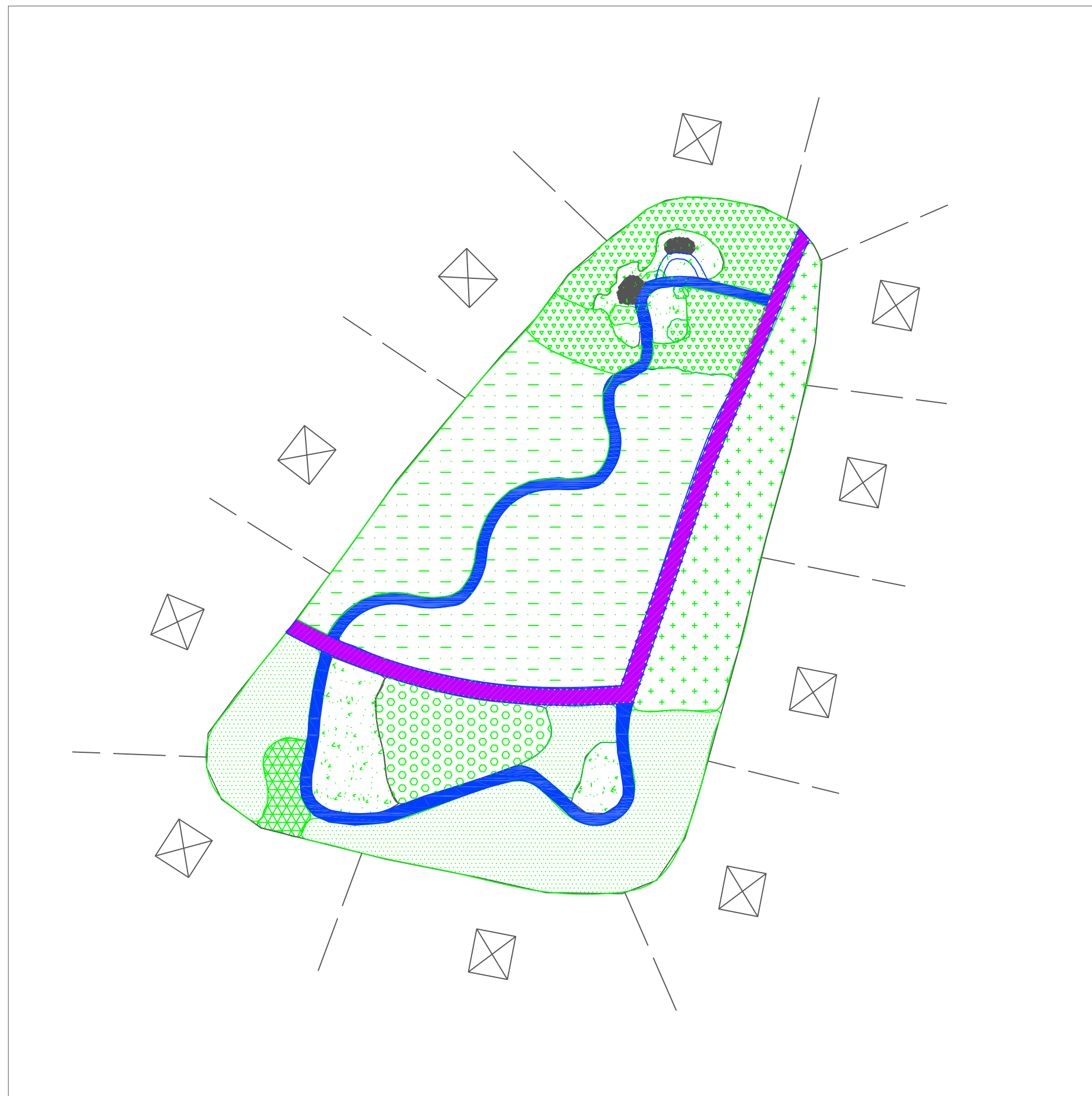
-Träd- och buskskiktet i området består till största del av aspar och aspaly

+Fältskiktet är artrikt och här växer bland annat smultron

Analys/beskrivning, område 23, Nolskogen,
Mariestad
Charlotte Brännström, Kulturvård/Dacapo,
Göteborgs universitet
2010-06-11

Förslag till park i kvarteret Hällmarken

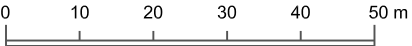
	Befintlig stig/gångväg
	Ny gångväg
	Befintlig barrskogsyta
	Befintlig blandskogsyta
	Björkbestånd
	Befintligt aspbestånd
	Artrik brynzon
	Hällmarksyta
	Hårdgjord yta med sittplats
	Naturlekplats
	Förslag till tomtgräns
	Förslag till bebyggelse

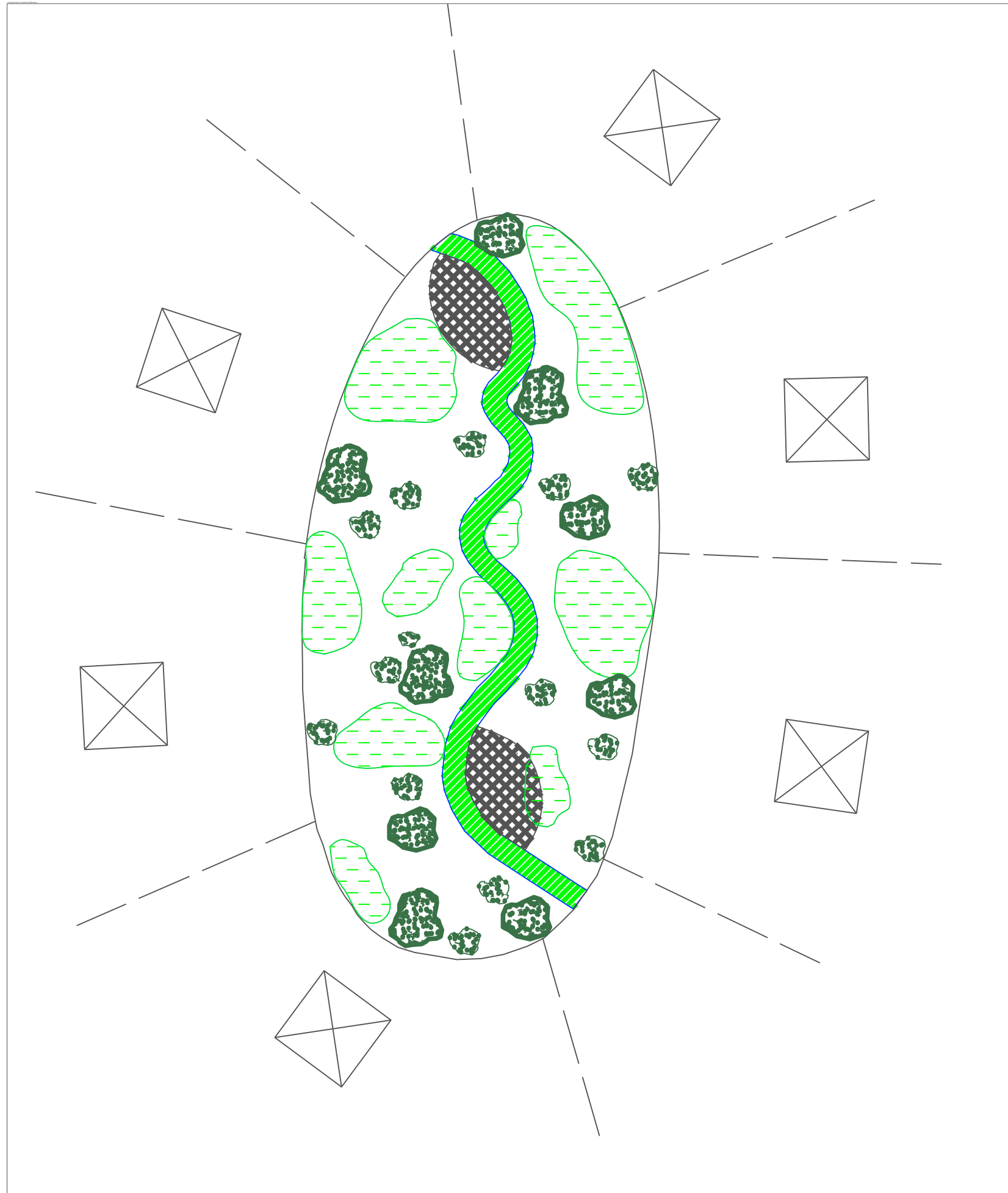

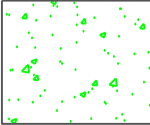
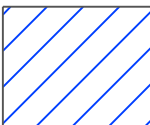

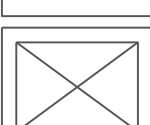
Förslag till ny park i
Nolskogen
 MARIESTAD, MARIESTADS KOMMUN

Charlotte Brännström, Kulturvård/Dacapo, GU, 2010-07-16

Skala 1:1000

Förslag till park i kvarteret Hagmarken

- Befintlig vegetation
- Ytor med enar som har olika habitus
- Gångväg
- Hårdgjord yta med sittplatser
- Förslag till tomtgräns
- Förslag till bebyggelse

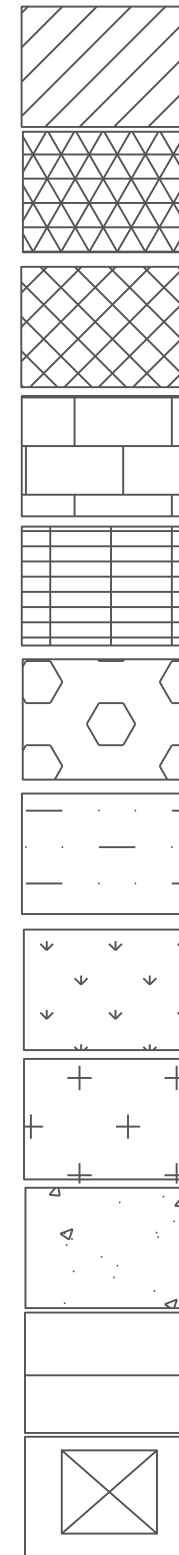
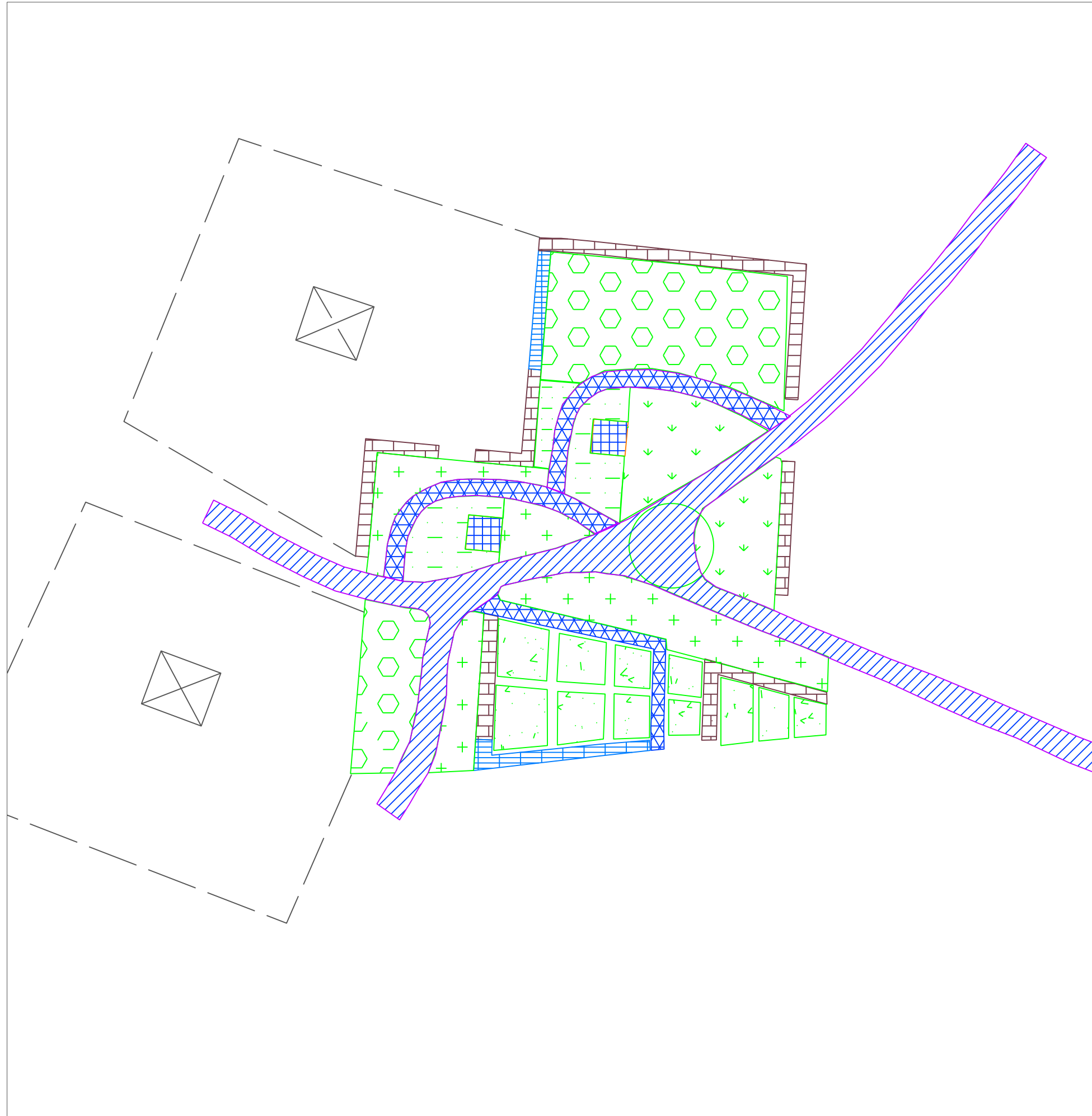

Förslag till ny park i
Nolskogen
MARIESTAD, MARIESTADS KOMMUN

Charlotte Brännström, Kulturvård/Dacapo, GU, 2010-07-16

Skala 1:500

Förslag till park i kvarteret Torptäppan

Befintlig stig/gångväg

Ny gångväg

Befintlig husgrund

Befintlig mur

Ny mur

Yta med prydnadsapel

Perennyta

Gräsyta

Ängsyta

Odlingslotter

Förslag till tomtgräns

Förslag till bebyggelse

Förslag till ny park i
Nolskogen

MARIESTAD, MARIESTADS KOMMUN

Charlotte Brännström, Kulturvård/Dacapo, GU, 2010-07-16

Skala 1:500 0 20 40 60 80 100 m

